

**MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ
ARQUEOLÒGICA PREVENTIVA AL RAS DE
PLANTA BAIXA DE L'ESGLÉSIA DE SANTA
MARIA DEL MAR DE BARCELONA
Codi: 051/07**

14 de febrer - 5 d'abril de 2007

Promotor de l'obra:

**PARRÒQUIA DE SANTA MARIA DEL MAR
SECCIÓ DE RESTAURACIÓ I CONSOLIDACIÓ DE
L'ÀREA DE PLANIFICACIÓ I ACCIÓ TERRITORIAL DE
LA DIRECCIÓ GENERAL DEL PATRIMONI CULTURAL
DEL DEPARTAMENT DE CULTURA I MITJANS DE
COMUNICACIÓ DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA**

Direcció tècnica:

**Júlia MIQUEL I LÓPEZ
Arqueòloga**

Barcelona, Gener de 2010

INDEX

1.- INTRODUCCIÓ	
Fitxa tècnica del jaciment	2
Situació geogràfica	3
2.- DADES GENERALS	3
Motivació	5
Àrea d'actuació	6
Emplaçament	7
Promotor	8
3.- MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA	8
Antecedents i notícies històriques	8
Descripció del sector entorn a l'església de Santa Maria del Mar	16
Descripció cronocultural i historiogràfic de l'església de Santa Maria del Mar	22
Recerques arqueològiques prèvies	25
Projecte d'intervenció arqueològica i objectius	27
Metodologia	29
4.-TASQUES ARQUEOLÒGIQUES REALITZADES	30
Cala 1	
Cala 2	
Cala 3	
5.-CONCLUSIONS	53
6.- BIBLIOGRAFIA	61
ANNEX 1	
REPERTORI D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES	
ANNEX 2	
INVENTARI FOTOGRÀFIC	
CONTACTES FOTOGRÀFICS	
ANNEX 3	
INVENTARI DE MATERIALS	
FITXES MATERIAL SIGNIFICATIU	
ANNEX 4	
PLANIMETRIA	

FITXA TÈCNICA

INTERVENCIÓ:	Església de Santa Maria del Mar
MUNICIPI:	Barcelona
COMARCA:	Barcelonès
COORDENADES UTM:	X: 430743.00 Y: 4583711.00
CAMPANYA:	Inici: 14 febrer de 2007 Final: 5 d'abril de 2007
TIPUS DE JACIMENT:	medieval- modern
CRONOLOGIA:	medieval- modern
DIRECCIÓ:	Júlia Miquel i López
DIBUIX DE CAMP:	Júlia Miquel i López
EXECUCIÓ:	TEA DIFUSIÓ CULTURAL, SL
PROMOTOR:	Secció de Restauració i Consolidació de l'Àrea de Planificació i Acció Territorial de la Direcció General del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya- Bisbat de Barcelona- Parròquia de Santa Maria del Mar.

1.- INTRODUCCIÓ

Situació geogràfica

La comarca del Barcelonès, comprèn el territori estès entre la Mediterrània i la Serralada Litoral, en el tram conegut com a Collserola i delimitat pels rius Llobregat i Besòs. Des del punt de vista morfològic s'observen dues grans unitats, Collserola i el Pla.

A la Serra de Collserola s'hi troben una formació de horst compost per materials granítics i esquistosos, limitat al Nord pel Vallès (Sector central de la Depressió Prelitoral), a Llevant amb el Turó de Roquetes (Besòs), al Sud el Turó de Valldaura i a l'Oest pel Llobregat. Quant al Pla, es troba obert a mar i limitat per la Serralada Litoral i a migjorn per la falla que segueix ran de mar des del Garraf i el turó de Montjuïc fins al Turó de Montgat, més enllà del Besòs. La falla, originada al moment de la fractura del Massís Catalano- balear, va dibuixar el que a grans trets, havia de ser la costa catalana.

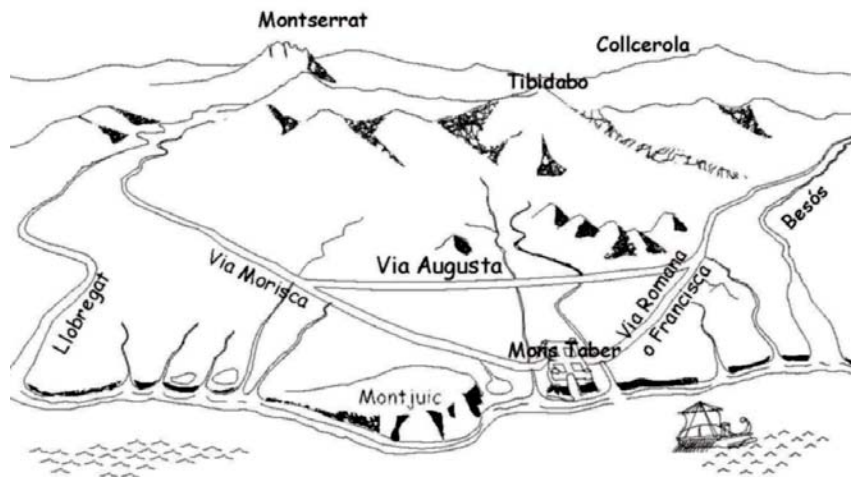
Barcelona és un municipi situat en una plana que presenta uns 5 km d'amplada i té com a límits el mar, la serralada Litoral o de Marina i els deltes del Llobregat i del Besòs. El seu relleu físic pertany a tres unitats: la Serralada Litoral, el pla de Barcelona i els deltes del Llobregat i del Besòs.

El pla de Barcelona està format per un replà superior, constituït per un basament d'argiles grogues pliocèniques, amb alguns nivells de sorres i aquífers. Sobre el sòcol pliocènic es superposen uns dipòsits cíclics formats per argiles roges a la base seguides de llims grocs i una crosta calcària a la part superior, que corresponen a diferents intervals de les oscil·lacions climàtiques del Quaternari. Aquesta plana baixa presenta dos monticles: el mont Tàber, de 15 metres d'alçada i format per materials pliocènics més una certa aportació de sorres i el Montjuïc, de 173 metres, format per argiles i gresos miocènics.

Quan el terme municipal de Barcelona, aquest compren una extensió de 1.754.900 h i s'estén a la costa mediterrània en una plana de 5 Km d'amplada limitada al NW per la Serra de Collserola (que culmina a 512 metres amb el

Tibidabo), entre els sectors deltaics del Llobregat i el Besòs. La seva funció de capital sempre ha estat afavorida per la situació geogràfica d'aquesta plana, on conflueixen els dos grans eixos de comunicació que travessen en direcció Nord Sud la Catalunya Central (el Llobregat i l'eix Besòs – Congost –Ter).

Recreació del Pla de Barcelona amb les principals vies

En definitiva es tracta d'un territori format a causa de l'acumulació de sediments provinents de les rieres, torrents i deltes dels rius propers a la ciutat així com de sediments marins, donat que en el transcurs dels segles Barcelona ha guanyat terreny al mar.

En aquesta plana completament urbanitzada destaquen varies zones clarament diferenciades, el nucli antic que correspon a la primitiva ciutat romana damunt del Mont Tàber (15 metres) proper al mar; el nucli de Montjuïc al sud, que s'aixeca suaument al pla i que cau bruscament sobre el mar fent-se inexpugnable el seu accés des de aquesta posició i els ravals més pròxims que s'originaren entorn aquests nuclis.

Per altra banda, tenim tota una sèrie de nuclis poblacionals que emergits fora muralles acabaran essent absorbits per la ciutat en una de les seves dues importants crescudes (les muralles del S. XIII o l'expansió del S. XIX amb la creació de l' Eixample).

2.- DADES GENERALS

Motivació

Per encàrrec de la Secció de Restauració i Consolidació de l'Àrea de Planificació i Acció Territorial de la Direcció General del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya i d'acord amb el Bisbat de Barcelona i la parròquia de Santa Maria del Mar, s'està portant a terme un estudi de l'estabilitat estructural de l'església de Santa Maria del Mar

Ubicació de Santa Maria del Mar dins la trama urbana de Barcelona (imatge extreta de Google Earth)

Aquest estudi significa portar a terme, entre d'altres capítols, analitzar el comportament de càrregues de l'edifici de l'església, així com la caracterització dels materials constructius, la investigació geotècnica del terreny sobre el qual es troba bastit l'edifici, tot acompanyat de l'estudi de la documentació històrica.

Donat que la realització de l'estudi feia necessari efectuar unes cales de sondeig es determinà que aquestes es fessin seguint criteris arqueològics, donat que es precisava informació de caràcter geològic per tal d'avaluar la resistència sota càrrega de la seqüència estratigràfica, extracció de testimonis i mostres del terreny.¹

---

¹ **Projecte d'intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona** dins **Estudi de l'estabilitat estructural de l'església de Santa Maria del Mar**. Direcció tècnica de l'estudi: Dr. Màrius Vendrell i Pilar Giladez (Patrimoni).

La zona objecte de la present intervenció arqueològica es troba dins l'àrea d'interès arqueològic de la ciutat de Barcelona. En aquest sentit el senyor Josep Vidal, com a diaca de la Parròquia de Santa Maria del Mar, va presentar una petició per realitzar una intervenció arqueològica dins l'edifici, per la qual cosa es demanà el preceptiu permís d'intervenció arqueològica, segons l'article 47 i següents de la Llei 9/1993 de 30 de setembre, del patrimoni cultural català i el Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic. La resolució autoritzà la intervenció arqueològica, entre els dies 14 de febrer al 5 d'abril de 2007, essent dirigida per l'arqueòloga Júlia Miquel i López que, a més, assumeix la redacció de la present memòria científica, i gestionada per l'empresa TEA DIFUSIÓ CULTURAL, SL.

Àrea d'actuació

En un primer moment i d'acord amb el projecte d'intervenció arqueològica, s'havien de realitzar un total de 8 cales situades en diferents sectors de l'interior de l'edifici, per tal de constatar el sistema de construcció de l'església a nivell de fonamentació.

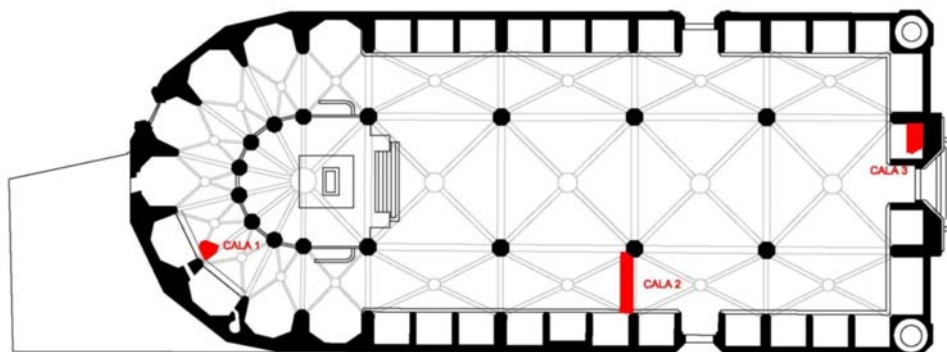
Posteriorment, durant el replanteig de les tasques a realitzar i donada la complexitat de la intervenció i les circumstàncies de la mateixa que obligaven a no alterar el ritme habitual, no oblidem que es tracta d'una església oberta al culte i als visitants, l'equip facultatiu decidí reduir la recerca arqueològica a la realització de 3 cales, la ubicació de les quals s'indica a continuació.

La **Cala 1** es realitzà a tocar d'un dels contraforts de la capçalera en el punt de contacte amb el mur perimetral del deambulatori.

La **Cala 2** abastava la base del tercer pilar del costat de l'evangeli seguint per la nau lateral fins el mur perimetral, abastant una part del pla de sota de l'arc former que conforma el tercer tram de l'església.

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona (Ref. 051/07)

La **Cala 3** es realitzà a l'interior de la capella de Santa Apolònia per tal de relacionar l'últim tram de l'església amb el mur de façana i el seu contrafort i, al mateix temps intentar abastar la fondària de la fonamentació.

Planta general de l'església amb la indicació de la situació de les tres cales

Emplaçament

L'església de Santa Maria del Mar es troba situada a l'extrem meridional del centre històric de Barcelona, a l'actual barri de la Ribera, del districte de Ciutat Vella de Barcelona, en una de les zones més emblemàtiques de la ciutat.

La parròquia de Santa Maria del Mar, encerclada en vermell, dins del parcel·lari actual de la ciutat. (imatge extreta de la pàgina Web de l'Ajuntament de Barcelona)

Actualment l'edifici de l'església es presenta gairebé exempt, excepte a un costat de l'absis on es troba adossada la capella del Santíssim Sagrament, edificada l'any 1834, d'estil neoclàssic. L'església té com a límits, al Nord la

placeta de Montcada i el Passeig del Born; a l'Oest el carrer dels Sombrerers; al Sud la plaça de Santa Maria i a l'Est el carrer de Santa Maria.

Plànol parcial del pla de Barcelona amb indicació del centre històric

Planta esquemàtica del centre històric, tot indicant la zona on es localitza l'església

Promotor

El promotor de la intervenció es la parròquia de Santa Maria del Mar, tot i que a efectes legals el propietari de l'edifici és el Bisbat de Barcelona. El projecte en la seva globalitat és un encàrrec de la Secció de Restauració i Consolidació de l'Àrea de Planificació i Acció Territorial de la Direcció General del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, essent l'arquitecte Antoni Navarro i Cossio, el responsable tècnic.

3.- MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA

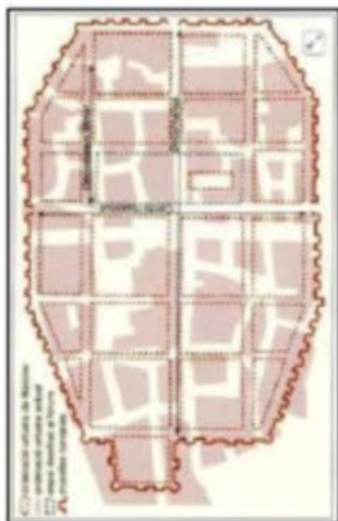
Antecedents i notícies històriques

La present intervenció arqueològica es defineix en el marc històric de la ciutat de Barcelona, concretament a l'interior de l'església de Santa Maria del Mar, situada al barri de la Ribera, sector aquest que ofereix unes expectatives arqueològiques considerables per tal d'aportar nous elements que permetin aprofundir en el coneixement de l'ocupació urbana de la ciutat. A més l'església està declarada com a monument Històric- Artístic d'interès Nacional –BCIN- segons el decret 3-6-1931 i es troba dins l'àrea d'interès arqueològic de la ciutat de Barcelona.

L'interès i transcendència històrica del barri de la Ribera es fa palesa arqueològicament pel fet que s'ha documentat una ocupació humana des de l'època prehistòrica fins als nostres dies, que es concreta amb els nombrosos

elements del patrimoni arquitectònic que s'hi conserven, com son l'església de Santa Maria del Mar, els palaus del carrer Montcada, entre d'altres elements del patrimoni arquitectònic. Aquesta riquesa patrimonial es pot contrastar a partir dels resultats que han aportat el seguit d'intervencions arqueològiques que s'hi han portat a terme, en el decurs de les darreres dècades.

L'origen de la ciutat s'ha de situar a la colònia fundada de nova planta per August. Es va situar en un turó, conegut en època medieval com a Mons Tàber, flanquejat per les rieres de Sant Gervasi i Vallcarca. La ciutat emmurallada, amb un perímetre clar, presenta una planta octogonal amb una trama a partir de dos eixos: el *cardo maximus* (nord – sud) i el *decumanus maximus* (est – oest). Aquests dos eixos donaven la pauta a la resta de la xarxa de carrers rectilinis amb illes regulars, confluint en un espai obert i central, el fòrum, l'actual plaça Sant Jaume.

Planta de *Barcino* i les traces de la ciutat romana actualment

Aquesta trama urbana original de la colònia de *Barcino* s'ha conservat "fossilitzada", de manera que l'actual carrer Llibreteria i carrer del Call corresponen al *cardo maximus* i els carrers Bisbe, Regomir i Ciutat al *decumanus maximus*.

El conjunt dels resultats obtinguts a partir dels treballs de la recerca arqueològica ha permès constatar com a partir de la fundació de *Barcino* en època d'August s'ordenà el territori que configurava l'*ager* de la ciutat. Aquest fet es posa de manifest amb la localització i documentació de diverses vil·les, com la de la plaça d'Antoni Maura i l'avinguda de la Catedral. Tal vegada, la

majoria dels referents arqueològics d'època romana que han estat exhumats, a l'entorn proper de l'indret objecte d'aquest projecte, estan relacionats amb una zona de necròpolis d'època tardorromana. Tot i que aquesta necròpolis no presenta una delimitació precisa han estat identificades diverses zones on s'hi han documentat una gran concentració d'enterraments, zones que es corresponen amb la xarxa viària d'accés a la ciutat. Com son, per exemple, els eixos que constitueixen els carrers Carders i Corders, el passeig del Born, carrer de Sta. Maria i Argenteria i l'avinguda Cambó i la seva prolongació actual, el traçat del carrer dels Metges i el carrer Montcada.

Fins que l'any 985 Al- Mansur la va atacar, Barcelona conservava molts elements d'època romana, ja que la documentació del segle X parla de reparacions posteriors d'estructures antigues. Abans de l'any 1000 s'estava remodelant la muralla, els banys públics es seguien utilitzant i l'any 1045 es consagrà la catedral, edifici romànic bastit damunt la primera basílica paleocristiana.

A partir de l'any 985 es detecta una puixança econòmica i comença a la ciutat un creixement demogràfic que afecta l'ocupació de l'espai del recinte emmurallat i comencen a créixer barris fora muralles: els Arcs Antics, Santa Maria del Pi, Santa Maria del Mar o Sant Pere de les Puelles.

Vers mitjan segle X, coincidint amb la puixança econòmica del territori de Catalunya es produí a Barcelona la reaparició del poblament suburbà després de l'abandonament de les zones externes a la muralla entorn al segle VI.

La primera referència al *burgus* de Barcelona és en un document de l'any 966 el qual, juntament amb d'altres datats entre els anys 985 i 1000, es caracteritzen per ser poc precisos en determinar els límits i l'abast de les zones suburbanes.

A partir del segle XI, el creixement ascendent propiciarà l'ocupació intensiva de l'espai exterior al perímetre delimitat per les muralles romanes. Aquesta circumstància comportà la creació de nous nuclis de població, els burgs o

vilanoves com la Vilanova dels Arcs construïda a redós de l'aqüeducte romà; la Vilanova de Mar, formada al voltant de la basílica de Santa Maria del Mar i el burg o Vilanova de Santa Maria del Pi.

Primerament s'ha pogut constatar la xarxa viària d'accés a la ciutat, en els eixos que conformen els carrers Carders i Corders, el Passeig del Born, el carrer de Santa Maria i Argenteria i l'avinguda Cambó, així com el carrer dels Metges i el carrer Montcada. Aquesta via d'accés a la ciutat marcava també una àmplia zona de necròpolis, o si més no, diverses zones d'enterraments. Així mateix també s'han pogut documentar diverses vil·les, com la de la plaça d'Antoni Maura i la de l'avinguda de la Catedral.

Posteriorment, a partir del segle XII s'inicià la urbanització del sector amb la creació de la *Vilanova de la mar*, que tenia com a límits el carrer de la Bòria i el mar. El creixement d'aquesta vilanova motivà la creació de nous carrers com el carrer Montcada, Flassaders i Banys Vells.

Amb l'esplendor del comerç marítim del segle XIII, durant l'època de Jaume I, el barri de la Ribera es va anar consolidant i s'hi van concentrar la major part dels oficis de la ciutat, com ho demostra la toponímia (Espaseria, Mirallers, Agullers, Esparteria, Sombrerers, Abaixadors, Caputxes, etc.) i alguns serveis bàsics de la infraestructura urbana (escorxadors, molins, tints, etc.).

Des de mitjan segle XIV s'urbanitzen algunes places - la del Blat, la plaça Nova, la de Sant Jaume- amb vista a reservar espais oberts i s'eixampla el Born, espai per a festes i tornejos. L'escenari de la vida del poble urbà és sovint el carrer, on es produeixen manifestacions públiques diverses. Les autoritats ordenen la vida al carrer, els pregoners fan saber les prohibicions i les informacions a so de trompeta.

La Barcelona gòtica està oberta al mar; la façana marítima és un espai dinàmic. Durant el segle XIV aquesta vitalitat es concreta en grans construccions i reformes urbanístiques: l'obra de la Llotja Nova dels mercaders acabada el 1392, el Pallol o Porxo dels Blats, la nova Pescateria, la nova Drassana, el

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona (Ref. 051/07)

carrer dels Canvis, les voltes de la Fusteria i dels Encants, la plaça del Vi, el creixement del barri mariner de la Ribera, la construcció de la nova església de Santa Maria.

La ciutat al segle XIV es tractada amb una visió unitària reflectida en la divisió administrativa en quaters, els quals no es corresponen a una divisió lògica de l'espai sinó que es tracen en funció d'uns eixos que ignoren la realitat urbana. Amb aquesta idea es pretén crear una ciutat que tingui com a centre la plaça del Blat i integrant el barri de la Ribera al quarter de Mar.

Al segle XV el centre de la ciutat es desplaça a la plaça Sant Jaume tornant a la divisió romana creada a partir de dos eixos (cardo i decumanus).

Configuració administrativa de Barcelona al segle XIV i XV

L'esplendor d'aquest barri es va mantenir fins a la davallada del tràfic comercial a la Mediterrània al segle XVI. La situació es va agreujar amb l'enderrocament de mig barri per la construcció de la Ciutadella l'any 1714 ordenada per Felip V i que significà l'enderroc d'una part important del barri, sobre tot a la zona a llevant de Santa Maria del Mar. La construcció de la Ciutadella provocà canvis a nivell urbanístic i moviments de població que provocaren la densificació de la resta del barri de la Ribera que restà dempeus, amb l'ocupació d'espai públic, bastiment d'arcs entre edificis i el creixement en alçada dels edificis ja existents.

L'edificació medieval es va substituir al llarg de la segona meitat del segle XVIII, quan les manufactures de teixits es van instal·lar als carrers de la zona i aquesta expansió va crear una nova demanda de mà d'obra i habitatge.

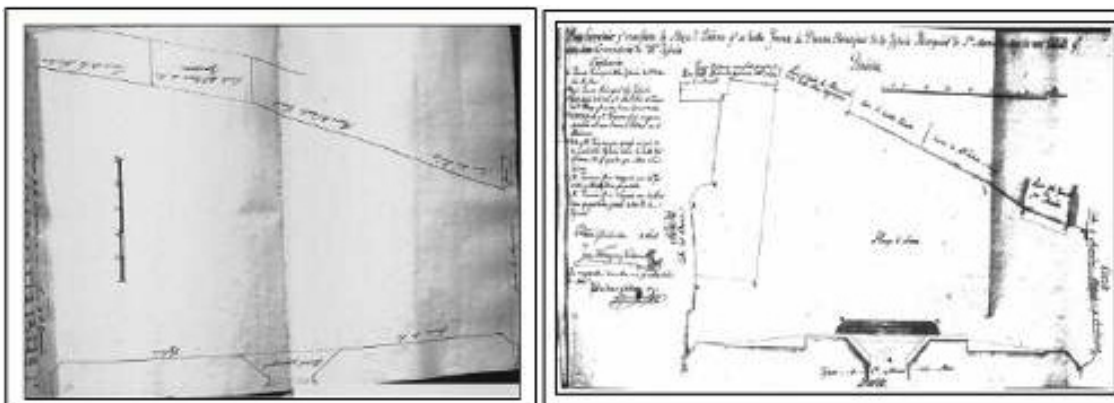
Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona (Ref. 051/07)

En època contemporània varià sensiblement l'aspecte de Barcelona, que patí una gran transformació arrel de les desamortitzacions de Mendizábal (1835-1837) i de Madoz (1855) i que unides a l'enderrocament de les muralles (1854) canviaren l'entorn urbà de la ciutat.

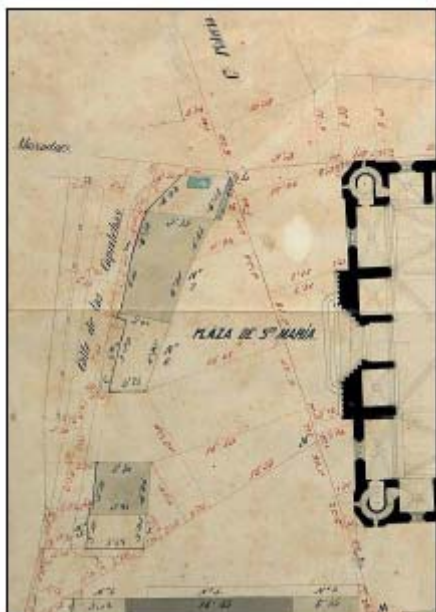
Amb aquest esperit de canvi i transformació des del govern municipal es comencen a formar juntes d'obres (1820–1840) dirigides a millorar la ciutat. Les principals mesures que es prenen van ser: El tancament de carrerons sense sortida; l'obertura de carrers secundaris; la desaparició dels cementiris parroquials, que es convertiran en places públiques, empedrant els que existien dintre la ciutat i rebaixant el elevats; la desaparició de les comunitats monacals i conventuals, destinant els seus solars a places i carrers o edificis públics l'enderrocament definitiu de les muralles medievals cap a l'any 1859 i el plantejament de la realització de l'Eixample de Barcelona.

La creació de l'Eixample, com en altres ciutats d'Europa, va produir un procés de substitució dels habitants del nucli antic que pertanyien a la classe benestant per immigrants que ocupaven habitatges subdividits, amb una manca evident dels serveis indispensables, que amb el pas del temps es van deteriorar força. Moltes cases nobles van ser dividides perquè hi visqués la gent obrera, amb un empobriment notable de les condicions de vida.

El sector de llevant de la Ribera es va reformar, eliminant el cementiri de Santa Maria del Mar (1802-1807) i obrint el carrer de la Princesa l'any 1835 i inaugurat el 1853 (anava de la Plaça Nova al carrer del Comerç) en un intent va per oxigenar la zona.

Plànols de la Junta d'Obres en relació a la reforma de l'antic cementiri de Santa Maria del Mar i la seva conversió en plaça pública

A l'aixecament topogràfic realitzat per l'arquitecte Miquel Garriga i Roca a la ciutat de Barcelona, entre els anys 1859 i 1861, conegut com *Quartermans Garriga* s'observa al sector corresponent a la façana principal de l'església de Santa Maria del Mar, com s'ha afectat el cementiri parroquial i s'ha convertit la zona en una plaça. La façana de l'església està tramada en negre i les triangulacions amb les mides marcades en vermell

A mitjan segle XIX s'enderrocà la Ciutadella, circumstància que comportà una remodelació i urbanització de la zona que es convertí en un parc públic, es construï el mercat del Born i nous habitatges.

En la primera dècada del segle XX es va realitzar el pla urbanístic que va donar lloc a la construcció de la Via Laietana: 2.199 habitatges es van enderrocar i 82 carrers van desaparèixer totalment o parcialment amb el cost social que tot això va suposar. La Via Laietana va significar el trossejament de la unitat urbanística del centre històric en dues meitats diferenciades: per una banda el barri Gòtic i per l'altra els barris de Sant Pere, Santa Caterina i La Ribera.

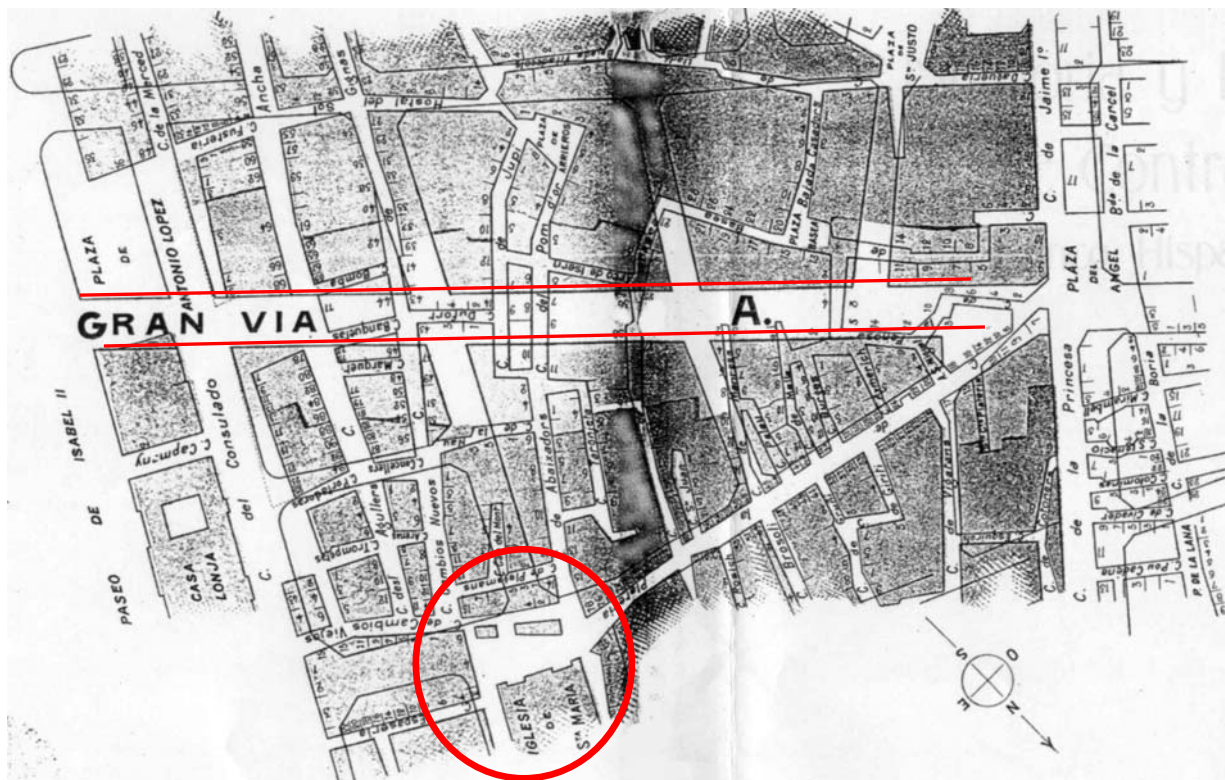
De l'obertura de la Via Laietana se'n va dir aleshores la Reforma. Completava la primera reforma iniciada el segle anterior amb la realització de l'eix transversal Ferran - Jaume I - Princesa i la urbanització de la Plaça Reial i la plaça de Sant Jaume.

Va ser dissenyada inicialment per l'Ildefons Cerdà el 1859 per enllaçar de forma directa el nou barri de l'Eixample, que es perfilava dins el pla Cerdà amb el port, via de comunicació principal al segle XIX. Més tard, en 1899, s'aprovà el projecte d'Àngel Baixeras.

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona (Ref. 051/07)

Les obres van començar oficialment, el 10 de març de 1908 amb un simbòlic cop de pic donat pel Rei Alfons XIII a la casa número 77 del carrer Ample. La construcció es va dividir en tres trams:

- 1908-1909 Entre el port i plaça de l'Àngel, a càrrec de Lluís Domènech i Montaner
- 1909-1911 Entre plaça de l'Àngel i el carrer Sant Pere Més Baix, a càrrec de Josep Puig i Cadafalch.
- 1911-1913 Entre Sant Pere Més Baix i la plaça Urquinaona, a càrrec de Ferran Romeu. Cal dir que la porció que va des de plaça Urquinaona fins al carrer de Jonqueres, ja existia amb el traçat actual i es deia carrer de Bilbao.

Plànol de la secció 1 del projecte d'obertura de la Via Laietana on s'observa el tram de la plaça de l'Àngel a la plaça d'Antoni Maura. Encerclat en vermell l'església de Santa Maria del Mar i destacat en vermell la Via Laietana

Descripció del sector entorn a l'església de Santa Maria del Mar

El districte de Ciutat Vella està format per quatre grans barris. Al sud es troba la Barceloneta, barri nascut a mitjan segle XVIII per tal d'establir els desplaçats del barri de la Ribera desallotjats degut a la construcció de la Ciutadella; a ponent, el Raval, nascut a partir dels camins rurals extramurs de la ciutat; al centre, el Gòtic, concentrant el sector més antic de Barcelona, i a llevant, Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera, l'extensió medieval de la ciutat.

Actualment Ciutat Vella és el districte primer de Barcelona. Ocupa un territori de 449,4 hectàrees, té una població de 113.154 habitants (dades de l'any 2006) i, per tant, una densitat de 251,79 habitants per hectàrea. Es correspon geogràficament amb el centre històric de la ciutat.

Plànol amb la configuració actual del districte de Ciutat Vella. Encerclada en vermell Santa Maria del Mar

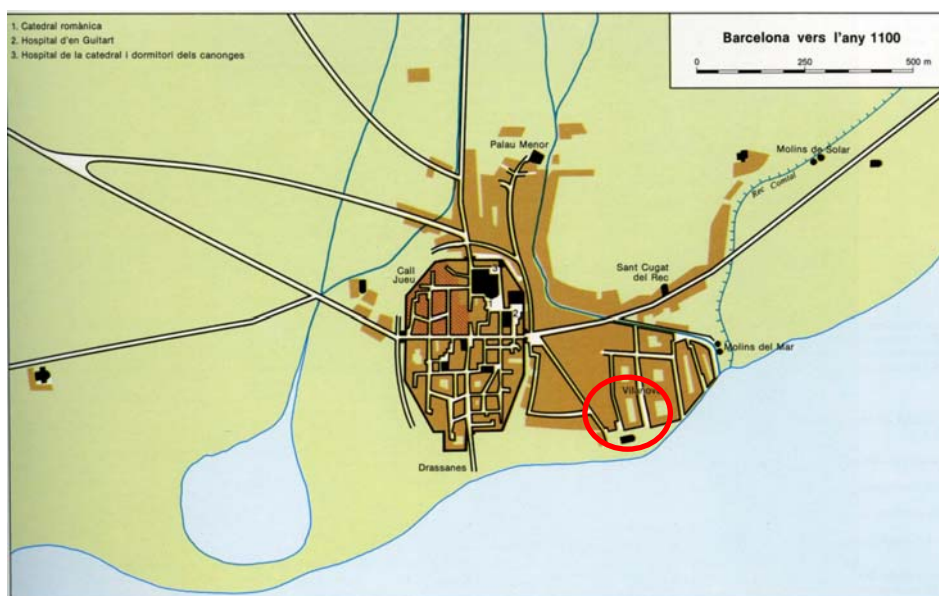
Les primeres notícies sobre la zona de la Ribera són de l'any 1080 quan els canonges de la catedral fomenten la formació d'una vila nova entorn els carrers dels Banys Vells, Montcada i Flassaders.

A partir del segle XII, la zona de l'actual barri de la Ribera adquirí gran importància amb la creació de la *Vilanova del Mar*, compresa entre l'actual carrer de la Bòria i l'antic front marítim. A partir de mitjans del segle XII la zona coneixerà una gran expansió amb l'obertura i urbanització de nous carrers, com l'actual carrer Montcada, Flassaders, Banys Vells, que posen de manifest la rellevància i singularitat que assoleix, des de aquest moment, el sector de la ciutat objecte de la present intervenció arqueològica. Les antigues *viles noves* s'incorporaren de ple al nucli primitiu de la ciutat edificant-se els espais verds

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona (Ref. 051/07)

que les separaven. Els terrenys són venuts per parcel·les. La plaça davant Santa Maria del Mar s'omplí d'obradors i una bassa propera fou dessecada per convertir-se en carrer (actual carrer de Basea).

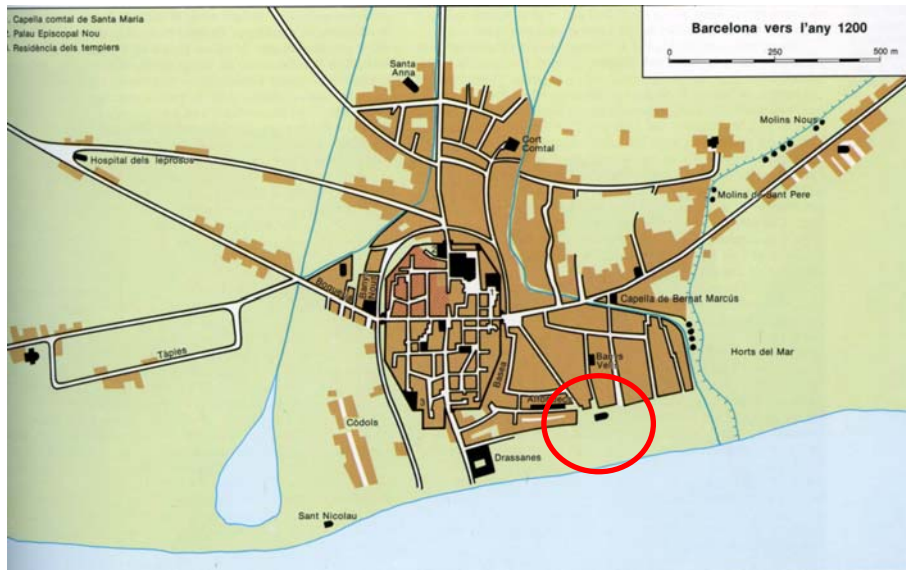
Aquest afany constructiu s'ha pogut documentar en les diverses d'intervencions arqueològiques que s'hi han portat a terme durant els darrers anys i que han aportat dades importants pel coneixement de l'evolució urbanística sofert pel barri de la Ribera, des del segle XIII fins als nostres dies.

Barcelona al segle XII amb Santa Maria del Mar, encerclada en vermell i la trama urbana que s'està formant. Font: Philip Banks.

El segle XIII el control de l'espai urbà depenia dels funcionaris reials. Posteriorment, Jaume II concedí el 1301, a la ciutat el privilegi de tenir dos magistrats municipals, dits obrers, que es dedicaven al control de l'obra pública i al manteniment de la ciutat. Durant aquesta època es reformà la Plaça del Blat, la creació de la Plaça Nova, i l'enderroc d'algunes cases de regularitzar la traça dels carrers i places. A la zona de Santa Maria del Mar s'obri el carrer de Cremat Gran i es reordenà els espais de mercat, obrint més espais comercials cap el mar.

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona (Ref. 051/07)

Barcelona al segle XIII on s'observa el retrocés de la línia de la costa i els nous espais públics construïts. Font: Philip Banks

Durant el segle XIV la divisió administrativa de Barcelona s'articulà en *Quarters*, els quals dividien l'espai físic de la ciutat en base a uns eixos teòrics que partien de la plaça del Blat. D'aquesta manera, l'any 1389, Barcelona estava dividida en quatre quarters: de Frares Menors, de la Mar, del Pi i de la Salada.

Imatge de la divisió administrativa de Barcelona els segles XIV i XV

Segons els fogatjaments dels segles XIV i XV la població del Quarter de la Mar era majoritàriament composta per gent d'ofici i activitats relacionades amb el mar; després venien els mercaders i gent d'altres oficis del ram tèxtil i de la pell.

L'entorn urbà de Santa Maria del Mar està format per una trama de carrers, molts dels quals porten el nom dels oficis i s'articulava entorn a vies principals com els carrers d'Argenteria i de Montcada. El carrer d'Argenteria, abans carrer de la Mar, es corresponia amb el camí que anava a l'antic port des de la ciutat

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona (Ref. 051/07)

antiga, és a dir, des del Portal Major a la Plaça del Blat. El carrer Montcada tenia en origen un antic ramal de la Via Augusta que portava de Barcelona al Maresme i el Vallès Oriental i desemboca a la capçalera de l'església de Santa Maria on es troba l'esplanada del Born on es feien fires i mercats, així com esdeveniments festius com torneigs, juraments reials, cavalcades, actes de fe.

Al voltant de l'església s'obrien unes places que corresponien a antics fossars o cementiris parroquials. Davant la seva façana principal es trobava el fossar major de la parròquia i es va construir una font pública (1383-1403). El fossar menor era situat en un lloc conegut actualment com el Fossar de les Moreres.

Durant els segles XIV i XV a l'entorn de l'església hi havia una sèrie d'edificis importants, dels quals només resta dempeus i parcialment, com la Llotja. També hi havia el General (la casa de la Bolla), la duana o la peixateria i molt a prop les voltes dels encants i la capella de Sant Sebastià.

Barcelona l'any 1280 on es pot veure la muralla i la zona plenament urbanitzada entorn Santa Maria del Mar. Font: Philipp Banks

L'any 1358 el rei Pere el Cerimoniós autoritza al Consell de Cent construir unes noves muralles, iniciant-se les obres el 1359. El seu perímetre serà de 6.240 metres amb una extensió de 218 hectàrees.

Les tasques de reforçament es traduiran en diferents campanyes d'actuació:

- 1360-1361, tram de la Rambla a Sant Daniel.

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona (Ref. 051/07)

Al segle XVI hi hagué una relativa prosperitat que es va manifestar en l'activitat de les Drassanes i de la vida gremial. En aquesta centúria es construïren molts palaus i convents. El segle XVII fou, en general, de crisi. Aquesta va portar a la revolta i guerra de 1640, que es perllongà fins el 1659. En aquesta centúria es bastiren diversos edificis religiosos i civils d'estil barroc i a l'aparició de cases-palau, com les dels Gralla, Durai, Mai i Ardiaca Desplà.

Els fets d'armes i actes de guerra que patí Barcelona en època moderna també afectaren el barri de la Ribera. Concretament el barri patí dos setges i bombardejos importants l'any 1697, durant la guerra contra França i l'any 1714, durant la guerra de Successió. La seva proximitat a les muralles i la seva urbanització incompleta va provocar que molts edificis s'ensorressin de resultes dels bombardejos.

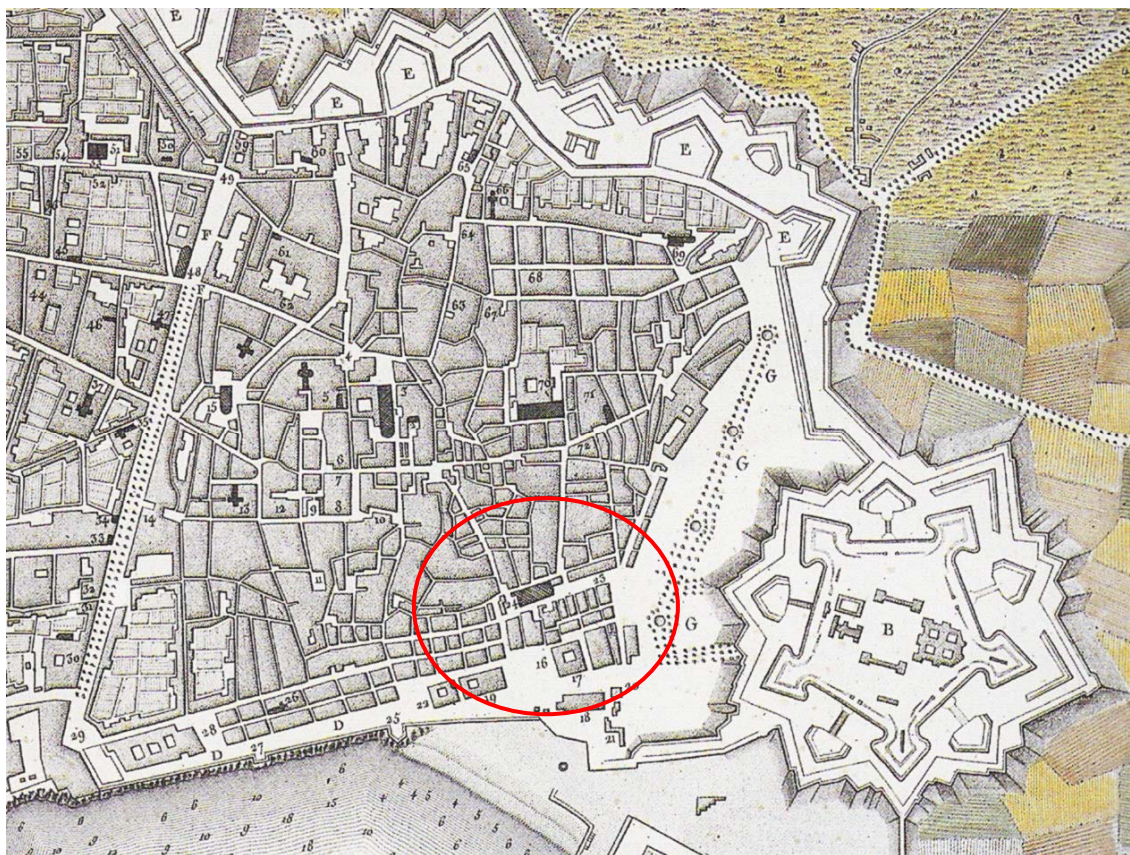
A l'esquerra plànol de Barcelona durant el setge de l'any 1697 i a la dreta Barcelona després de la construcció de la Ciutadella

L'enderroc per construir la Ciutadella, l'any 1714 canvià la fisonomia del barri de la Ribera amb l'enderroc d'una gran part dels habitatges existents.

La gran transformació del barri de la Ribera fou en època contemporània, amb l'enderroc de la Ciutadella i les successives actuacions de la Junta d'Obres al llarg del segle XIX i sobre tot al segle XX amb l'obertura de la Via Laietana que

es convertí en el gran eix divisor i vertebrador del barri respecte a la resta de la ciutat antiga.

Barcelona a inicis del segle XIX. Encerclat en vermell Santa Maria del Mar

Descripció crono cultural i historiogràfic de l'església de Santa Maria del Mar.

A nivell documental es troben les primeres referències històriques a Santa Maria del Mar als segles VI i VII que parlen de Santa Maria de les Arenes. Aquest edifici sembla que es trobava ubicat on actualment s'hi troba l'església gòtica. La documentació també hi fa menció que a l'església s'hi guardaven les relíquies de Santa Eulàlia, portades a Catalunya per Sant Jaume. Sobre la ubicació exacte d'aquest primer temple i la tipologia d'aquesta construcció no es conserva cap dada i el caràcter de la documentació fa dubtar la seva existència real.

Santa Maria de les Arenes es trobava en una zona de camps travessats per torrents com el Merdançà i per un camí (l'actual carrer d'Argenteria) que sortia

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona (Ref. 051/07)

del Portal Major i es dirigia a la platja. A banda i banda d'aquesta anomenada *via del Mar* es troben documentades l'any 998 diverses edificacions, suficients per aspirar a tenir parròquia pròpia i la concentració urbana es convertiria en un dels burgs més populosos de la ciutat al segle XI: la *vila nova del Mar*.

Com a referència documental més fiable tenim l'esment de Santa Maria de les Arenes l'any 1009, en època del bisbe de Barcelona Aeci, en que s'indica que l'edifici es trobava a una de les portes de la ciutat, circumstància que evidencia la existència d'una església anterior a l'església gòtica actual. Segons aquest document, el bisbe Aeci va obtenir dels comtes Ramon Borrell i Ermessenda la propietat d'aquesta església, que per primer cop s'esmenta com a Santa Maria del Mar. El bisbe Aeci dotà a l'església amb les esglésies de Sant Sadurní i de Sant Joan *in vico Mizzino* (Sant Joan Despí). Sembla que la platja arribava fins a peus de la mateixa església i s'estenia més enllà una gran zona de maresmes i sorralles anomenada la Llevanera.

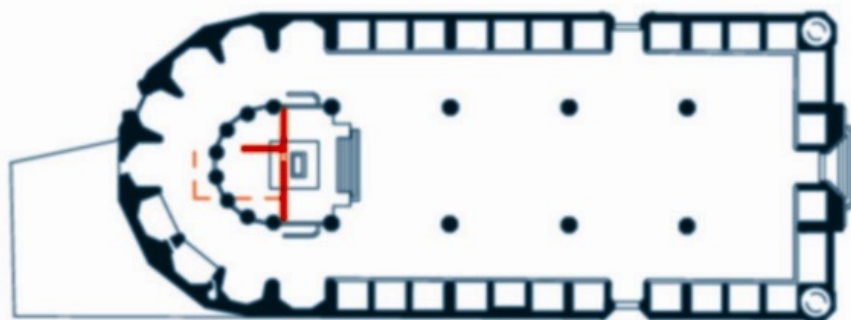

Barcelona a l'any 1000 on ja s'observa l'existència de Santa Maria del Mar.
Font: Philipp Banks

Per establir els orígens de Santa Maria del Mar i donada la ambigüitat documentat s'ha de recórrer a les dades arqueològiques. L'any 1966 Marià Ribas i Bertrán realitzà intervencions arqueològiques a la zona de l'actual presbiteri i a la cripta inferior.

En el transcurs de les seves excavacions Ribas trobà part d'una necròpolis romana, amb un centenar de tombes de tipologia i cronologia diversa i, el més interessant de cara a l'estudi de l'edificació anterior a l'església gòtica, un mur

de carreus petits de trajectòria transversal al presbiteri, amb una llargada de gairebé 13 metres i una amplada de 0,55 metres. Aquesta **forta paret de pedres** com l'anomenà Ribes, presentava un portal d'uns 1,27 metres d'amplada amb muntants de pedra. Marià Ribas aventurà que podria tractar-se de les evidències d'una església anterior o, si més no, d'un edifici anterior, sense precisar la cronologia, que situa entre època visigòtica i romànica, per seguir els seus criteris estilístics²

Planta de l'església amb indicació en vermell dels murs documentats a l'excavació de Marià Ribas

Quan a la cronologia de l'actual església de Santa Maria del Mar les obres de construcció s'iniciaren l'any 1329 i es perllongaren fins el 1383, any en que es cobrí el darrer tram dels peus de l'edifici, restant pendants els campanars, que foren bastits els anys 1496 i 1902, així com la rosassa, la qual es desplomà arrel dels terratrèmols del 1428 i que fou refeta l'any 1459.

Aquest curt espai cronològic en la construcció de l'església li dona una homogeneïtat estructural i estilística gairebé única en les construccions gòtiques europees i posa de manifest la gran capacitat econòmica dels seus promotors.

Posteriorment l'església patí diverses reformes, com l'obertura del portal al Born durant el segle XVI; la construcció de la tribuna reial i del pont d'unió amb el palau situat al fossar de les Moreres al segle XVIII.

² M Ribas Bertran (1968) *Descubrimiento de una necrópolis romana en la basílica de Santa Maria del Mar* a **Cuadernos de Arqueología e Historia de la Ciudad**. Barcelona p.p. 4-32

L'església patí també els estralls de les guerres, com els bombardejos els anys 1691, 1694, 1705 i 1714 dels quals no es coneixen exactament la seva afectació. El que si es coneix la seva afectació fou el del bombardeig del general Espartero, l'any 1842, que destrossà part de la coberta. Però el fet més destacat es produí durant la guerra civil amb el gran incendi l'any 1936 i que deixà molt malmesa l'església, la qual no fou restaurada fins els anys seixanta del segle XX i que comportà la neteja de paraments, l'elevació del presbiteri per construir una nova cripta. Les obres de restauració es perllongaren fins l'actualitat, amb la intervenció entre 1971 i 1989 a les claus de les voltes de la nau major. L'any 1973 tot el paviment de l'església fou renovat i durant els anys noranta s'intervingué a les cobertes, vitralls i la façana principal, intervencions aquestes a càrrec de la Direcció General del Patrimoni del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

Recerques arqueològiques prèvies

En els darrers anys no s'ha realitzat cap intervenció arqueològica dins de l'església de Santa Maria del Mar. De tota manera el seu entorn immediat si ha estat objecte de recerca arqueològica, segons dades facilitades pel Servei d'Arqueologia del Museu d'Història de la Ciutat i que seguidament es detallen.

1) Intervenció arqueològica al carrer Argenteria (delimitat entre carrer Basea i Manresa) MHCB, Servei d'Arqueologia, 1984.

Restes d'edificacions dins del procés de plena urbanització del barri de la Ribera.

2) Memòria de la intervenció realitzada als carrers de l'Argenteria i Manresa: juliol - novembre de 1997 / Núria Miró i Alaix. -- [MHCB, Servei d'Arqueologia], 1997. Presència d'una necròpolis d'època tardoromana (IV -V). També s'ha localitzat un pou (s. XIV - XV), així com nombrosos fonaments de murs i restes de pous morts d'època moderna. Per acabar s'han documentat moltes canalitzacions d'aigua, fet que podria estar relacionat amb la indústria del teixit.

3) **Memòria arqueològica conjunta de les intervencions a l'entorn del passeig del Born, c. Sombrerers, Fossar de les Moreres, placeta de Montcada i plaça del fossar de les Moreres** / Daria Calpena i Marcos. Atics, 2001. S'ha pogut documentar una necròpolis tardoromana (24 enterraments), la majoria en fossa simple, així com la troballa de la gran fossa on van se enterrades les víctimes del setge de la ciutat per part de les tropes de Felip V. També s'han localitzat fragments ceràmics d'època alt medieval.

4) **Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al Passeig del Born, Plaça Montcada, Carrer Sombrerers i Fossar de les Moreres (Barri de la Ribera, Barcelona)**: Data intervenció: gener-juny 2001 / Marta Fabregàs i Espadaler. Atics, 2001. S'ha documentat part de la necròpolis romana de Barcino, entre el segles IV-VI dC, inhumació en àmfora. D'època moderna, del setge de Felip V, l'any 1714, ha permès localitzar una part de la fossa on va ser inhumades les víctimes del setge.

5) **Memòria de la intervenció arqueològica als carrers Rec, Princesa, Placeta de la Puntual i Allada- Vermell: juliol 2002 - febrer 2003** /Emiliano Hinojo García. Còdex, 2002. En la intervenció s'han localitzat restes de l'antic barri de La Ribera destruït l'any 1716. També s'han documentat diferents fragments ceràmics d'època romana, així com murs de fonamentació i infraestructures dels s. XVIII i XIV i de l'època moderna.

6) **Memòria de la intervenció arqueològica preventiva duta a terme al carrer Volta Bufanalla, 3** / Ariadna Traveset i Civit. -- Atics, 2003. S'ha exhumat un enterrament que podria formar part d'una necròpolis baix-imperial, localitzant-se també material ceràmic romà.

7) **Memòria de la intervenció arqueològica preventiva duta a terme al carrer de Manresa, 5-9 i d'Argenteria**/ Ariadna Traveset i Civit. Àtics, 2003. No s'han documentat restes arqueològiques, degut possiblement a la poca profunditat de la rasa i al fet de seguir el traçat d'una altre rasa

8) **Memòria de la intervenció preventiva efectuada als carrers dels Abaixadors, 6-14 i Argenteria, 71-78:** 16 de novembre – 19 de desembre de 2003 / Laura Arias del Real. Àtics, 2003. S'han recuperat fragments ceràmics d'època moderna.

9) **Memòria de la intervenció arqueològica preventiva efectuada al carrer Sant Antoni dels Sombrerers núm. 4-8, carrer Sombrerers núm. 4-6, placeta de Montcada núm. 12-14 i passeig del Born núm. 3-5:** dates de la intervenció, 3 al 25 de juny de 2004 / Jordi Ramos Ruiz. Atics, 2004. La intervenció ha constatat la inexistència d'estructures arqueològiques a la zona afectada

10) **Memòria de la intervenció arqueològica al carrer dels Canvis Vells, 2:** 18 i 19 de maig de 2005 / Xavier Esteve i Gràcia.—Tea, 2005.
Cala de 1,50 per 1,30 m i 1,20 de fons per un ascensor es localitzà un pou mort construït al segle XIX

11) **Control i excavació arqueològica al carrer Argenteria núm. 6:** novembre i desembre de 2005/ Raquel Masó i Giralt.
S'han localitzat diverses estructures formades per paviments i tres dipòsits relacionats amb la recollida d'aigua. Totes les estructures es situarien en una cronologia de mitjans de segle XIX.

Projecte d'intervenció arqueològica

Donat que l'església de Santa Maria del Mar està declarada com a Monument Històrico- Artístic d'interès Nacional (BCIN), segons el decret 3-6-1931 i es troba dins l'àrea d'interès arqueològic de la ciutat de Barcelona, es demanà el preceptiu permís d'intervenció arqueològica, segons l'article 47 i següents de la Llei 9/1993 de 30 de setembre, del patrimoni cultural català i el Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic. La resolució per la qual s'autoritza la intervenció arqueològica porta la referència 470 K 121, i com a intervenció portada a terme a la ciutat de Barcelona el codi 061/07.

Per les especials característiques de la intervenció es portà a terme un programa detallat dels treballs a realitzar. D'aquesta manera el procés d'excavació es va fer cala per cala, sense la possibilitat de tenir més d'una oberta ja que s'havia de mantenir la circulació oberta a les persones per l'interior del temple i que el procés d'excavació arqueològica no impedis el desenvolupament de les diverses activitats de la parròquia.

Les cales es van protegir per un recinte vallat que les aïllava visual i físicament de l'exterior i d'un perímetre prou ampli per tal de contenir i fer acopi de les terres extretes, les quals es reintegraren un cop acabada la excavació de la cala. Quan a les lloses aixecades del paviment foren extretes amb cura per una posterior reintegració. L'aixecament de les lloses es va fer per part de tècnics especialitzats per evitar danys i seguidament es procedí a cada cala a la seva excavació manual.

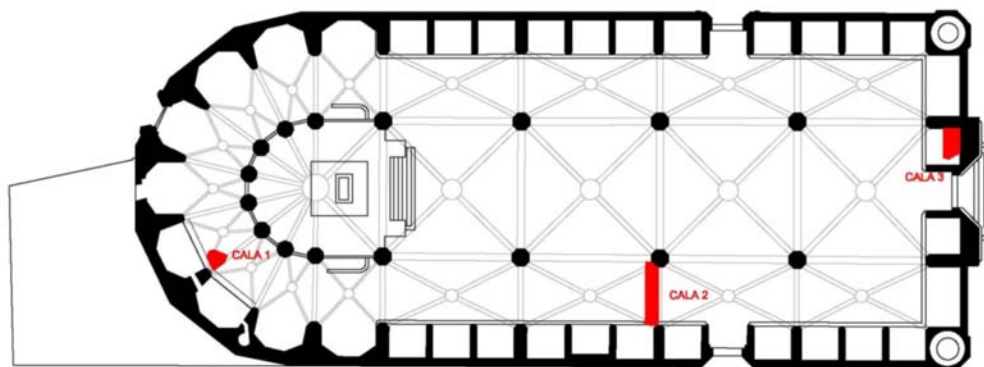
Un cop finalitzada la excavació arqueològica, les estructures documentades a cada cala foren protegides amb geotèxtil i l'espai omplert amb les terres estretes i compactades per tal de repavimentar amb les lloses conservades.

Els objectius de la intervenció arqueològica es van establir al projecte d'intervenció realitzat per encàrrec de la Secció de Restauració i Consolidació de l'Àrea de Planificació i Acció Territorial de la Direcció General del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura i Mitjans de comunicació de la Generalitat de Catalunya. L'estudi pretenia conèixer les característiques físiques de les fonamentacions de les diferents estructures que conformen l'església així com la seva estabilitat estructural. Tot i que el projecte contemplava la realització de 8 cales finalment es van fer 3 cales.

La **Cala 1** es situà a tocar d'un dels contraforts de la capçalera de l'església en el seu contacte amb el mur perimetral del deambulatori. La seva ubicació es correspon amb l'antiga capella del gremi de macips o bastaixos de la Ribera, construïda el 1366 sota l'advocació de Sant Mateu, Santa Tecla i Santa Caterina.

La **Cala 2** que es situà a la base del tercer pilar del costat de l'evangeli i anà fins a trobar el mur perimetral de façana, donant forma de rasa allargada a la cala, ocupant tota l'amplada de la nau lateral. Actualment és la capella dedicada al Sagrat Cor de Jesús, però abans era dedicada a Sant Nicolau i fou construïda el 1367, essent el seu promotor Guillem Rovira, escrivà reial.

La **Cala 3** fou realitzada dins d'una de les capelles ubicada a l'interior de la façana principal, concretament a la construïda sota l'advocació de Santa Apol·lònia, patrona dels dentistes. Aquesta capella fou construïda l'any 1341, promoguda per Saurina Durfort.

Planta de l'església amb indicació en vermell de les tres cales arqueològiques realitzades

Metodologia

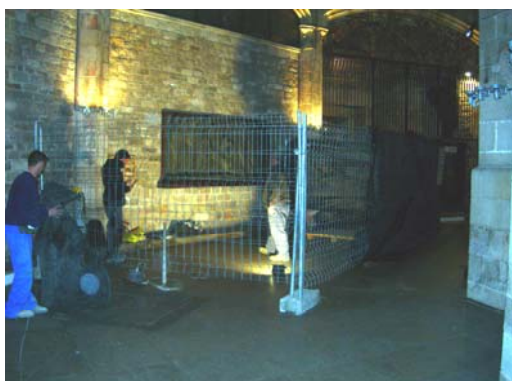
Les tasques arqueològiques es realitzaren seguint el mètode de registre de les dades que facilita l'excavació proposat per E.C. Harris i A. Carandini, modificat a partir de la pràctica arqueològica en aquest tipus de jaciments i de les circumstàncies concretes de l'excavació. Per al registre objectiu dels elements i estrats que s'exhumen es realitza una numeració correlativa d'aquests denominats *Unitat Estratigràfica* (u.e.) que individualitza uns dels altres i de la que es realitza una fitxa. La recerca es completa amb l'aixecament planimètric de les estructures així com el reportatge fotogràfic de les mateixes. Donades les especials característiques de l'indret on es realitzà la excavació arqueològica de les cales cal precisar que en cap cas es va aprofundir ni es va realitzar cap rebaix superior a la cota marcada per les estructures de l'església. Això va significar que en cap cas es va poder exhaurir el sediment arqueològic, aturant-se la excavació, arribat el cas per motius de seguretat, però sempre assolint en la mesura del possible els objectius programats.

4.- TASQUES ARQUEOLÒGIQUES REALITZADES

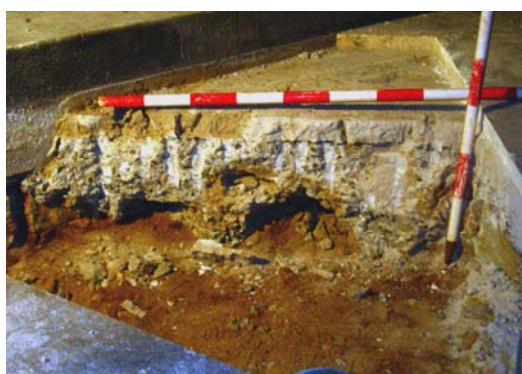
La intervenció arqueològica s'inicià el 14 de febrer de 2007, finalitzant el 28 de març de 2007, començant per la realització de la Cala 1.

Cala 1

Donat que l'espai on s'havia de realitzar la cala es trobava pavimentat amb lloses de pedra de Montjuïc (u.e. 100), les qual havien d'ésser reintegrades un cop acabada la intervenció, s'efectuà la extracció acurada de les mateixes amb l'ajut d'un martell compressor. Un cop extretes les mateixes així com la capa de preparació de formigó d'uns 5 cm de gruix (u.e. 101) es trobà seguidament un planxé o solera de formigó (u.e. 102), d'uns 10 cm de gruix. Donada la disposició de les lloses del paviment s'obtingué una cala de dimensions irregulars, tenint una llargada màxima de 1,80 m per una amplada màxima de 1,90 m.

Vista de l'àmbit on es situà la Cala 1 i el procés d'extracció de les lloses del paviment

A l'esquerra vista del planxé u.e. 102 i a la dreta perfil on s'observa la seqüència de les capes de formigó

Seguidament es trobà una regularització de pedres de diferents mides lligades amb morter (u.e. 103) i d'uns 16 cm de potència i un estrat de terra marró vermellós amb restes òssies sense connexió anatòmica (u.e. 104).

L'afectació d'aquest estrat va permetre començar a documentar la banquetta de fonamentació (u.e. 105) del sòcol perimetral de l'església, format per carreus allargats de pedra lligats amb morter de tonalitat rosada.

Vista de l'estrat u.e. 104 i la banquetta u.e. 105

Un cop afectat l'estrat u.e. 104 s'evidencià una capa formada per petites pedres lligades amb morter rosat (u.e. 110) formant una petita plataforma adossada a la banquetta u.e. 105 i les restes d'un nivell de circulació (u.e. 107). Paral·lelament es trobà un retall circular (u.e. 106) que espolia el nivell u.e. 107, trobant al seu farciment (u.e. 109) força material ceràmic, monedes i ossos humans sense connexió anatòmica.

Vista del retall u.e. 106 i el seu farciment u.e. 109 a l'inici de la seva excavació

Conforme avança el buidatge de l'u.e. 109 s'observà les restes d'una estructura (u.e. 108) molt malmesa i que podria tractar-se de les restes d'un vas funerari espoliat en data recent incerta per tal de passar els diversos serveis elèctric pel sector.

u.e. 105

u.e. 107

u.e. 106

u.e. 108

Continuant amb el buidatge del retall u.e. 106 es veié una alteració provocada per la construcció d'una rasa pels serveis elèctrics (u.e. 112) els quals es trobaven protegits per una estructura encofrada i reomplerta la rasa amb terra (u.e. 113). Al buidar aquest reompliment i afectà al mateix temps part de la plataforma u.e. 110 i la preparació u.e. 111, s'evidencià al costat Nord-oest de la cala, justament per sota el sòcol perimetral de l'església part d'una pilastra de fonamentació (u.e. 114) formada per carreus petits formant filades irregulars.

Vista de la pilastra
u.e. 114

Donat que una part de les estructures documentades impedié continuar les tasques arqueològiques es determinà, seguint les directrius de la direcció facultativa afectar els elements u.e. 107, u.e. 110 i la seva preparació u.e. 111, els quals ja havien estat espoliats en part. D'aquesta manera es podia garantir la excavació en condicions del reompliment u.e. 109, així com seguir la delimitació i excavació de la pilastra u.e. 114.

A sota el nivell u.e. 111 i a la dreta la pilastra u.e. 114 durant la excavació un cop afectada l'u.e. 111

Seguidament es detectà sota el reompliment u.e. 109 un nou estrat, també de reompliment, però de característiques morfològiques diferents. Aquest nou estrat (u.e. 115) presenta també material ceràmic barrejat amb terra més plàstica i la presència d'alguna pedra.

Vista zenital on s'observa l'estrat de reompliment u.e. 115

Conforme avançà la excavació de la pilastra u.e. 114 es començà a evidenciar la seva trinxera de fonamentació (u.e. 116) les característiques de la qual foren difícils de determinar, ja que es trobava alterada, al seu torn, per la trinxera de fonamentació (u.e. 117) per la construcció del vas funerari u.e. 108 que es detectà, en part al quadrant sud de la cala.

Aquesta circumstància, unida al fet que era impossible poder resseguir les dimensions de la pilastra, ja que la seva projecció anava més enllà dels límits

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona (Ref. 051/07)

establerts de la cala, motivaren que les característiques de la trinxera de fonamentació no quedaren del tot clares. Malgrat tot, es va poder excavar una part del seu reompliment (u.e. 120) que donà material ceràmic que es troba, a l'igual que la resta del material recuperat, en procés d'inventari i estudi. De tota manera, es pot avançar que es poden parlar de contextos cronològics entorn a la construcció de l'edifici.

A sota el vas funerari u.e. 108 vist en planta i a la dreta el retall de fonamentació u.e. 117 del mateix vas al perfil de la cala

Paral·lelament es continua el rebaix de l'u.e. 109 al quadrant Nord-est de la cala trobant una estructura (u.e. 119), la qual un cop delimitada i sanejada resultà ser un recreixement d'un mur anterior (u.e. 118).

El mur u.e. 119 que es fonamenta damunt el mur u.e. 118

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona (Ref. 051/07)

La estructura u.e. 119 està formada per pedres desbastades sense treballar lligades amb morter, portant una orientació E/W mostrant una fàbrica tosca. Es troba espoliada en part, circumstància que dificulta una atribució d'usos. Malgrat tot, es possible que es tracti de part de la fonamentació d'un vas funerari.

Quan el mur u.e. 118 que es troba sota l'element u.e. 119, porta la mateixa orientació E/W i es va poder documentar un tram de 1,60 metres, sense poder establir cap relació amb d'altres elements constructius. Presenta una cara vista que està formada per carreus allargats de dimensions mitjanes i ben treballats.

Vista del mur u.e. 118

Vista en alçat del mur u.e. 118 i la seva banquetta de fonamentació u.e. 121

Durant el procés de delimitació i neteja del mur u.e. 118 es va poder determinar que presentava un retall o trinxera de fonamentació (u.e. 122) i excavar el seu reompliment (u.e. 123).

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona (Ref. 051/07)

D'altra banda es continuà delimitant la pilastra de fonamentació u.e. 114, arribant a exhumar una potència de 2,20 metres, sense arribar al seu final per motius de seguretat. Finalment i per motius operatius i de seguretat, es donà per acabades les tasques arqueològiques a la Cala 1.

Dalt a l'esquerra vista en alçat de la pilastra u.e. 114. Dalt a l'esquerra la pilastra u.e. 114 i el mur u.e. 118 i a sota vista final de la Cala 1

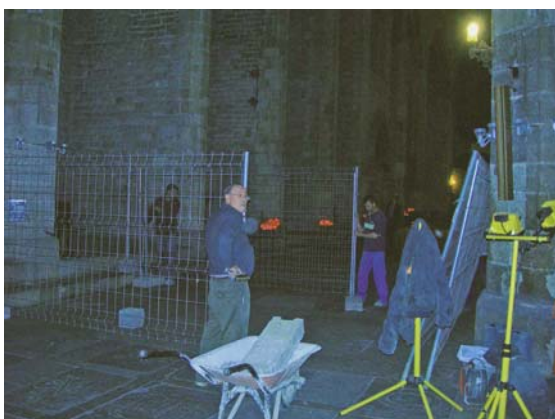
Seguidament i seguint amb el compromís adquirit i contemplat en el projecte, es procedirà a protegir les estructures amb geotèxtil i a realitzar el cobriment de tota la cala amb terra i de forma provisional amb unes planxes de ferro.

Cala 2

En un principi la realització d'aquesta cala s'havia plantejat fer-la a la base del tercer pilar del costat de l'evangeli que divideix la nau central de la nau lateral, però al replanteig de les tasques arqueològiques a realitzar, es va considerar oportú convertir la Cala 2 en una rasa que travessés perpendicularment la extensió de la nau lateral, respectant la ubicació, es a dir el tercer pilar de la nau i que correspondria amb la cala 5 del projecte original.

Tasques de replanteig i de rebaix de la Cala 2 amb l'extracció mecànica de les lloses del paviment (u.e. 200)

Quan a les tasques arqueològiques realitzades, es començà per extreure amb un compressor elèctric les lloses del paviment (u.e. 200) d'un gruix de 3 cm., trobant seguidament una capa de preparació de formigó (u.e. 201) per assentar les lloses i d'uns 4 cm de gruix. Per sota la preparació trobà una solera de formigó (u.e. 202) de 14 cm de gruix. Sota la solera encara es detectà una nova capa de formigó (u.e. 203) per regularitzar el sector, en aquest cas amb una potència que oscil·lava entre 12-14 cm i que cobria tot l'àmbit de la Cala 2.

Vista del perfil de la Cala 2 amb les successives capes de formigó

Seguidament a peus del sòcol del mur perimetral que recorre les naus laterals, concretament al quadrant Nord-oest de la cala, es va detectar un retall quadrat fruit d'un espoli realitzat contemporàniament (u.e. 204) com és va comprovar al buidar el seu farciment (u.e. 205) que consistia en graves, terra i sorres. Paral·lelament, a la resta de la cala es detectà un nivell de terra molt fina de color vermell (u.e. 206) que amortitzava les estructures que seguidament es començaren a evidenciar.

Vista general de la cala amb l'u.e. 206, estrat d'amortització

A l'esquerra vista de l'estrat u.e. 205 i a la dreta un cop excavat

Quan a les estructures que es van poder documentat un cop afectat l'estrat d'amortització u.e. 206 foren, en primer lloc un mur (u.e. 215), de trajectòria E/W bastit amb pedres treballades de mida irregular lligades amb morter de calç. D'aquest mur s'excavà una trajectòria d'uns 0,50 metres, presentant una continuïtat més enllà dels límits de la cala. Per la seva posició i característiques

fou interpretat com un mur que formava part d'un vas funerari, el qual no fou delimitat.

El mur u.e. 215 corresponent al vas funerari vist en planta i en alçat

Seguidament es documentà un mur (u.e. 213), que presentava una trajectòria N/S travessant pel mig de la cala en tota la seva longitud. Estava obrat amb pedres sense treballar, amb la presència d'algun fragment de maó i lligat amb morter blanc i que travessava longitudinalment tota la trajectòria de la cala.

Vista general del mur u.e. 213 on s'observa la seva trajectòria i detall del seu costat Nord

Durant la seva neteja i delimitació s'evidencia que es tractava d'un mur perimetral de diversos vasos funeraris i es trobava escapçat pel seu costat Nord (a peus del sòcol perimetral) per un retall contemporani d'espoli (u.e. 220), com es va poder comprovar durant el seu buidatge, trobant primer un nivell de pedres de grans dimensions (u.e. 221) col·locades sense cap lligam, per trobar seguidament un nou farciment (u.e. 222) format per terra vermella,

de consistència flonja i 0,54 m de potència. Finalment el darrer reompliment (u.e. 223) estava format per una capa de terra color marró fosc i de consistència argilosa.

A l'esquerra vista del farciment u.e. 221 del retall d'espoli u.e. 220 i a la dreta el nivell u.e. 223. Simultàniament a la resta de la cala, es a dir a la meitat Sud-oest, es procedia a afectar l'u.e. 207 consistent en un estrat de reompliment contemporani (donat que entre la terra va aparèixer un paquet de tabac marca *Ducados*) que demostrava que el sector havia estat alterat durant les tasques de repavimentació de l'església, l'any 1973.

Vista de l'estrat de reompliment u.e. 207

Al quadrant Nord de la cala, el desmuntatge del mur u.e. 215 va permetre trobar un nou element estructural (u.e. 209), consistent en una pilastra de secció rectangular construïda amb carreus petits i ben treballats, bastida amb aparell isòdom. Es trobava a 0,26 metres del paviment actual i presentava una potència de 0,46 metres. Donada la seva posició dins la cala inicialment no fou possible establir les seves dimensions absolutes però avançada la excavació es va poder determinar. En un principi la pilastra u.e. 209 presentava una longitud vista de 0,64 metres de longitud per uns 0,55 metres d'amplada. Donat que el perfil Oest de la cala era format per un estrat de reompliment, fou

possible excavar-lo parcialment per tal de resseguir la longitud de l'element, que finalment es va poder determinar en 1,44 metres de llargada, resultant ser una pilastra rectangular, de característiques similars a la pilastra documentada a la Cala 1.

Vista de la pilastra u.e. 209 apareguda al buidar l'estat u.e. 205

Conforme es rebaixà la estructura u.e. 209 es documentà una plataforma de pedres lligades amb força morter a mode d'encofrat (u.e. 219) i que era la fonamentació sobre la qual s'assentava la pilastra u.e. 209, formant una mena de sabata o riostra.

Vistes de la pilastra u.e. 209 i la fonamentació u.e. 219

Per costat Est de la pilastra u.e. 209 i mercès al retall d'espoli (u.e. 220) es va poder determinar la potència, característiques físiques i tècniques constructives de la fonamentació u.e. 219. Aquesta estava formada per una capa de regularització a mode de plataforma d'uns 13 cm de gruix, per seguir amb

successives capes de pedres i morter de calç rosat fins assolir una fondària de 1,74 m, mentre que la pilastra u.e. 209 conservava una alçada de 0,56 m i unes dimensions determinades finalment en 1,44 metres per 0,81 metres, formant un cos rectangular.

A l'esquerra vista del tipus de parament de la fonamentació u.e. 219 de la pilastra u.e. 219.
A la dreta detall on es veu que consta de filades de pedres lligades amb força morter

Tanmateix també mercès al retall d'espoli u.e. 220, es va poder observar que sota el sòcol perimetral es podia veure un mur de carreus, del qual restaven tres filades (u.e. 211). Aquest mur presentava una trajectòria determinada de 1,10 m, amb una orientació E/W però amb una traça en diagonal respecte al sòcol. Els carreus eren de mida mitjana, allargats i de 30 a 40 cm d'amplada. El mur presenta una banqueteta de fonamentació (u.e. 233) de 1,10 m de potència bastida amb pedres petites sense treballar lligades amb força morter.

Vista del mur de carreus u.e. 211 i de la seva banqueteta u.e. 233 amb el mur modern d'un vas funerari al fons

Aquest mur sembla anterior a la pilastra u.e. 209 ja que aquesta el secciona reomplint l'espai amb petites pedres fent tascons. Així mateix també es va poder determinar que el mur continuava en direcció Est ja que es trobà també un mur d'un vas funerari, de trajectòria paral·lela al mur u.e. 213 de factura moderna, tant en la seva fàbrica com en el tipus de morter utilitzat.

Arribats en aquest punt restava per excavar la meitat Nord-oest de la cala ja que es trobava partida per la trajectòria del mur u.e. 213. Donat que s'havia determinat que es tractava del límit d'un vas funerari del segle XVII, d'acord amb la direcció facultativa es decidí no excavar el seu rebliment (u.e. 224).

Aquest fet dificultava el poder determinar la fonamentació de la pilastra Sud, que delimitava les naus de l'església. Per aquest motiu es decidí realitzar un sondeig que afectava parcialment el rebliment u.e. 224 amb una llargada suficient, per tal de poder excavar la fonamentació de la pilastra. Aquest sondeig presentava una llargada de 2,10 metres, amb una amplada màxima de 0,40 metres determinada pel mur u.e. 213

El sondeig va permetre buidar en aquell punt el farciment u.e. 224, format per terra amb força runa que mostrava que el vas funerari fou amortitzat durant la segona meitat del segle XIX, cronologia marcada per la troballa d'una moneda de 4 maravedís d'Isabel II (1845). L'estrat presentava una potència de 1,45 metres i es trobà seguidament una solera de pedres lligades amb morter (u.e. 225) que marcava el final del vas funerari. Al mateix temps, per tal de poder

excavar amb comoditat es desmuntà una petita secció del mur u.e. 213 en el punt on s'adossava a la pilastra de la nau.

A l'esquerra vista de la secció afectada del mur u.e. 213 i a la dreta la solera u.e. 225 del vas

D'aquesta manera fou possible delimitar i excavar el fonament u.e. 218 corresponent a la pilastra (u.e. 218). Aquest fonament presenta una planta circular sobresortint uns 80 cm respecte la estructura del pilar, tot i que la seva planta és molt irregular. Quan a la seva potència es pogué determinar una potència de 2,70 m. seguint una projecció esglaonada, gairebé prismàtica.

A l'esquerra el fonament de la pilastra (u.e. 218) vist en planta i a la dreta vista de la seva secció on s'observa la projecció esglaonada

Tanmateix per poder seguir el fonament u.e. 218 es va haver d'afectar part del farciment (u.e. 224) del vas funerari un cop es va determinar que el seu

contingut ja havia estat remogut durant les obres de pavimentació de l'església. A més també, prèvia autorització es desmuntà part del mur longitudinal (u.e. 213) del vas funerari que es recolzava al fonament.

Vista del mur longitudinal del vas funerari (u.e. 213 i el seu desmuntatge parcial

Al costat Oest del mur del vas funerari es continuà baixant l'estrat u.e. 216 trobant les restes d'un muret de carreus petits, del qual a penes restaven dues filades (u.e. 228), presentava una trajectòria N/S i es trobava alterat pel fonament de la pilastra i la construcció d'un altre vas funerari que transcorre paral·lel al perfil de la cala. Aquest muret es fonamenta en una plataforma de morter de factura antiga (u.e. 229) també força alterat.

A dalt vista frontal i lateral del muret u.e. 228 i la plataforma de fonamentació u.e. 229. Sota a l'esquerra vista de la plataforma u.e. 229

Finalment es procedí a delimitar i netejar les noves estructures, trobant un estrat de regularització en tot el sector (u.e. 230).

Dues vistes de l'estrat de regularització u.e. 230

Seguidament es trobà a peus de la plataforma u.e. 219 un retall (u.e. 231) de forma el·líptica que serví per assentar la fonamentació de la pilastra u.e. 209 , trobant que el seu farciment (u.e. 232) estava format per pedres molt soltes, terra i restes de maó pla antic.

Dues vistes del retall u.e.231 i la excavació del segon farciment u.e. 232

Un cop buidat el retall u.e. 231, des de la direcció facultativa es considerà que s'havien assolit els propòsits pels qual s'havia fet la cala i es decidí donar per acabada la seva excavació, procedint a protegir les restes amb geotèxtil i tapar la cala.

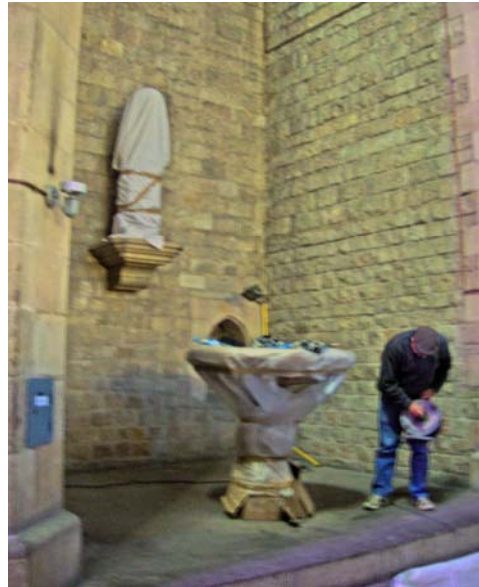

Protecció de les estructures documentades a la Cala 2

Cala 3

Aquesta cala s'ubicà dins la capella de Santa Apol·lònia i donades les característiques de l'espai, amb un altar circular al mig de la capella, la cala tingué unes dimensions finals de 2,96 m per 1,65 m.

Vista de les tasques de protecció dels elements patrimonials de la capella

Quan a les tasques arqueològiques realitzades, primerament es procedí a aixecar amb un compressor elèctric el paviment de lloses (u.e. 300), afectant també la capa de preparació (u.e. 301), trobant a sota un nivell de sorres (u.e. 302) i una capa de cendres (u.e. 303).

També a tot l'espai de la cala es trobà un reompliment de pedres, maons i runa (u.e. 304) i una llosa quadrada (u.e. 305) que semblava ser la tapa d'un registre o un possible vas funerari.

Vista de la cala amb la capa de cendres u.e. 303 i la llosa u.e. 304

Seguidament al aixecar l'u.e. 304 aparegué la coberta de maons d'un vas funerari (u.e. 307) la qual es trobava en la seva gran part afectada en època contemporània.

Vista de l'estrat u.e. 304 que ocupava tota la superfície de la cala 3

A delimitar la volta de maons (u.e. 313) del vas funerari (u.e. 307) es va constatar que aquest ocupava tot l'espai de la Cala i que es trobava afectada per un forat d'espoli a la seva part central.

Vista del forat d'espoli a la volta u.e. 312

Per tant i d'acord amb la direcció facultativa, es procedí a afectar la coberta (u.e. 313) consistent en una volta de maons disposada a plec de llibre, per tal de procedir a buidar el seu reompliment, trobant un primer farciment (u.e. 308) format per runa, un segon farciment (u.e. 310) format per terra, pedres i material arqueològic (ceràmica de cronologia moderna- contemporània, vidre, claus de ferro i restes de revestiment murari) i un rebliment (u.e. 311) de terra

color marró fosc, de 30 cm de potència, trobant finalment el fons de rajoles del vas funerari (u.e. 312).

A l'esquerra el rebliment u.e. 308 i a la dreta el rebliment u.e. 310 del vas funerari
El fons del vas funerari (u.e. 312) consistia en un paviment de rajoles crues vermelles rectangulars, de mides 33 per 16 cm i 2 cm de potència, disposades a la mescla.

A l'esquerra vista de la volta de maons del vas funerari (u.e. 313) i a baix vista general i en detall del fons de rajoles u.e. 312 del vas funerari

Donades les circumstàncies, un vas funerari ocupant tot l'espai de la cala i per tant sense possibilitat d'excavar la fonamentació de l'església en aquell punt i amb el permís preceptiu de la direcció facultativa, es procedí a realitzar un sondeig dins la cala.

Aquest sondeig comportava afectar parcialment el paviment u.e. 312. Finalment el sondeig presentà unes mides de 80 per 80 cm i es realitzà per tal de continuar la recerca del subsòl en aquest punt.

Un cop afectat part del paviment es documentà la seva preparació (u.e. 314) sota del qual aparegué un estrat de terra marró vermellós (u.e. 315) amb restes òssies sense connexió anatòmica, trobant per sota un nivell (u.e. 316) amb restes d'un paviment.

Finalment es trobà un nivell de sorres de platja (u.e. 317) amb força material romà, bàsicament restes de contenidors i fragments d'àmfores de cronologia tardana.

Vista general i en detall del final de la excavació del sondeig dins la Cala 3

La excavació del sondeig va permetre, a més, documentar un seguit d'estructures. Per una banda al mur Sud de la capella (u.e. 319) es va poder determinar la seva banquetta de fonamentació (u.e. 320). Per altra banda es

pogué netejar la cara interna del mur de façana (u.e. 326) i trobar la seva banqueteta de fonamentació (u.e. 327).

A l'esquerra vista del mur u.e. 319 de la capella i la seva banqueteta de fonamentació u.e. 320 i a la dreta imatge del mur de façana u.e. 326 i la banqueteta de fonamentació u.e. 327

La realització del sondeig va permetre documentar un mur (u.e. 323) que per la seva tipologia i trajectòria formava part d'una construcció anterior a l'edificació de l'església. Aquest mur u.e. 323 presenta un parament format per blocs de pedra sense treballar lligats amb morter. Conservava una trajectòria E/W i es trobava seccionat al seu costat Est i mostrant traces de seguir pel seu límit Est més enllà del mur de façana de l'església (u.e. 326), el fonament del qual (u.e. 327) s'hi recolza.

Vista general i en detall del mur u.e. 323 i la banqueteta de fonamentació u.e. 324

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona (Ref. 051/07)

El sondeig també va permetre observar en detall un tram de la banqueta de fonamentació (u.e. 327) del mur de façana (u.e. 326) observant la seva tipologia constructiva, consistent en fragment de pedra sense treballar format filades embegudes amb força morter.

Vista general i en detall de la banqueta de fonamentació del mur de façana (u.e. 327)

Donat que, encara que de forma precària, els objectius de la cala foren assolits i també per motius de seguretat, arribats a aquest punt es decidí aturar la excavació, donant les tasques arqueològiques per finalitzades i procedint, seguidament a cobrir amb geotèxtil els elements documentats.

Dues imatges de la protecció de les estructures documentades amb geotèxtil

5.- CONCLUSIONS

A la vista dels resultats obtinguts amb la realització de les tres cales arqueològiques a l'interior de l'església de Santa Maria del Mar, es pot arribar a complementar l'estudi estructural de l'edifici -del qual la excavació arqueològica en formava part- i contribuir al coneixement de les tècniques constructives emprades en l'església i conèixer, al mateix temps les seves possibles patologies estructurals.

Si bé es cert que per motius de seguretat les cales no s'excavaren fins a finalitzar el sediment arqueològic, es possible, malgrat aquests condicionants, realitzar un discurs que mostri una evolució cronocultural en les zones on es va intervenir.

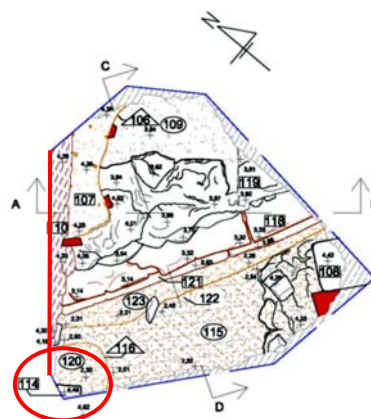
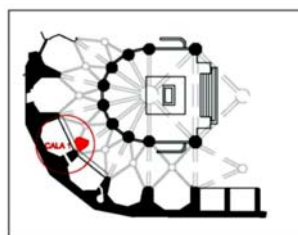
Primerament, tant a la **Cala 1** com en la **Cala 2** es va poder documentar les pilastres de fonamentació del mur perimetral Nord-oest de l'església, així com la fonamentació del pilar que divideix la nau central de la nau lateral en la Cala 2. Aquestes dades permeten establir una hipòtesi de treball sobre el procés de construcció de l'edifici gòtic amb l'exhumació de part de la seva fonamentació que es troba soterrada. Quan a la **Cala 3** es va documentar la fonamentació d'uns dels contraforts que configuren la sustentació aèria de l'estructura de l'església, alhora que delimita les diferents capelles.

D'altra banda, resulta interessant ressaltar el fet que en la excavació de les tres cales s'han evidenciat traces d'estructures anteriors a la construcció de l'edifici gòtic, traces una mica minses, donat que els trams excavats són molt puntuals i no permeten aventurar una orientació i trajectòria fiable. A més, el material arqueològic recuperat en excavació tampoc resulta determinant ja que es fruit de remocions modernes i reompliments diversos realitzats per construir els vasos funeraris en època barroca i sondejors descontrolats durant les diferents restauracions.

En concret a la **Cala 1** es va exhumar el mur perimetral de l'església (u.e. 105) i la pilastra de fonamentació (u.e. 114), a més de documentar un mur anterior a

la construcció de l'església (u.e. 118) així com la seva banqueta de fonamentació (u.e. 121)

Cala 1: A l'esquerra imatge on es veu la pilastra de fonamentació (u.e. 114) i el mur perimetral de l'església (u.e. 105). A la dreta planta general de la Cala 1 i la seva ubicació a l'absis

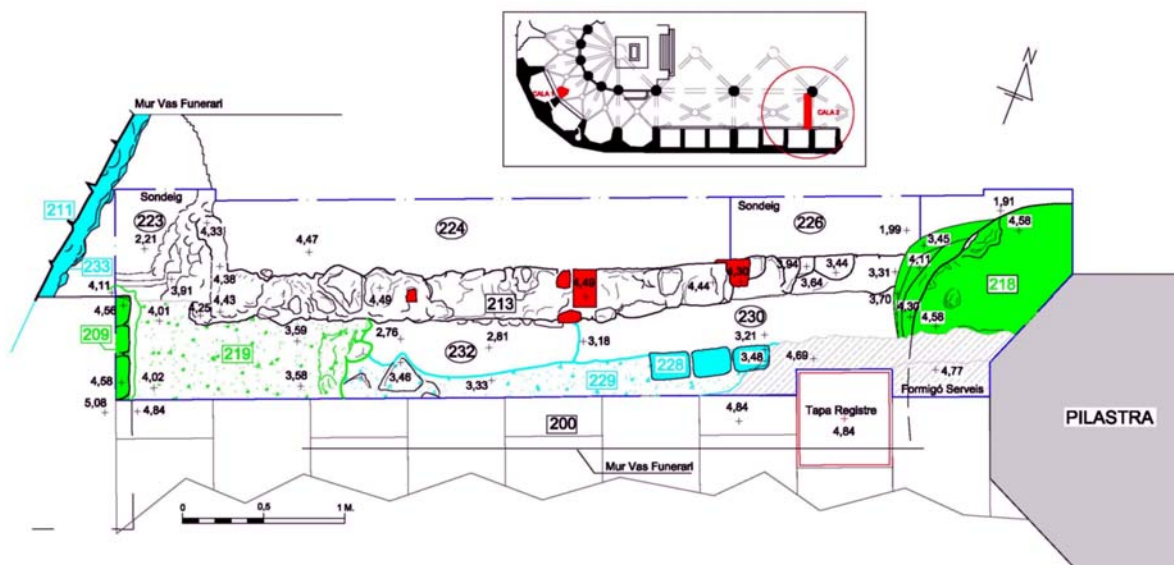
Cala 1: Dues vistes del mur u.e. 118 i la seva banqueta de fonamentació u.e. 121 anteriors a la construcció de l'església

La **Cala 2** presentà un cop excavada una pilastra de fonamentació de l'edifici (u.e. 209). Similar a la apareguda a la Cala 1. Aquesta pilastra, a diferència de la apareguda a la Cala 1 es trobava assentada sobre una plataforma de morter de calç (u.e. 219), així com la fonamentació del pilar que divideix les naus (u.e. 218). Quan a estructures anteriors a la construcció de l'església, es va poder

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona (Ref. 051/07)

documentar un mur de carreus (u.e. 211) amb la seva banqueta de fonamentació (u.e. 233) amb una orientació lleugerament desviada respecte al mur perimetral de l'edifici actual però reaprofitat en la construcció de l'església gòtica. Finalment es va exhumar les restes d'un mur de carreus (u.e. 228) gairebé desmuntat del tot i que no presentava cap acció dins l'estructura de l'actual edifici.

Cala 2: Planta de les estructures documentades. En color cian les estructures anteriors a l'església i en color verd les estructures de l'església

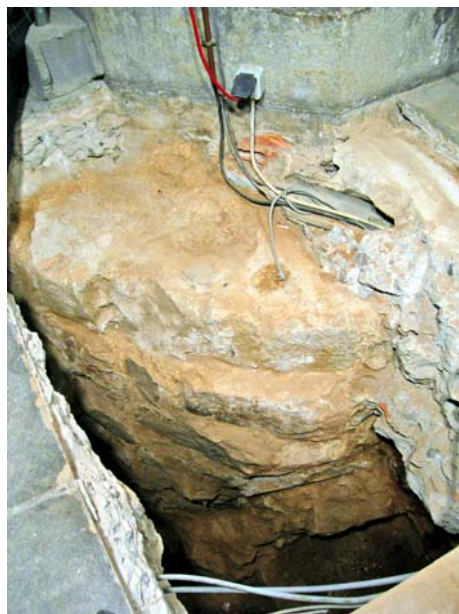
A l'esquerra el mur u.e. 211 i la seva banqueta u.e. 233. A baix les restes del mur u.e. 228, anteriors a l'església

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona (Ref. 051/07)

A l'esquerra vista de la pilastra u.e. 209 i la plataforma u.e. 219. A la dreta vista de la fonamentació u.e. 218 del pilar de separació entre les naus de l'església

La **Cala 3** va permetre documentar la fonamentació del mur de façana de l'església (u.e. 326 i u.e. 327 respectivament) i també la fonamentació del contrafort de la capella (u.e. 319 i u.e. 320).

Planta de les estructures documentades a la Cala 3. En color verd les estructures associades a l'església i en color cian les estructures anterior a la construcció

A l'esquerra vista general de la banqueta u.e. 327 i a la dreta la banqueta u.e. 320, a la part esquerra de la fotografia

A la Cala 3 també fou possible documentar estructures anteriors a la construcció de l'església. Tal és el cas d'un mur (u.e. 323) i la seva banqueta de fonamentació (u.e. 324) apareguts al sondeig al vas funerari que ocupava la capella.

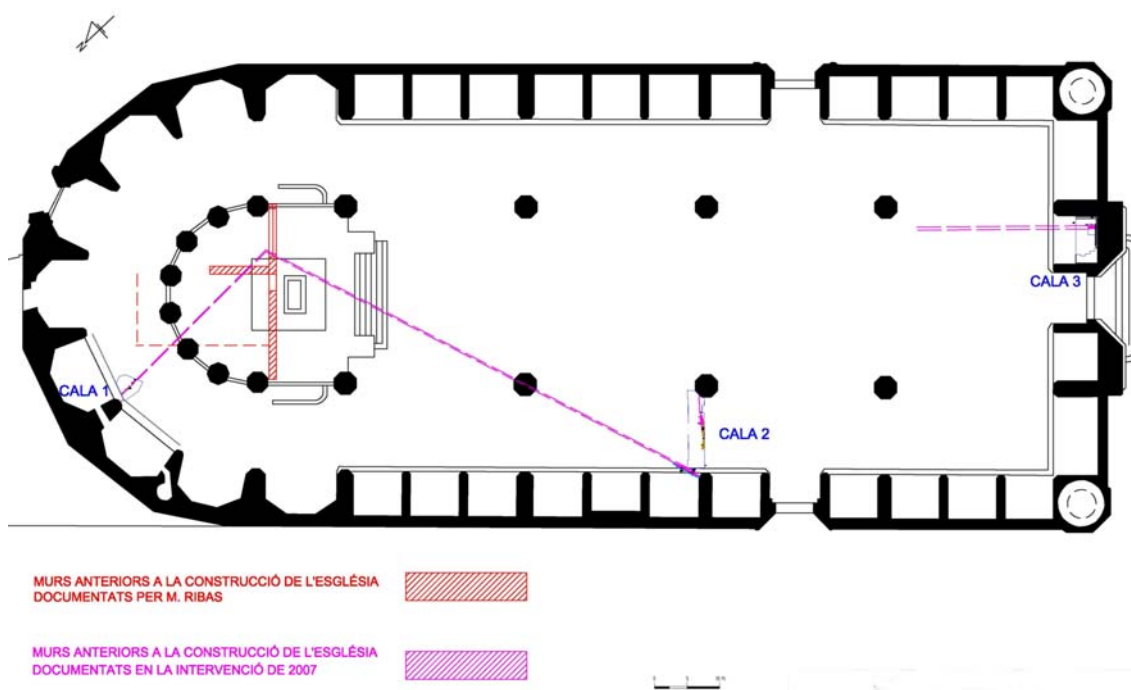

Detall on s'observa el mur u.e. 323 i la seva banqueta u.e. 324

D'aquesta manera, la ubicació de les tres cales, efectuades en tres llocs claus de l'edifici com són l'absis (Cala 1), la nau lateral (Cala 2) i a la cara interna de la façana (Cala 3) ha permès constatar diverses evidències.

Primerament s'ha posat de manifest que per la construcció de l'edifici de l'església de Santa Maria del Mar s'enderrocaren diverses cases i edificis existents al sector, prova d'un urbanisme anterior a l'església. Part d'aquestes construccions, concretament les fonamentacions dels edificis preexistents s'utilitzaren com a elements de trava, per tal de formar una riostra que lligava tota la fonamentació de Santa Maria del Mar. Part d'aquesta restes d'urbanisme anterior foren constatats en les excavacions de Marià Ribas i que ell va

interpretar com les restes d'un edifici de certa importància i que l'arqueòleg va datar en època altmedieval.

En segon lloc gràcies a les excavacions, s'ha pogut evidenciar, una estructura de basament consistent en un sistema de murs obrats amb carreus, de mida mitjana, disposats en filades regulars i que arriben a tenir una fondària de gairebé tres metres.

Aquest tipus de fonamentació implicava realitzar la excavació d'una rasa que marcava tot el perímetre de l'església, per tal de construir tots els murs que conformaven un fonament continu, fent una mena de sabata contínua.

Quan el sòl ferm es troba a una profunditat inferior a 2 o 2,50 metres (com és el cas del Pla de Barcelona), la fonamentació es fa de forma contínua, partint sempre de l'alçada d'un metre, com a mínim d'una fonamentació normal. Si el terreny no ofereix resistència suficient per suportar les càrregues necessàries s'acostumava, ja des d'època antiga, a assentar l'edifici sobre una llosa contínua (en el cas de Santa Maria del Mar aquest paper el desenvolupen els murs de carreus). La seva funció és la de repartir les càrregues sobre una superfície molt gran del sòl, per tal de reduir la càrrega unitària que gravita damunt d'ell.

El sistema de fonamentació de Santa Maria del Mar denota un acurat programa d'actuació que va començar per l'expropiació i enderroc dels edificis preexistents per acte seguit anivellar el terreny, circumstància que devia provocar un gran moviment de terres per, seguidament, replantejar la fonamentació, marcant sobre el terreny la traça dels fonaments i excavar la rasa contínua d'aquests. La Cala 2 va evidenciar que, a més, es va excavar al sòl les bases dels pilars de les naus, les quals presentaven un perfil troncocònic.

Els fonaments, pròpiament dits van consistir en un llit de morter de calç que regularitzava el terreny i sobre aquesta plataforma es van construir uns murs bastits amb carreus de mida mitjana, disposats en filades regulars i lligats amb morter de calç.

Seguidament es va aixecar el mur de tancament perimetral i el sistema de pilastres entre les capelles i la base dels contraforts.

Existeix unanimitat entre els historiadors de l'art que l'església de Santa Maria del Mar es va construir a trams. Per cada tram es va fer la construcció dels arcs torals de les naus laterals i les corresponents voltes amb reblert de formigó per suportar l'empenta de la volta central. També per a cada tram es van construir els arcs torals de la nau central, entre els quals era possible construir una coberta de fusta de vessants, potser provisional, per a celebracions litúrgiques. Quan a la construcció dels contraforts i murs i finestres de la nau lateral: seqüència de finestra a finestra i no per trams de contrafort a contrafort.

El programa arquitectònic de Santa Maria del Mar destaca en alçada per les capelles perimetrals interiors. Els murs perimetrals amb les seves capelles actuen com a estructures de suport que venen per sota del nivell de circulació al contrari que en els exemples d'arquitectura gòtica de zones geogràfiques més septentrionals on el suport estructural es troba en alçada i per mitjà dels arcbotants. Aquesta manera de construir, heretada de tradicions antigues, es troba exemplaritzada en d'altres esglésies arreu de Catalunya i l'excavació que s'ha portat a terme dona suport a aquesta teoria.

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona (Ref. 051/07)

En definitiva, i a mode de resum de tot l'exposat a les conclusions, amb la excavació de les tres cales a l'interior de l'església de Santa Maria del Mar es pot determinar la existència d'un o varis edificis anteriors a la construcció de la església gòtica, la tipologia i ús dels mateixos no es coneix, ja que no hi ha evidències de que es tractés d'un edifici i/o edificis religiosos o civils. Aquest edificis foren bastits en una època compresa entre la tardo antiguitat i l'alta edat mitjana i que foren desmuntats en part i reaprofitats en certs punts per bastir l'església al segle XIV.

6.- BIBLIOGRAFIA

BENAVENT DE BARBERÀ, Pedro (1972) **Cómo debo construir. Manual práctico de construcción de edificios.** Barcelona.

BRACONS CLAPÉS, Josep (2003) **Santa Maria del Mar** dins **L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura II. Catedrals, monestirs i altres edificis religiosos** 2. Pàg. 72-88. Barcelona.

DURAN I SANPERE, Agustí (Dir.) (1975) **Història de Barcelona.** Volum I **De la Prehistòria al segle XVI.** Barcelona.

RAMOS, M Lluïsa (2005) **Catedrals, monestirs i grans edificis religiosos.** Barcelona.

RIBAS BERTRAN, Marià (1967) **Una necròpolis romana en la basílica de Santa Maria del Mar de Barcelona** dins **Ampurias**, 29. Barcelona. Pàg. 195-228.

RIBAS BERTRAN, Marià (1968) **Descubrimiento de una necrópolis romana en la Basílica de Santa Maria del Mar** dins **Cuadernos de Arqueologia e Història de la Ciudad**, 12. Barcelona. Pàg. 5-32.

RIBAS BERTRAN, Marià (1977) **Necròpolis romana en la basílica de Santa Maria del Mar de Barcelona.** Barcelona.

SOBREQUÉS I CALLICÓ, Jaume (Dir.) (1992) **Història de Barcelona.** Volum 1 **La ciutat antiga**, Volum 2 **La formació de la Barcelona medieval** Volum 3 **La ciutat consolidada (segles XIII-XV)**, Volum 4 **Barcelona dins de la Catalunya moderna (segles XVI-XVII).** Ajuntament de Barcelona i Enciclopèdia Catalana, Barcelona.

TAULÉ I VIÑAS, Albert (2006) **Santa Maria del Mar. Passat i present.** Barcelona.

VV. AA (1992) **Catalunya Romànica.** Volum XX *El Barcelonès, el Baix Llobregat, el Maresme.*

ANNEX I. FITXES D' UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

FITXES D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

CALA 1

- **U.E. 100**
DEFINICIÓ: Paviment
DISTINCIÓ: Estructura
MATERIAL: Lloses de pedra
APARELL: Enrajolat a junt seguit
LLIGAM: Morter de calç
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobreix a 101
DESCRIPCIÓ: Paviment de lloses de pedra de Montjuïc de mides 60 x 60 cm i 4 cm de gruix, que cobreix tota la superfície de la cala, així com tota l'església
CRONOLOGIA: Segons la documentació consultada l'interior de l'església fou tornat a pavimentar l'any 1973 per l'arquitecte conservador del monument J. Bassegoda.

- **U.E. 101**
DEFINICIÓ: Preparació
DISTINCIÓ: Estructura
MATERIAL: Formigó
APARELL: Allisat
LLIGAM: Formigó
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 100
Cobreix a 102
DESCRIPCIÓ: Preparació sobre la qual s'assenta el paviment u.e. 100, consistent en una capa de formigó, d'un espessor de 0,05 cm.
CRONOLOGIA: Segons la documentació consultada l'interior de l'església fou tornat a pavimentar l'any 1973 per l'arquitecte conservador del monument J. Bassegoda i aquest nivell pot formar part d'aquella intervenció

- **U.E. 102**
DEFINICIÓ: Planxé
DISTINCIÓ: Estructura
MATERIAL: Formigó
APARELL: Allisat
LLIGAM: Formigó
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 101
Cobreix a 103
DESCRIPCIÓ: Planxé de formigó realitzat per assentar i preparar el paviment de l'església. Està realitzat amb formigó barrejat amb cascalls fent una mena d'encofrat
CRONOLOGIA: Segons la documentació consultada l'interior de l'església fou tornat a pavimentar l'any 1973 per l'arquitecte conservador del monument J. Bassegoda i aquest nivell pot formar part d'aquella intervenció

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar (Barcelona) Codi: 051/07

Annex 1 Fitxes d'Unitats Estratigràfiques

- **U.E. 103**
DEFINICIÓ: Estrat
DISTINCIÓ: Color i textura
COLOR: Marró clar
COMPONENTS GEOLÒGICS: Terra, pedres
COMPONENTS ORGÀNICS: --
COMPONENTS ARTIFICIALS: Ceràmica
POTÈNCIA: 0,17 metres
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 102
Cobreix a 104
DESCRIPCIÓ: Nivell de regularització format per pedres irregulars lligades amb morter
CRONOLOGIA: Segons la documentació consultada l'interior de l'església fou tornat a pavimentar l'any 1973 per l'arquitecte conservador del monument J. Bassegoda i aquest nivell pot formar part d'aquella intervenció

- **U.E. 104**
DEFINICIÓ: Estrat
DISTINCIÓ: Color i textura
COLOR: Marró vermellós
COMPONENTS GEOLÒGICS: Terra
COMPONENTS ORGÀNICS: ossos
COMPONENTS ARTIFICIALS: ceràmica
POTÈNCIA: 0,15 m
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per a 103
Cobreix a 109
DESCRIPCIÓ: Sediment arqueològic de consistència solta amb presència de força ossos humans, sense connexió anatòmica i fragments de ceràmica. Per les seves característiques sembla resultat del buidatge d'algun vas funerari espoliat durant els fets de la Guerra Civil espanyola (1936-39)
CRONOLOGIA: Malgrat que el material numismàtic recuperat ens situa en contextos de mitjan segle XVII l'estrat és un reompliment fruit segurament de remocions i espoli. Contemporània. Segle XX

- **U.E. 105**
DEFINICIÓ: Banqueta de fonamentació
DISTINCIÓ: Estructura
MATERIAL: Carreus de pedra
APARELL: Filades regulars
LLIGAM: Morter rosat
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Se li adossa 101, 102, 103
DESCRIPCIÓ: Banqueta de fonamentació formada per filades regulars de carreus de pedra de mida mitjana, lligades amb morter de calç barrejat amb argiles que li donen una coloració rosada i que sustenta el sòcol corregut que transcorre per tot el perímetre interior de l'església.
CRONOLOGIA: Aquesta banqueta forma part de l'estructura fundacional que fonamenta l'església gòtica. Medieval. Segle XIV

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar (Barcelona) Codi: 051/07

Annex 1 Fitxes d'Unitats Estratigràfiques

- △ **U.E. 106**
DEFINICIÓ: Negatiu
DISTINCIÓ: Retall
POTÈNCIA: 0,98 metres
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Talla a 107, 111
Reomplert per 109
DESCRIPCIÓ: Retall, possiblement d'espoli, realitzat amb finalitat incerta
CRONOLOGIA: Contemporània. Segle XX
- **U.E. 107**
DEFINICIÓ: Nivell de circulació
DISTINCIÓ: Estructura
MATERIAL: morter de calç, argila i pedres petites
APARELL: Allisat
LLIGAM: morter de calç, argila i pedres petites
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Tallat per 106
Cobert per 104
Cobreix a 111
DESCRIPCIÓ: Restes d'un nivell de circulació o de compactació que es troba tallat pel retall u.e. 107, sembla que primitivament regularitzava el sector on es troba la cala.
CRONOLOGIA: L'absència de material fa difícil precisar la cronologia, tot i que per les seves característiques podria tractar-se d'un nivell associat a la construcció de l'església gòtica. Medieval. Segle XIV
- **U.E. 108**
DEFINICIÓ: Element constructiu
DISTINCIÓ: Estructura
MATERIAL: Pedra i maons
APARELL: Encofrat
LLIGAM: Morter de calç
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 104
Se li adossa 109, 115
DESCRIPCIÓ: Possibles restes d'un vas funerari que apareix a la cantonada Sud-est de la cala. A la excavació es determinà la cantonada exterior de la estructura, presentant una potència d'uns 1,80 metres. Per la seva posició no fou excavat.
CRONOLOGIA: Moderna. Segle XVII
- **U.E. 109**
DEFINICIÓ: Estrat
DISTINCIÓ: Color i textura
COLOR: Marró fosc
COMPONENTS GEOLÒGICS: Terra
COMPONENTS ORGÀNICS: ossos humans
COMPONENTS ARTIFICIALS: ceràmica, vidre, metall, monedes
POTÈNCIA: 1,02 m
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Reomple a 106

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar (Barcelona) Codi: 051/07

Annex 1 Fitxes d'Unitats Estratigràfiques

DESCRIPCIÓ: Estrat de farciment del retall d'espoli u.e. 106, format per terra marró fosc, de molta potència i amb molta presència de material arqueològic, com ossos humans, sense connexió anatòmica; agulles de mortalles, claus, vidres i 55 monedes, de cronologia moderna. Possiblement l'estrat es va formar amb les restes de diversos vasos funeraris propers que foren profanats durant la Guerra Civil espanyola (1936-39)

CRONOLOGIA: Contemporània. Segle XX

□ **U.E. 110**

DEFINICIÓ: Plataforma

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: morter

APARELL: allisat

LLIGAM: Morter de calç

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 104, 105, 107
Cobreix a 111

DESCRIPCIÓ: Capa de morter de coloració rosada barrejat amb pedres petites i fragments de ceràmica, allisada format una plataforma per assentar la banqueta de fonamentació u.e. 105

CRONOLOGIA: L'absència de material fa difícil precisar la cronologia, tot i que per les seves característiques podria tractar-se d'un nivell associat a la construcció de l'església gòtica. Medieval. Segle XIV

□ **U.E. 111**

DEFINICIÓ: Capa de preparació

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: morter barrejat amb argiles

APARELL: allisat

LLIGAM: Morter de calç

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 107,110
Cobreix a 119
Tallat per 106

DESCRIPCIÓ: Capa de preparació i/o de compactació format per terra, sorra i pedres molt petites lligades amb morter de calç formant un nivell d'uns 0,26 metres de gruix conservant una petita part ja que fou espoliat pel retall u.e. 106

CRONOLOGIA: Malgrat la poca extensió conservada de l'estrat es van poder recuperar materials arqueològics que ajuden a determinar que possiblement es tracti d'un nivell associat a la construcció de l'església gòtica. Medieval. Segle XIV

△ **U.E. 112**

DEFINICIÓ: Negatiu

DISTINCIÓ: Retall

POTÈNCIA: 0,50 metres

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Talla a 103, 104
Reomplert per 113

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar (Barcelona) Codi: 051/07

Annex 1 Fitxes d'Unitats Estratigràfiques

DESCRIPCIÓ: Retall d'espoli per serveis elèctrics soterrats i documentat al perfil Oest de la cala. Presenta una trajectòria en forma de rasa de N/S on s'ubica un encofrat que protegeix els cables elèctrics.

CRONOLOGIA: Contemporània. Segle XX

○

U.E. 113

DEFINICIÓ: Estrat

DISTINCIÓ: Color i textura

COLOR: Marró grisós

COMPONENTS GEOLÒGICS: Terra

COMPONENTS ORGÀNICS: Cendres

COMPONENTS ARTIFICIALS: ceràmica

POTÈNCIA: 0,50 metres

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Reomple a 112

DESCRIPCIÓ: Estrat de farciment del retall u.e. 112

CRONOLOGIA: Contemporània. Segle XX

□

U.E. 114

DEFINICIÓ: Element de suport (pilastra)

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: pedra

APARELL: isòdom

LLIGAM: Morter de calç barrejat amb argiles

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 103

Cobreix a 124

S'adossa a 105

Se li adossa 109

DESCRIPCIÓ: Pilastra de fonamentació de l'església gòtica, bastida amb carreus quadrats de pedra de 20 cm de costat formant filades regulars. S'ha documentat una potència de 1,60 metres i s'ubica a la cantonada Nord-oest de la cala, tocant al perfil, de manera que no s'ha pogut determinar si es una pilastra de planta quadrada o rectangular

CRONOLOGIA: Aquest element forma part de l'estructura fundacional que fonamenta l'església gòtica. Medieval. Segle XIV

○

U.E. 115

DEFINICIÓ: Estrat

DISTINCIÓ: Color i textura

COLOR: Marró vermellós

COMPONENTS GEOLÒGICS: Terra

COMPONENTS ORGÀNICS: --

COMPONENTS ARTIFICIALS: ceràmica

POTÈNCIA: 0,96 metres

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 109

Cobreix a 123

S'adossa a 118, 121

DESCRIPCIÓ: Estrat de reompliment format per terra, alguna pedra i força material ceràmic. Per la seva posició i característiques la seva finalitat fora anivellar el sector durant les tasques de fonamentació de l'església

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar (Barcelona) Codi: 051/07

Annex 1 Fitxes d'Unitats Estratigràfiques

CRONOLOGIA: Possiblement es tracti d'un nivell associat a la construcció de l'església gòtica. Medieval. Segle XIV

△ **U.E. 116**

DEFINICIÓ: Negatiu

DISTINCIÓ: Retall

POTÈNCIA: 0,60 m

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Talla a 115
Reomplert per 120

DESCRIPCIÓ: Retall de fonamentació de la banqueteta u.e. 124

CRONOLOGIA: Aquest retall forma part de l'estructura fundacional que fonamenta l'església gòtica. Medieval. Segle XIV

△ **U.E. 117**

DEFINICIÓ: Negatiu

DISTINCIÓ: Retall

POTÈNCIA: 1,50 m

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Talla a 115
Reomplert per 108

DESCRIPCIÓ: Retall de fonamentació del vas funerari u.e. 108

CRONOLOGIA: Moderna. Segle XVII

□ **U.E. 118**

DEFINICIÓ: Mur

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: pedra

APARELL:

LLIGAM: Morter de calç barrejat amb argiles

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 119
Cobreix a 121

DESCRIPCIÓ: Mur de carreus de pedra, de trajectòria Nord-oest/Sud-est. S'ha pogut documentar una cara vista i una longitud de 1,60 metres i una amplada de 0,28 metres, encara que originàriament devia ser més ample. Per la seva tipologia devia formar part d'un edifici d'un cert nivell. Conservant una potència d'uns 0,50 metres. Pel seu estat de conservació es pot interpretar que fou desmuntat fins assolir una cota determinada.

CRONOLOGIA: Aquest mur forma part dels edificis preexistents abans de la construcció de l'església gòtica. Ajuden a reforçar aquesta teoria la seva orientació i el fet que no presenti cap relació de trava amb els elements associats a la construcció de l'església. Alt medieval. Anterior al segle XIV

□ **U.E. 119**

DEFINICIÓ: Vas funerari

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: maons

APARELL: trencajunt avançat

LLIGAM: Morter de calç

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar (Barcelona) Codi: 051/07

Annex 1 Fitxes d'Unitats Estratigràfiques

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Tallat per 106
Cobert per 107, 109
Cobreix a 118

DESCRIPCIÓ: Restes d'un possible vas funerari

CRONOLOGIA: Moderna. Segle XVII

- **U.E. 120**

DEFINICIÓ: Estrat
DISTINCIÓ: Color i textura
COLOR: Marró vermellós
COMPONENTS GEOLÒGICS: Terra
COMPONENTS ORGÀNICS: --
COMPONENTS ARTIFICIALS: ceràmica
POTÈNCIA: 0,21 metres
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Reomple a 116
DESCRIPCIÓ: Estrat de farciment del retall de fonamentació u.e. 116
CRONOLOGIA: Aquest estrat forma part de l'estructura fundacional que fonamenta l'església gòtica. Medieval. Segle XIV
- **U.E. 121**

DEFINICIÓ: Banqueta de fonamentació
DISTINCIÓ: Estructura
MATERIAL: pedra
APARELL: regular
LLIGAM: Morter de calç barrejat amb argiles
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 118
DESCRIPCIÓ: Banqueta de fonamentació del mur u.e. 118
CRONOLOGIA: Aquesta estructura forma part dels edificis preexistents abans de la construcció de l'església gòtica. Ajuden a reforçar aquesta teoria la seva orientació i el fet que no presenti cap relació de trava amb els elements associats a la construcció de l'església. Alt medieval. Anterior al segle XIV
- △ **U.E. 122**

DEFINICIÓ: Negatiu
DISTINCIÓ: Retall
POTÈNCIA: 0,15-0,20 m
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Talla a 115
Reomplert per 123
DESCRIPCIÓ: Retall de fonamentació de la banqueta de fonamentació u.e. 121
CRONOLOGIA: Aquest retall forma part de la fonamentació d'un dels edificis preexistents abans de la construcció de l'església gòtica. Alt medieval. Anterior al segle XIV
- **U.E. 123**

DEFINICIÓ: Estrat
DISTINCIÓ: Color i textura
COLOR: Marró vermellós
COMPONENTS GEOLÒGICS: Terra

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar (Barcelona) Codi: 051/07

Annex 1 Fitxes d'Unitats Estratigràfiques

COMPONENTS ORGÀNICS: --

COMPONENTS ARTIFICIALS: ceràmica

POTÈNCIA: 0,15-0,20 m

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Reomple a 122

DESCRIPCIÓ: Estrat de farciment del retall u.e. 122

CRONOLOGIA: Aquest estrat forma part de la fonamentació d'un dels edificis preexistents abans de la construcció de l'església gòtica. Alt medieval. Anterior al segle XIV

□ **U.E. 124**

DEFINICIÓ: Banqueta de fonamentació

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: pedra

APARELL: irregular

LLIGAM: Morter de calç

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 114

Reomplert per 123

DESCRIPCIÓ: Banqueta de fonamentació de la pilastra de fonamentació de l'església gòtica, bastida amb pedres sense treballar de forma irregular lligades amb morter de calç barrejat amb argila que li dona una tonalitat rosada. Presenta una potència documentada de 0,60 metres i s'ubica a la cantonada Nord-oest de la cala, tocant al perfil, de manera que no s'ha pogut determinar si es una pilastra de planta quadrada o rectangular

CRONOLOGIA: Aquest element forma part de l'estructura fundacional que fonamenta l'església gòtica. Medieval. Segle XIV

CALA 2

□ **U.E. 200**

DEFINICIÓ: Paviment

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: Lloses de pedra

APARELL: Enrajolat a junt seguit

LLIGAM: Morter de calç

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobreix a 201

DESCRIPCIÓ: Paviment de lloses de pedra de Montjuïc de mides 60 x 60 cm i 4 cm de gruix, que cobreix tota la superfície de la cala, així com tota l'església

CRONOLOGIA: Segons la documentació consultada l'interior de l'església fou tornat a pavimentar l'any 1973 per l'arquitecte conservador del monument J. Bassegoda.

□ **U.E. 201**

DEFINICIÓ: Preparació

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: Morter de calç

APARELL: allisat

LLIGAM: Morter de calç

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar (Barcelona) Codi: 051/07

Annex 1 Fitxes d'Unitats Estratigràfiques

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 200
Cobreix a 202

DESCRIPCIÓ: Preparació de morter de calç per assentar el paviment
u.e. 2000

CRONOLOGIA: Contemporània. Segle XX

□ **U.E. 202**

DEFINICIÓ: Preparació

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: Morter de calç

APARELL: allisat

LLIGAM: Morter de calç

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 201
Cobreix a 203

DESCRIPCIÓ: Preparació de morter de calç per assentar el paviment
u.e. 2000

CRONOLOGIA: Contemporània. Segle XX

□ **U.E. 203**

DEFINICIÓ: Preparació

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: Morter de calç

APARELL: allisat

LLIGAM: Morter de calç

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 202
Cobreix a 205, 206

DESCRIPCIÓ: Preparació de morter de calç per assentar el paviment
u.e. 2000

CRONOLOGIA: Contemporània. Segle XX

△ **U.E. 204**

DEFINICIÓ: Negatiu

DISTINCIÓ: retall

POTÈNCIA: 0,40 m

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Reomplert per 205

DESCRIPCIÓ: Retall d'espoli realitzat al quadrant Sud-oest de la cala a peus del sòcol del mur perimetral de l'església. La finalitat d'aquest retall possiblement seria per sondejar el sector. Tot i que no està documentat aquest fet possiblement es faria en les tasques de rehabilitació de l'església en anys posteriors a la Guerra Civil espanyola (1936-39)

CRONOLOGIA: Contemporània. Segona meitat segle XX

○ **U.E. 205**

DEFINICIÓ: Estrat

DISTINCIÓ: Color i textura

COLOR: Marró clar

COMPONENTS GEOLÒGICS: Terra, grava, sorres

COMPONENTS ORGÀNICS: --

COMPONENTS ARTIFICIALS: --

POTÈNCIA: 0,40 m

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar (Barcelona) Codi: 051/07

Annex 1 Fitxes d'Unitats Estratigràfiques

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Reomple a 204

DESCRIPCIÓ: Estrat de reompliment de graves, terra i sorres del retall d'espoli u.e. 204

CRONOLOGIA: Segons la documentació consultada l'interior de l'església fou tornat a pavimentar l'any 1973 per l'arquitecte conservador del monument J. Bassegoda i aquest nivell pot formar part d'aquella intervenció

○ **U.E. 206**

DEFINICIÓ: Estrat

DISTINCIÓ: Color i textura

COLOR: Marró vermellós

COMPONENTS GEOLÒGICS: Terra

COMPONENTS ORGÀNICS: --

COMPONENTS ARTIFICIALS: --

POTÈNCIA: 0,80 m

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 203
Cobreix a 207

DESCRIPCIÓ: Nivell d'amortització de les estructures format per terra molt fina de coloració vermellosa i presència de material arqueològic

CRONOLOGIA: Segons la documentació consultada l'interior de l'església fou tornat a pavimentar l'any 1973 per l'arquitecte conservador del monument J. Bassegoda i aquest nivell pot formar part d'aquella intervenció

○ **U.E. 207**

DEFINICIÓ: Estrat

DISTINCIÓ: Color i textura

COLOR: Marró groc

COMPONENTS GEOLÒGICS: Terra

COMPONENTS ORGÀNICS:

COMPONENTS ARTIFICIALS:

POTÈNCIA:

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 206
Cobreix a 216
S'adossa a 213

DESCRIPCIÓ: Estrat de reompliment

CRONOLOGIA: Contemporània. Segle XX

△ **U.E. 208**

DEFINICIÓ: Negatiu

DISTINCIÓ: Retall

POTÈNCIA: 36 cm

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Talla a 2015
Reomplert per 209

DESCRIPCIÓ: Retall de fonamentació de la pilastra u.e. 209

CRONOLOGIA: Contemporània. Segle XIX

□ **U.E. 209**

DEFINICIÓ: Element de suport (pilastra)

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: pedra

APARELL: isòdom

LLIGAM: Morter de calç barrejat amb argiles

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 205

Cobreix a 219

Reomple a 208

DESCRIPCIÓ: Pilastra de fonamentació de l'església gòtica, bastida amb carreus quadrats de pedra que alternen mides de 20 cm i 30 cm de costat formant filades regulars. S'ha documentat una potència de 0,56 metres i s'ubica a la cantonada Nord-oest de la cala, tocant al perfil. En un principi la pilastra u.e. 209 presentava una longitud vista de 0,64 metres de longitud per uns 0,55 metres d'amplada. Donat que el perfil Oest de la cala era format per un estrat de reompliment, fou possible excavar-lo parcialment per tal de resseguir la longitud de l'element, que finalment es va poder determinar en 1,44 metres de llargada, resultant ser una pilastra rectangular, de característiques similars a la pilastra documentada a la Cala 1.

CRONOLOGIA: Aquest element forma part de l'estructura fundacional que fonamenta l'església gòtica. Medieval. Segle XIV

△ **U.E. 210**

DEFINICIÓ: Negatiu

DISTINCIÓ: Retall

POTÈNCIA: 2,20

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Reomplert per 211

DESCRIPCIÓ: Retall de fonamentació del mur u.e. 211

CRONOLOGIA: Aquest retall forma part de la fonamentació d'un dels edificis preexistents abans de la construcció de l'església gòtica. Alt medieval. Anterior al segle XIV

□ **U.E. 211**

DEFINICIÓ: Mur

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: Pedra

APARELL: Isòdom

LLIGAM: Morter de calç barrejat amb argiles

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Tallat per 209

Cobreix a 233

DESCRIPCIÓ: Mur de carreus rectangulars format per filades una mica irregulars, conservant un total de 4 filades en una trajectòria E/W amb un tram documentat de 1,75 metres

CRONOLOGIA: Aquest mur forma part de la fonamentació d'un dels edificis preexistents abans de la construcció de l'església gòtica. Alt medieval. Anterior al segle XIV

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar (Barcelona) Codi: 051/07

Annex 1 Fitxes d'Unitats Estratigràfiques

- △ **U.E. 212**
DEFINICIÓ: Negatiu
DISTINCIÓ: Retall
POTÈNCIA: 2,18 m
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Talla a 226
Reomplert per 213
DESCRIPCIÓ: Retall de fonamentació dels vasos funeraris al qual pertany el mur u.e. 213
CRONOLOGIA: Moderna. Segle XVII
- **U.E. 213**
DEFINICIÓ: Mur
DISTINCIÓ: Estructura
MATERIAL: Pedra
APARELL: Encofrat de pedra i morter
LLIGAM: Morter de calç
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Reomple a 212
S'adossa a 218, 219
Se li adossa 215
Tallat per 220
DESCRIPCIÓ: Mur perimetral de tancament de diversos vasos funeraris. Presenta una trajectòria N/S amb una llargada conservada de 3,40 metres amb una amplada de 0,30 metres. Esta bastit amb pedres poc treballades, algun maó pla i lligat amb morter de calç
CRONOLOGIA: Moderna. Segle XVII
- △ **U.E. 214**
DEFINICIÓ: Negatiu
DISTINCIÓ: Retall
POTÈNCIA: 0,90 m
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Talla a 216
Reomplert per 215
DESCRIPCIÓ: Retall de fonamentació del mur u.e. 215
CRONOLOGIA: Moderna. Segle XVII
- **U.E. 215**
DEFINICIÓ: Mur
DISTINCIÓ: Estructura
MATERIAL: Pedres
APARELL: irregular
LLIGAM: Morter de calç
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 205, 206
Reomple a 214
S'adossa a 213
DESCRIPCIÓ: Mur de pedres lligades amb morter de calç que forma part de la estructura d'un vas funerari espoliat. Conserva una trajectòria N/S de 0,50 metres, per una amplada de 0,30 metres amb una potència de 0,90 metres
CRONOLOGIA: Moderna. Segle XVII

- **U.E. 216**
DEFINICIÓ: Estrat
DISTINCIÓ: Color i textura
COLOR: Marró vermellós
COMPONENTS GEOLÒGICS: Terra
COMPONENTS ORGÀNICS: --
COMPONENTS ARTIFICIALS: ceràmica, metalls
POTÈNCIA: 0,40 metres
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 207
Cobreix a 228,229, 230
S'adossa a 213
DESCRIPCIÓ: Estrat de reompliment que afecta estructures antigues i sembla que es formà després de la afectació d'algun vas funerari proper
CRONOLOGIA: Contemporània. Segle XIX
- △ **U.E. 217**
DEFINICIÓ: Negatiu
DISTINCIÓ: Retall
POTÈNCIA: 2,70 m
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Talla a 226
Reomplert per 218
DESCRIPCIÓ: Retall de fonamentació del fonament u.e. 218 de la pilastra de l'església
CRONOLOGIA: Aquest retall forma part de l'estructura fundacional que fonamenta l'església gòtica. Medieval. Segle XIV
- **U.E. 218**
DEFINICIÓ: Element de sustentació
DISTINCIÓ: Estructura
MATERIAL: pedra
APARELL: encofrat
LLIGAM: Morter de calç
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 203
Cobreix a 226
Se li adossa 213
DESCRIPCIÓ: Fonament de la pilastra que divideix la nau central de la lateral, presenta una secció circular en la seva cúspide, formant una mena de plataforma de 0,25 metres de gruix, per seguidament baixar fins a la base marcant una secció graonada piramidal. Així fa que en la seva part més alta sigui més prima i circular. Presenta una potència de 2,70 metres i el seu aparell està format per pedres, evidenciades a la seva part central de mida mitjana i petites a la part superior lligades amb força morter de calç a mode d'encofrat i sense cap mena de preparació a la base, únicament un nivell de terra que no fou excavat per motius de seguretat
CRONOLOGIA: Aquest element forma part de l'estructura fundacional que fonamenta l'església gòtica. Medieval. Segle XIV

□ **U.E. 219**

DEFINICIÓ: Plataforma de fonamentació

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: pedra

APARELL: encofrat

LLIGAM: Morter de calç barrejat amb argiles i pedres molt petites

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Talla a 211, 233

Tallat per 213

Cobert per 209

Se li adossa 221, 222, 223

DESCRIPCIÓ: Plataforma de fonamentació per assentar l'element de sustentació u.e. 209 i consistent en un nivell pla uniforme de 0,10 m de gruix, que conserva una dimensions de 1,50 x 0,50 metres. Per sota aquest nivell la plataforma està formada per pedres grosses sense treballar, posades de forma aleatòria i lligades amb morter de calç fins assolir una potència de 1,40 metres

CRONOLOGIA: Aquest element forma part de l'estructura fundacional que fonamenta l'església gòtica. Medieval. Segle XIV

△ **U.E. 220**

DEFINICIÓ: Negatiu

DISTINCIÓ: Retall

POTÈNCIA: 2,30 m

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Talla a 213

Reomplert per 221, 222, 223

DESCRIPCIÓ: Retall o forat d'espoli de forma quadrada i mides 0,65 x 0,40 m, situat al quadrant Nord-est de la cala, a peus de sòcol de la nau lateral amb finalitat incerta

CRONOLOGIA: Segons la documentació consultada l'interior de l'església fou tornat a pavimentar l'any 1973 per l'arquitecte conservador del monument J. Bassegoda i es més que probable que durant les tasques de rehabilitació de l'edifici es fes un sondeig de comprovació

○ **U.E. 221**

DEFINICIÓ: Estrat

DISTINCIÓ: Color i textura

COLOR: Marró grisós

COMPONENTS GEOLÒGICS: Terra

COMPONENTS ORGÀNICS: --

COMPONENTS ARTIFICIALS: --

POTÈNCIA: 1,70 metres

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Reomple a 2013

Cobreix a 222

DESCRIPCIÓ: Primer estrat de farciment del retall u.e. 220 format per pedres de grans dimensions posades sense cap ordre ni lligam, bàsicament per reomplir i amb força potència.

CRONOLOGIA: Segons la documentació consultada l'interior de l'església fou tornat a pavimentar l'any 1973 per l'arquitecte conservador del monument J. Bassegoda i es més que probable que durant les tasques de rehabilitació de l'edifici es fes un sondeig de comprovació

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar (Barcelona) Codi: 051/07

Annex 1 Fitxes d'Unitats Estratigràfiques

- **U.E. 222**
DEFINICIÓ: Estrat
DISTINCIÓ: Color i textura
COLOR: Marró grisós
COMPONENTS GEOLÒGICS: Terra
COMPONENTS ORGÀNICS: --
COMPONENTS ARTIFICIALS: ceràmica, moneda
POTÈNCIA: 0,54 metres
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Reomple a 220
Cobert per 221
Cobreix a 223
DESCRIPCIÓ: Segon estrat de farciment del retall u.e. 220 format per terra vermella de consistència solta
CRONOLOGIA: Segons la documentació consultada l'interior de l'església fou tornat a pavimentar l'any 1973 per l'arquitecte conservador del monument J. Bassegoda i es més que probable que durant les tasques de rehabilitació de l'edifici es fes un sondeig de comprovació

- **U.E. 223**
DEFINICIÓ: Estrat
DISTINCIÓ: Color i textura
COLOR: Marró grisós
COMPONENTS GEOLÒGICS: Terra
COMPONENTS ORGÀNICS: --
COMPONENTS ARTIFICIALS: --
POTÈNCIA: --
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 222
DESCRIPCIÓ: Estrat final del retall d'espoli u.e. 220 i que per les seves característiques no es correspon amb el seu reompliment. Fonamenta aquesta teoria el fet de tractar-se d'un estrat amb absència de material i format per argiles
CRONOLOGIA: Es possible que es tracti d'un estrat que es correspongui amb un nivell anterior a la construcció de l'església gòtica i sobre el qual s'assentin les estructures fundacionals de l'edifici. Anterior al segle XIV

- **U.E. 224**
DEFINICIÓ: Estrat
DISTINCIÓ: Color i textura
COLOR: Marró
COMPONENTS GEOLÒGICS: Terra
COMPONENTS ORGÀNICS: --
COMPONENTS ARTIFICIALS: ceràmica, monedes, metall
POTÈNCIA: 1,45 metres
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Reomple a 213
DESCRIPCIÓ: Estrat de farciment dels vasos funeraris als quals es troba associat el mur u.e. 213 i que fou excavat en part en un sondeig al quadrant Sud-est de la cala. Per les característiques del material el reompliment es va fer amb les restes dels vasos funeraris ja que es trobà objectes d'abillament personal i religiós.

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar (Barcelona) Codi: 051/07

Annex 1 Fitxes d'Unitats Estratigràfiques

CRONOLOGIA: Segons la documentació consultada l'interior de l'església fou tornat a pavimentar l'any 1973 per l'arquitecte conservador del monument J. Bassegoda

□ **U.E. 225**

DEFINICIÓ: Solera

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: Pedra

APARELL: irregular

LLIGAM: Morter de calç

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 224

Cobreix a 226

S'adossa a 213

DESCRIPCIÓ: Solera de pedres lligades amb morter de calç, molt desfet, amb una potència de 0,30 m i sobre la qual es devia assentar el paviment del fons d'un vas funerari i que no s'ha conservat

CRONOLOGIA: Moderna, Segle XVII

○ **U.E. 226**

DEFINICIÓ: Estrat

DISTINCIÓ: Color i textura

COLOR: Marró

COMPONENTS GEOLÒGICS: Pedres, terra

COMPONENTS ORGÀNICS: --

COMPONENTS ARTIFICIALS: maons

POTÈNCIA: 0,40 m

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 225

S'adossa a 213, 218

DESCRIPCIÓ: Estrat del qual es rebaixà 0,40 m per motius de seguretat i que sembla un anivellament per construir un vas funerari. Està format per pedres de mida petita barrejades amb terra

CRONOLOGIA: Moderna. Segle XVII

△ **U.E. 227**

DEFINICIÓ: Negatiu

DISTINCIÓ: Retall

POTÈNCIA: 0,20 m

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Reomplert per 228

DESCRIPCIÓ: Retall de fonamentació del mur u.e. 228

CRONOLOGIA: Aquest retall forma part de la fonamentació d'un dels edificis preexistents abans de la construcció de l'església gòtica. Alt medieval. Anterior al segle XIV

□ **U.E. 228**

DEFINICIÓ: Mur

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: pedra

APARELL: Isòdom

LLIGAM: Morter de calç barrejat amb argiles

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar (Barcelona) Codi: 051/07

Annex 1 Fitxes d'Unitats Estratigràfiques

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 207
Cobreix a 229
Se li adossa 216

DESCRIPCIÓ: Mur bastit amb carreus de mida petita, tallats en forma de cunya i que es troba força espoliat. Conserva una trajectòria N/S amb una llargada de 0,80 m per una amplada de 0,18 m. Només s'ha pogut evidenciar dues filades, en aparell isòdom, conservant un total de quatre carreus

CRONOLOGIA: Aquest mur forma part de la fonamentació d'un dels edificis preexistents abans de la construcció de l'església gòtica. Alt medieval. Anterior al segle XIV

□ **U.E. 229**

DEFINICIÓ: Element de fonamentació

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: Morter de calç barrejat amb argiles i pedres molt petites

APARELL: Allisat

LLIGAM: Morter de calç barrejat amb argiles i pedres molt petites

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 228

DESCRIPCIÓ: Element de fonamentació consistent en una plataforma formada amb un nivell de morter de calç barrejat amb argiles i pedres molt petites, sobre la qual es construeix el mur u.e. 228. Tant aquesta estructura com el mur u.e. 228 foren desmuntats en part per construir l'església gòtica

CRONOLOGIA: Aquest mur forma part de la fonamentació d'un dels edificis preexistents abans de la construcció de l'església gòtica. Alt medieval. Anterior al segle XIV

○ **U.E. 230**

DEFINICIÓ: Estrat

DISTINCIÓ: Color i textura

COLOR: Marró fosc

COMPONENTS GEOLÒGICS:

COMPONENTS ORGÀNICS: --

COMPONENTS ARTIFICIALS: --

POTÈNCIA:

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 216
Tallat per 231
S'adossa a , 213, 218, 229

DESCRIPCIÓ: Estrat de reompliment, el qual no fou excavat en la seva totalitat per motius de seguretat. El material arqueològic recuperat són fragments de material constructiu d'època romana indeterminada que fonamenta la hipòtesis que es tracti d'un estrat de reompliment i/o anivellament format per tal de preparar el sector per la fonamentació de l'església de Santa Maria del Mar

CRONOLOGIA: Aquest estrat pot formar part de les tasques de preparació durant el replanteig per la construcció de l'església gòtica. Segle XIV

- △ **U.E. 231**
DEFINICIÓ: Negatiu
DISTINCIÓ: Retall
POTÈNCIA: 0,54 m
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Talla a 229
Reomplert per 232
DESCRIPCIÓ: Retall que forma part de les tasques de fonamentació de l'element de suport u.e. 219
CRONOLOGIA: Aquest retall forma part de l'estructura fundacional que fonamenta l'església gòtica. Medieval. Segle XIV
- **U.E. 232**
DEFINICIÓ: Estrat
DISTINCIÓ: Color i textura
COLOR: Marró
COMPONENTS GEOLÒGICS: Pedres, terra
COMPONENTS ORGÀNICS: --
COMPONENTS ARTIFICIALS: ceràmica, material constructiu
POTÈNCIA:
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per
Tallat per
DESCRIPCIÓ: Estrat de reompliment del retall u.e. 231 el qual no fou excavat en la seva totalitat per motius de seguretat. El material arqueològic recuperat són fragments de material constructiu d'època romana indeterminada que fonamenta la hipòtesis que es tracta d'un estrat de reompliment format per tal de preparar el sector per la fonamentació de l'església de Santa Maria del Mar
CRONOLOGIA: Aquest estrat pot formar part de les tasques de preparació durant el replanteig per la construcció de l'església gòtica. Segle XIV
- **U.E. 233**
DEFINICIÓ: Banqueta de fonamentació
DISTINCIÓ: Estructura
MATERIAL: pedra
APARELL: irregular
LLIGAM: Morter de calç barrejat amb argiles
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 211
Tallat per 213,219
DESCRIPCIÓ: Banqueta de fonamentació del mur u.e. 211, format per pedres de forma irregular lligades amb força morter de calç barrejat amb argiles. Presenta una potència de 1,30 metres
CRONOLOGIA: Aquest mur forma part de la fonamentació d'un dels edificis preexistents abans de la construcció de l'església gòtica. Alt medieval. Anterior al segle XIV

CALA 3

- **U.E. 300**
DEFINICIÓ: Paviment
DISTINCIÓ: Estructura
MATERIAL: Lloses de pedra
APARELL: Enrajolat a junt seguit
LLIGAM: Morter de calç
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobreix a 301
DESCRIPCIÓ: Lloses del paviment que cobreix tota la capella, realitzat amb pedra de Montjuïc
CRONOLOGIA: Segons la documentació consultada l'interior de l'església fou tornat a pavimentar l'any 1973 per l'arquitecte conservador del monument J. Bassegoda.

- **U.E. 301**
DEFINICIÓ: Preparació
DISTINCIÓ: Estructura
MATERIAL: morter
APARELL: allisat
LLIGAM: Morter de calç
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 300
Cobreix a 302
DESCRIPCIÓ: Capa de preparació, de 3 cm de gruix, per assentar el paviment de lloses u.e. 300
CRONOLOGIA: Segons la documentació consultada l'interior de l'església fou tornat a pavimentar l'any 1973 per l'arquitecte conservador del monument J. Bassegoda.

- **U.E. 302**
DEFINICIÓ: Estrat
DISTINCIÓ: Color i textura
COLOR: marró clar
COMPONENTS GEOLÒGICS: sorra
COMPONENTS ORGÀNICS: --
COMPONENTS ARTIFICIALS: --
POTÈNCIA: 15 cm
SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 301
Cobreix a 303
DESCRIPCIÓ: Nivell format per una capa de sorres per anivellar el sector i de 15 cm de gruix
CRONOLOGIA: Segons la documentació consultada l'interior de l'església fou tornat a pavimentar l'any 1973 per l'arquitecte conservador del monument J. Bassegoda.

- **U.E. 303**
DEFINICIÓ: Estrat
DISTINCIÓ: Color i textura
COLOR: gris

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar (Barcelona) Codi: 051/07

Annex 1 Fitxes d'Unitats Estratigràfiques

COMPONENTS GEOLÒGICS: terra
COMPONENTS ORGÀNICS: cendres
COMPONENTS ARTIFICIALS: --

POTÈNCIA: 3 cm

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 302
Cobreix a 304

DESCRIPCIÓ: Nivell d'amortització format per una capa de terra de molt poca potència i barrejada amb cendres

CRONOLOGIA: Segons la documentació consultada l'interior de l'església fou tornat a pavimentar l'any 1973 per l'arquitecte conservador del monument J. Bassegoda.

○ **U.E. 304**

DEFINICIÓ: Estrat

DISTINCIÓ: Color i textura

COLOR: marró clar

COMPONENTS GEOLÒGICS:

COMPONENTS ORGÀNICS: --

COMPONENTS ARTIFICIALS: --

POTÈNCIA: 0,63 m

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 303
Cobreix a 313

DESCRIPCIÓ: Estrat de reompliment format per runa, fragments de maons i pedres petites barrejat amb terra

CRONOLOGIA: Segons la documentació consultada l'interior de l'església fou tornat a pavimentar l'any 1973 per l'arquitecte conservador del monument J. Bassegoda.

□ **U.E. 305**

DEFINICIÓ: Llosa

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: pedra

APARELL: pedra

LLIGAM: Morter de calç

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 302

DESCRIPCIÓ: Llosa de pedra de Montjuïc de forma paral·lelepípede de mides 0,50 x 0,70 metres tot i que els seus límits excedeixen els de la cala. Podria tractar-se de les restes del basament de l'antic altar de la capella i que en les obres de remodelació fou reaprofitat

CRONOLOGIA: Segons la documentació consultada l'interior de l'església fou tornat a pavimentar l'any 1973 per l'arquitecte conservador del monument J. Bassegoda.

△ **U.E. 306**

DEFINICIÓ: Negatiu

DISTINCIÓ: Retall

POTÈNCIA: 2,80 m

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Talla a 315
Reomplert per 307

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar (Barcelona) Codi: 051/07

Annex 1 Fitxes d'Unitats Estratigràfiques

DESCRIPCIÓ: Retall de construcció de vas funerari u.e. 307

CRONOLOGIA: Moderna. Segle XVII

□ U.E. 307

DEFINICIÓ: Vas funerari

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: pedra

APARELL:

LLIGAM: Morter de calç

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Reomple a 306

S'adossa a 319, 320, 326, 327

DESCRIPCIÓ: Vas funerari que ocupa gairebé tota la extensió de la cala i del qual s'ha pogut documentar la seva coberta i dues parets i que es trobava encaixat en la fonamentació de l'església

CRONOLOGIA: Moderna. Segle XVII

○ U.E. 308

DEFINICIÓ: Estrat

DISTINCIÓ: Color i textura

COLOR: marró clar

COMPONENTS GEOLÒGICS: terra

COMPONENTS ORGÀNICS: --

COMPONENTS ARTIFICIALS: material constructiu

POTÈNCIA: 0,40 m

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobreix a 310

Reomple a 307

DESCRIPCIÓ: Primera amortització de l'interior del vas funerari u.e. 307 format per força runa constructiva i terra, amb absència de material arqueològic

CRONOLOGIA: L'absència de material fa difícil precisar la cronologia de l'estrat tot i que possiblement el vas funerari fou profanat durant la Guerra Civil espanyola (1936-39) i amortitzat durant la segona meitat del segle XX

□ U.E. 309

Anul·lat

○ U.E. 310

DEFINICIÓ: Estrat

DISTINCIÓ: Color i textura

COLOR: marró

COMPONENTS GEOLÒGICS: terra, pedres

COMPONENTS ORGÀNICS: --

COMPONENTS ARTIFICIALS: ceràmica, moneda

POTÈNCIA: 1,48 m

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 308

Cobreix a 311

Reomple a 307

DESCRIPCIÓ: Segona amortització del vas funerari u.e. 307

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar (Barcelona) Codi: 051/07

Annex 1 Fitxes d'Unitats Estratigràfiques

CRONOLOGIA: La troballa d'una moneda datada els anys 1822-1823 serveix per establir una cronologia entorn la segona meitat del segle XIX

○ **U.E. 311**

DEFINICIÓ: Estrat

DISTINCIÓ: Color i textura

COLOR: marró

COMPONENTS GEOLÒGICS: terra

COMPONENTS ORGÀNICS: --

COMPONENTS ARTIFICIALS: ceràmica, metalls

POTÈNCIA: 0,30 m

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 310

Cobreix a 312

Reomple a 307

DESCRIPCIÓ: Tercera amortització de l'interior del vas funerari u.e. 307

CRONOLOGIA: El material arqueològic recuperat ens situa en contextos entorn mitjan segle XVII

□ **U.E. 312**

DEFINICIÓ: Paviment

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: Rajoles

APARELL: A la mescla

LLIGAM: Morter de calç

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 311

Cobreix a 314

DESCRIPCIÓ: Paviment del vas funerari u.e. 307 format per rajoles vermelles sense vidrar, fent peces que amiden 33 x 16 x 2 cm disposades a la mescla

CRONOLOGIA: Per la tipologia de l'element i el context es pot situar en una cronologia entorn el segle XVII

□ **U.E. 313**

DEFINICIÓ: Volta

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: pedra

APARELL: A plec de llibre

LLIGAM: Morter de calç

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 304

Cobreix a 307

DESCRIPCIÓ: Volta de maons disposats a plec de llibre que cobreix el vas funerari u.e. 307

CRONOLOGIA: Moderna. Segle XVII

□ **U.E. 314**

DEFINICIÓ: Preparació

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: morter de calç

APARELL: allisat

LLIGAM: Morter de calç

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar (Barcelona) Codi: 051/07

Annex 1 Fitxes d'Unitats Estratigràfiques

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 312
Cobreix a 315

DESCRIPCIÓ: Preparació del paviment u.e. 312 del vas funerari u.e. 307

CRONOLOGIA: Moderna. Segle XVII

○ **U.E. 315**

DEFINICIÓ: Estrat

DISTINCIÓ: Color i textura

COLOR: Marró vermellós

COMPONENTS GEOLÒGICS:

COMPONENTS ORGÀNICS: --

COMPONENTS ARTIFICIALS: ceràmica

POTÈNCIA: 0,28 m

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 314
Cobreix a 316
S'adossa a 321, 327

DESCRIPCIÓ: Estrat de reompliment format per terra marró vermellosa de consistència solta

CRONOLOGIA: El material arqueològic recuperat consisteix en fragments de grans contenidor de cronologia tardorromana, tot i que les característiques del reompliment fan pensar que es tracta d'un estrat que pot formar part de les tasques de preparació durant el replanteig per la construcció de l'església gòtica. Segle XIV

○ **U.E. 316**

DEFINICIÓ: Estrat

DISTINCIÓ: Color i textura

COLOR: marró clar

COMPONENTS GEOLÒGICS: pedres

COMPONENTS ORGÀNICS: --

COMPONENTS ARTIFICIALS: restes de morter

POTÈNCIA: 0,18 m

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 315
Cobreix a 317
S'adossa a 321, 327

DESCRIPCIÓ: Restes d'un antic paviment o nivell de compactació, ja molt desfet i reaprofitat per reomplir i anivellar

CRONOLOGIA: Tot i que la zona excavada era molt petita es pot aventurar que aquest estrat podria formar part de les tasques de replanteig per la construcció de l'església gòtica. Alt medieval. Segle XIV

○ **U.E. 317**

DEFINICIÓ: Estrat

DISTINCIÓ: Color i textura

COLOR: marró clar

COMPONENTS GEOLÒGICS: sorres

COMPONENTS ORGÀNICS: --

COMPONENTS ARTIFICIALS: ceràmica

POTÈNCIA: 1,34 m

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar (Barcelona) Codi: 051/07

Annex 1 Fitxes d'Unitats Estratigràfiques

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 316
S'adossa a 323, 327

DESCRIPCIÓ: Estrat format per sorres de platja de força potència i que no fou totalment excavat per motius de seguretat. Per les seves característiques sembla un reompliment antic. El material arqueològic recuperat mostra cronologies que van d'època tardorromana fins el segle XIII. Malgrat tot es pot plantejar l'hipòtesis que es tracti d'un estrat de reompliment i/o anivellament format per tal de preparar el sector per la fonamentació de l'església de Santa Maria del Mar

CRONOLOGIA: Aquest estrat pot formar part de les tasques de preparació durant el replanteig per la construcció de l'església gòtica. Segle XIV

△ **U.E. 318**

DEFINICIÓ: Negatiu

DISTINCIÓ: Retall

POTÈNCIA: 1,83 m

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Reomplert per 319

DESCRIPCIÓ: Retall de fonamentació del mur o contrafort interior de la capella u.e. 319

CRONOLOGIA: Aquest retall forma part de l'estructura fundacional que fonamenta l'església gòtica. Medieval. Segle XIV

□ **U.E. 319**

DEFINICIÓ: Mur

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: pedra

APARELL: isòdom

LLIGAM: Morter de calç

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Reomple a 318
Se li adossa 307

DESCRIPCIÓ: Contrafort interior que dona a l'interior de la capella i fa de límit Nord-oest de la cala, bastit amb grans blocs ben tallats de pedra de Montjuïc

CRONOLOGIA: Aquest element forma part de l'estructura aèria fundacional de l'església gòtica. Medieval. Segle XIV

□ **U.E. 320**

DEFINICIÓ: Banqueta de fonamentació

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: pedra

APARELL: isòdom

LLIGAM: Morter de calç

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 319
S'hi recolza 313
Se li adossa 307

DESCRIPCIÓ: Banqueta de fonamentació del contrafort u.e. 319 bastit amb blocs de pedra mitjana lligats amb morter de calç

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar (Barcelona) Codi: 051/07

Annex 1 Fitxes d'Unitats Estratigràfiques

CRONOLOGIA: Aquest element forma part de l'estructura fundacional que fonamenta l'església gòtica. Medieval. Segle XIV

□ **U.E. 321**

DEFINICIÓ: Banqueta de fonamentació

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: pedra

APARELL: irregular

LLIGAM: Morter de calç

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Reomple a 306

DESCRIPCIÓ: Banqueta de fonamentació per la construcció del vas funerari u.e. 307 format per pedres lligades amb força morter de calç

CRONOLOGIA: Moderna. Segle XVII

△ **U.E. 322**

DEFINICIÓ: Negatiu

DISTINCIÓ: Retall

POTÈNCIA: 1,38

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Reomplert per 323

DESCRIPCIÓ: Retall de fonamentació del mur u.e. 323

CRONOLOGIA: Aquest retall forma part de la fonamentació d'un dels edificis preexistents abans de la construcció de l'església gòtica. Alt medieval. Anterior al segle XIV

□ **U.E. 323**

DEFINICIÓ: Mur

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: pedra

APARELL: irregular

LLIGAM: Morter de calç barrejat amb argiles

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 321

Cobreix a 324

Reomple a 322

DESCRIPCIÓ: Mur de factura molt basta, format per pedra de mida mitjana sense treballar, posades sense cap ordre i lligades amb morter de calç barrejat amb argiles

CRONOLOGIA: Aquest mur forma part de la fonamentació d'un dels edificis preexistents abans de la construcció de l'església gòtica. Alt medieval. Anterior al segle XIV

□ **U.E. 324**

DEFINICIÓ: Banqueta de fonamentació

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: pedra

APARELL: isòdom

LLIGAM: Morter de calç

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 323

Reomple a 322

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar (Barcelona) Codi: 051/07

Annex 1 Fitxes d'Unitats Estratigràfiques

DESCRIPCIÓ: Banqueta de fonamentació del mur u.e. 323 tot i que en origen podria tractar-se d'un mur preexistent en el moment de bastit l'església. Per les seves característiques es tracta d'un mur alt medieval i formava part d'una edificació d'una certa entitat

CRONOLOGIA: Aquest mur forma part de la fonamentació d'un dels edificis preexistents abans de la construcció de l'església gòtica. Alt medieval. Anterior al segle XIV

△

U.E. 325

DEFINICIÓ: Negatiu

DISTINCIÓ: Retall

POTÈNCIA:

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Talla a 327
Reomplert per 326

DESCRIPCIÓ: Retall de fonamentació del mur de façana u.e. 326

CRONOLOGIA: Aquest retall forma part de l'estructura fundacional que fonamenta l'església gòtica. Medieval. Segle XIV

□

U.E. 326

DEFINICIÓ: Mur

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: pedra

APARELL: isòdom

LLIGAM: Morter de calç

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Reomple a 325

DESCRIPCIÓ: Mur de façana de l'església bastit amb grans blocs de pedra de Montjuïc lligats amb morter de calç

CRONOLOGIA: Aquest element forma part de l'estructura fundacional que fonamenta l'església gòtica. Medieval. Segle XIV

□

U.E. 327

DEFINICIÓ: Banqueta de fonamentació

DISTINCIÓ: Estructura

MATERIAL: pedra

APARELL: irregular

LLIGAM: Morter de calç

SEQÜÈNCIA FÍSICA: Cobert per 326
Reomple a 325

DESCRIPCIÓ: Banqueta de fonamentació del mur de façana u.e. 326 bastit amb pedres sense treballar posades de forma aleatòria i lligades amb força morter de calç

CRONOLOGIA: Aquest element forma part de l'estructura fundacional que fonamenta l'església gòtica. Medieval. Segle XIV

**ANNEX II. INVENTARI FOTOGRÀFIC
CONTACTES FOTOGRÀFICS**

TEA Difusió Cultural SL

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona (Codi: 051/07)

ANNEX 2 Inventari Fotogràfic

CALA 1

1) Delimitació àrea de treball	40) General Cala u.e. 109
2) Valles de protecció	41) Detall vas u.e. 108 i rasa u.e. 112
3) Registre elèctric	42) Procés excavació u.e. 109
4) Zona delimitada	43) General u.e. 109
5) Extracció lloses	44) General u.e. 109
6) Extracció lloses	45) General u.e. 109
7) Preparació u.e. 101	46) u.e. 111
8) Solera u.e. 102	47) General u.e. 109 i u.e. 111
9) Solera u.e. 102	48) u.e. 111
10) Perfil u.e. 100, 101, 102 i 103	49) u.e. 107, 110 i 111
11) Afectació mecànica	50) u.e. 111 i pilar u.e. 114
12) u.e. 104	51) Sòcol u.e. 105, banquetta u.e. 110 i pilar u.e. 114
13) u.e. 104	52) Pilar u.e. 114
14) Detall u.e. 104	53) Pilar u.e. 114
15) Excavació u.e. 104	54) Pilar u.e. 114
16) Retall u.e. 106 i farciment u.e. 109	55) Pilar u.e. 114
17) u.e. 107	56) Pilar u.e. 114
18) General i u.e. 109	57) Excavació u.e. 115
19) General u.e. 107 i 109	58) Perfil Oest
20) Detall u.e. 107 i 109	59) Neteja estructures
21) Vista u.e. 107 i u.e. 109	60) Estructura u.e. 119 i mur u.e. 118
22) Detall restes humanes a u.e. 109	61) Pilar u.e. 114 i mur u.e. 118
23) Excavació retall u.e. 106	62) Pilar u.e. 114 i mur u.e. 118
24) Excavació retall u.e. 106	63) Mur u.e. 118
25) Primeres evidències pilar u.e. 114	64) Mur u.e. 118
26) Retall u.e. 106	65) u.e. 115 i mur u.e. 118
27) Retall u.e. 106	66) Estructura u.e. 119, mur u.e. 118 i u.e. 115
28) Retall u.e. 106 i u.e. 107	67) Estructura u.e. 119
29) DSCN2263	68) Estructura u.e. 119
30) Pilar u.e. 114	69) Estructura u.e. 119
31) General i u.e. 107	70) Detall estructura u.e. 119
32) General retall u.e. 106 i u.e. 107	71) Vista estructura u.e. 119
33) Vas u.e. 108 i u.e. 109	72) u.e. 115
34) Vas u.e. 108 i u.e. 109	73) Mur u.e. 118 i banquetta u.e. 121
35) General u.e. 107 i 109	74) Pilar u.e. 114 i mur u.e. 118
36) Vas u.e. 108	75) Retall u.e. 122
37) Vas u.e. 108	76) u.e. 120
38) Retalls u.e. 106 i 112	77) Detall mur u.e. 118 i banquetta u.e. 121
39) Detall perfil Oest	78) Detall mur u.e. 118 i banquetta u.e. 121

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona (Codi: 051/07)

ANNEX 2 Inventari Fotogràfic

79)Detall mur u.e. 118 i banqueta u.e. 121	118)Vista general final excavació
80)Detall mur u.e. 118 i banqueta u.e. 121	119)Vista general final excavació
81)Detall mur u.e. 118 i banqueta u.e. 121	120)Vista general final excavació
82)Detall mur u.e. 118 i banqueta u.e. 121	121)Vista general final excavació
83)Detall mur u.e. 118 i banqueta u.e. 121	122)Perfil Sud
84)Detall mur u.e. 118 i banqueta u.e. 121	123)Detall perfil Sud
85)Detall mur u.e. 118 i banqueta u.e. 121	124)Detall perfil Sud
86)Vista general	125)Detall perfil Sud
87)Vista general estructures	126)Vista general final excavació
88)Retalls u.e. 116 i 122	127)Vista general final excavació
89)Mur u.e. 118 vist en planta	128)Vista general final excavació
90)Vista general estructures	129)Mur u.e. 118
91)Vista mur u.e. 118 i banqueta .e. 121	130)Mur u.e. 118
92)Mur u.e. 118 vist en alçat	131)Protecció estructures
93)Detall mur u.e. 118 vist en alçat	132)Protecció estructures
94)Detall mur u.e. 118 vist en alçat	133)Protecció estructures
95)Detall mur u.e. 118 vist en alçat	134)Protecció estructures
96)Detall mur u.e. 118 vist en alçat	135)Protecció estructures
97)Detall mur u.e. 118 vist en alçat	136)Protecció estructures
98)Detall mur u.e. 118 vist en alçat	137)Protecció estructures
99)Detall mur u.e. 118 vist en alçat	138)Protecció amb planxes de ferro
100)Pilar u.e. 114	
101)Pilar u.e. 114	
102)Pilar u.e. 114	
103)Alçat vas u.e. 108	
104)Alçat vas u.e. 108 i mur u.e. 118	
105)Pilar u.e. 114	
106)Perfil Oest i pilar u.e. 114	
107)Perfil Oest i pilar u.e. 114	
108)Perfil Oest i pilar u.e. 114	
109)Alçat vas u.e. 108	
110)Alçat vas u.e. 108	
111)Detall alçat vas u.e. 108	
112)Alçat vas u.e. 108	
113)Alçat vas u.e. 108	
114)Alçat vas u.e. 108	
115)Alçat vas u.e. 108	
116)Vista general final excavació	
117)Vista general final excavació	

CALA 2

1) Delimitació de l'espai	40) Detall mur u.e. 213 en alçat
2) Delimitació de l'espai	41) Excavació retall u.e. 220
3) Lloses del paviment a extreure	42) u.e. 221
4) Detall lloses paviment	43) Excavació retall u.e. 220
5) Extracció lloses paviment	44) Final retall u.e. 220
6) Extracció lloses paviment	45) Final retall u.e. 220
7) u.e. 203	46) Mur u.e. 211 i banquetta u.e. 233
8) u.e. 203	47) Mur u.e. 211 i banquetta u.e. 233
9) Afectació u.e. 203	48) Mur u.e. 211
10) Vista cala	49) Mur u.e. 211 i vas funerari
11) u.e. 205	50) Estructura u.e. 219
12) Perfil cala	51) Estructura u.e. 219
13) Vista general cala	52) Estructura u.e. 219
14) Vista general cala i u.e. 203	53) Mur vas funerari
15) Afectació u.e. 203	54) Mur u.e. 211
16) Afectació u.e. 203	55) Mur u.e. 211 i banquetta u.e. 233
17) Protecció elements elèctrics	56) Mur u.e. 211 i banquetta u.e. 233
18) u.e. 205	57) Mur u.e. 221 i element u.e. 219
19) u.e. 205	58) u.e. 225
20) u.e. 205	59) Banqueta u.e. 233 i element u.e. 219
21) Final u.e. 205	60) u.e. 213
22) Final u.e. 205	61) u.e. 213
23) Final u.e. 205	62) u.e. 213
24) Vas u.e. 215	63) u.e. 213
25) Vas u.e. 215	64) u.e. 213
26) Vas u.e. 215	65) Pilastra u.e. 218
27) Vas u.e. 215	66) Pilastra u.e. 218
28) Vas u.e. 215	67) Perfil Mur u.e. 228
29) Afectació paret vas u.e. 215	68) Banqueta u.e. 229
30) Afectació paret vas u.e. 215	69) Mur u.e. 228
31) u.e. 207	70) Mur u.e. 211 i banquetta u.e. 233
32) Detall mur u.e. 213	71) Mur u.e. 211 i banquetta u.e. 233
33) Pilastra u.e. 218	72) Paret vas funerari
34) Pilastra u.e. 218	73) Perfil 1 u.e. 209
35) Pilastra u.e. 218	74) Perfil 2 u.e. 209
36) Mur u.e. 213 vist en planta	75) Perfil 2 u.e. 209
37) Mur u.e. 213	76) Perfil 3 u.e. 209
38) Detall mur u.e. 213	77) Mur u.e. 211
39) Detall mur u.e. 213	78) Mur u.e. 211

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona (Codi: 051/07)

ANNEX 2 Inventari Fotogràfic

79) Mur u.e. 211	118) Vista en alçat pilastra u.e. 218	157) Protecció
80) Mur u.e. 211	119) Vista en alçat pilastra u.e. 218	158) Restitució
81) Mur u.e. 211	120) u.e. 219	
82) Mur u.e. 211	121) u.e. 219	
83) Mur u.e. 211	122) u.e. 219	
84) Mur u.e. 211 i banqueta u.e. 233	123) u.e. 219	
85) Mur u.e. 211 i banqueta u.e. 233	124) Detall u.e. 230	
86) Mur u.e. 211 i banqueta u.e. 233	125) Detall u.e. 230	
87) Pilar u.e. 209 i plataforma u.e. 219	126) Detall u.e. 230	
88) Pilar u.e. 209 i plataforma u.e. 219	127) Detall u.e. 230	
89) Plataforma u.e. 219	128) u.e. 230 i u.e. 229	
90) Plataforma u.e. 219	129) u.e. 230 i u.e. 229	
91) u.e. 230	130) Detall u.e. 230	
92) u.e. 230	131) u.e. 230	
93) u.e. 230	132) u.e. 230	
94) u.e. 230	133) Plataforma u.e. 229	
95) Mur u.e. 228 i u.e. 230	134) Plataforma u.e. 229	
96) Mur u.e. 228 i u.e. 230	135) Plataforma u.e. 229	
97) Vista general u.e. 230	136) Plataforma u.e. 229	
98) Vista general i u.e. 230	137) Plataforma u.e. 229	
99) Detall u.e. 230	138) Detall mur u.e. 228 i banqueta u.e. 229	
100) Banqueta u.e. 229	139) Mur u.e. 228 i banqueta u.e. 229	
101) Banqueta u.e. 229	140) Mur u.e. 228 i banqueta u.e. 229	
102) Banqueta u.e. 229	141) Mur u.e. 228 i banqueta u.e. 229	
103) Banqueta u.e. 229	142) Vista en alçat mur u.e. 228	
104) Detall banqueta u.e. 229	143) Vista en alçat mur u.e. 228	
105) Detall mur u.e. 228	144) Vista en alçat mur u.e. 228	
106) Detall mur u.e. 228 i banqueta u.e. 229	145) Detall alçat mur u.e. 228	
107) Detall mur u.e. 228 i banqueta u.e. 229	146) Detall mur u.e. 228	
108) Detall mur u.e. 228 i banqueta u.e. 229	147) Retall u.e. 231 i u.e. 232	
109) Vista en alçat mur u.e. 228	148) u.e. 232	
110) Vista en alçat mur u.e. 228	149) u.e. 232	
111) Vista en alçat mur u.e. 228	150) u.e. 232	
112) Vista en alçat mur u.e. 228	151) u.e. 232	
113) Detall alçat mur u.e. 228	152) Protecció estructures amb geotèxtil	
114) Vista en alçat mur u.e. 228	153) Protecció estructures	
115) Detall en alçat pilastra u.e. 218	154) Protecció estructures	
116) Vista en alçat pilastra u.e. 218	155) Protecció estructures	
117) Vista en alçat pilastra u.e. 218	156) Protecció estructures	

Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona (Codi: 051/07)

ANNEX 2 Inventari Fotogràfic

CALA 3

1) Vista quadrant Sudoest inici excavació	40) Sondeig al paviment u.e. 312	79) protecció estructures
2) Vista quadrant Sudest inici excavació	41) Preparació u.e. 314	80) Protecció estructures
3) Vista pica central capella	42) u.e. 315	81) Protecció estructures
4) Protecció elements patrimonials	43) u.e. 315	82) Protecció estructures
5) Extracció lloses paviment	44) Vista general sondeig i u.e. 317	
6) Extracció lloses paviment	45) Sondeig i u.e. 317	
7) u.e. 302	46) Sondeig i u.e. 317	
8) u.e. 303	47) Sondeig i u.e. 317	
9) u.e. 303	48) Sondeig i mur u.e. 323 i banquetta u.e. 324	
10) u.e. 303	49) Mur 323	
11) u.e. 303	50) Vas u.e. 30 i mur u.e. 323	
12) u.e. 304	51) Excavació sondeig	
13) u.e. 304	52) Excavació sondeig	
14) u.e. 304	53) Excavació sondeig	
15) Volta u.e. 313	54) Banqueta u.e. 321, Mur u.e. 323 i banquetta u.e. 324	
16) Volta u.e. 313	55) Banqueta u.e. 321, mur u.e. 323 i banquetta u.e. 324	
17) Volta u.e. 313 i farciment u.e. 308	56) Mur u.e. 323 i banquetta u.e. 324	
18) Volta u.e. 313 i farciment u.e. 308	57) Final sondeig	
19) Volta u.e. 313 i farciment u.e. 310	58) Final sondeig	
20) Volta u.e. 313 i farciment u.e. 310	59) Banqueta u.e. 327	
21) Volta u.e. 313 del vas u.e. 307	60) Banqueta u.e. 327	
22) Detall volta u.e. 313 i paret vas funerari u.e. 307	61) Mur u.e. 323 i banquetta u.e. 324	
23) Detall volta u.e. 313	62) Mur u.e. 323 i banquetta u.e. 324	
24) Reompliment u.e. 311 del vas u.e. 307	63) Mur u.e. 323 i banquetta u.e. 324	
25) Reompliment u.e. 313	64) Mur u.e. 323 i banquetta u.e. 324	
26) Detall reompliment u.e. 311	65) Mur u.e. 323 i banquetta u.e. 324	
27) Detall reompliment u.e. 311	66) Mur u.e. 323 i banquetta u.e. 324	
28) Fons rajoles u.e. 312	67) Detall mur i banquetta	
29) Fons rajoles u.e. 312	68) Detall banquetta 327	
30) Vas funerari u.e. 307	69) Detall banquetta 327	
31) Vas funerari u.e. 307	70) Detall banquetta 327	
32) Detall mur vas u.e. 307	71) Detall banquetta 327	
33) Fons rajoles u.e. 312 del vas	72) Detall banquetta 327	
34) Banqueta u.e. 320	73) Vista final sondeig	
35) Vas funerari u.e. 307	74) Vista final sondeig	
36) Detall fons rajoles u.e. 312	75) Vista final excavació	
37) banquetta mur u.e. 320 i volta u.e. 313 vas	76) Vista final sondeig	
38) Vista general estructures	77) Vista final excavació	
39) Paviment u.e. 312	78) Vista final excavació	

SANTA MARIA DEL MAR. CALA 1 . CONTACTES FOTOGRÀFICS

1) Delimitació àrea de treball

2) Valles de protecció

3) Registre elèctric

4) Zona delimitada

5) Extracció lloses

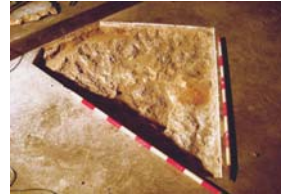
6) Extracció lloses

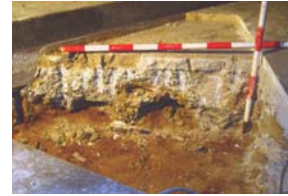
7) Preparació u.e. 101

8) Solera u.e. 102

9) Solera u.e. 102

10) Perfil u.e 100,101, 102 i 103

11) Afectació mecànica

12) u.e. 104

13) u.e. 104

14) Detall u.e. 104

15) Excavació u.e. 104

16) Retall u.e. 106 i farciment u.e. 109

17) u.e. 107

18) General i u.e. 109

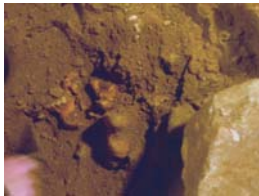
19) General u.e. 107 i 109

20) Detall u.e. 107 i 109

21) Vista u.e. 107 i u.e. 109

22) Detall restes humanes a u.e. 109

23) Excavació retall u.e. 106

24) Excavació retall u.e. 106

25) Primeres evidències pilar u.e. 114

26) Retall u.e. 106

27) Retall u.e. 106

28) Retall u.e. 106 i u.e. 107

29) DSCN2263

30) Pilar u.e. 114

31) General i u.e. 107

32) General retall u.e. 106 i u.e. 107

33) Vas u.e. 108 i u.e. 109

34) Vas u.e. 108 i u.e. 109

35) General u.e. 107 i 109

36)Vas u.e. 108

37)Vas u.e. 108

38)Retalls u.e. 106 i 112

39)Detall perfil Oest

40)General Cala u.e. 109

41)Detall vas u.e. 108 i rasa u.e. 112

42)Procés excavació u.e. 109

43)General u.e. 109

44)General u.e. 109

45)General u.e. 109

46)u.e. 111

47)General u.e. 109 i u.e. 111

48)u.e. 111

49)u.e. 107, 110 i 111

50)u.e. 111 i pilar u.e. 114

51)Sòcol u.e. 105, banqueta u.e. 110 i pilar u.e. 114

52)Pilar u.e. 114

53)Pilar u.e. 114

54)Pilar u.e. 114

55)Pilar u.e. 114

56)Pilar u.e. 114

57)Excavació u.e. 115

58)Perfil Oest

59)Neteja estructures

60)Estructura u.e. 119 i mur u.e. 118

61)Pilar u.e. 114 i mur u.e. 118

62)Pilar u.e. 114 i mur u.e. 118

63)Mur u.e. 118

64)Mur u.e. 118

65)u.e. 115 i mur u.e. 118

66)Estructura u.e. 119, mur u.e. 118 i u.e. 115

67)Estructura u.e. 119

68)Estructura u.e. 119

69)Estructura u.e. 119

70)Detall estructura u.e. 119

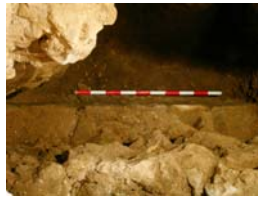

71) Vista estructura u.e. 119

72) u.e. 115

73) Mur u.e. 118 i banqueta u.e. 121

74) Pilar u.e. 114 i mur u.e. 118

75) Retall u.e. 122

76) u.e. 120

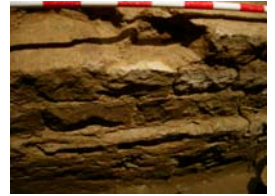
77) Detall mur u.e. 118 i banqueta u.e. 121

78) Detall mur u.e. 118 i banqueta u.e. 121

79) Detall mur u.e. 118 i banqueta u.e. 121

80) Detall mur u.e. 118 i banqueta u.e. 121

81) Detall mur u.e. 118 i banqueta u.e. 121

82) Detall mur u.e. 118 i banqueta u.e. 121

83) Detall mur u.e. 118 i banqueta u.e. 121

84) Detall mur u.e. 118 i banqueta u.e. 121

85) Detall mur u.e. 118 i banqueta u.e. 121

86) Vista general

87) Vista general estructures

88) Retalls u.e. 116 i 122

89) Mur u.e. 118 vist en planta

90) Vista general estructures

91) Vista mur u.e. 118 i banqueta .e. 121

92) Mur u.e. 118 vist en alçat

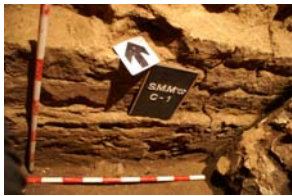
93) Detall mur u.e. 118 vist en alçat

94) Detall mur u.e. 118 vist en alçat

95) Detall mur u.e. 118 vist en alçat

96) Detall mur u.e. 118 vist en alçat

97) Detall mur u.e. 118 vist en alçat

98) Detall mur u.e. 118 vist en alçat

99) Detall mur u.e. 118 vist en alçat

100) Pilar u.e. 114

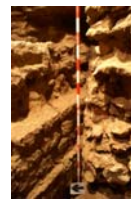
101) Pilar u.e. 114

102) Pilar u.e. 114

103) Alçat vas u.e. 108

104) Alçat vas u.e. 108 i mur u.e. 118

105) Pilar u.e. 114

106)Perfil Oest i plar u.e. 114

107)Perfil Oest i piar u.e. 114

108)Perfil Oest i pilar u.e. 114

109)Alçat vas u.e. 108

110)Alçat vas u.e. 108

111)Detall alçat vas u.e. 108

112)Alçat vas u.e. 108

113)Alçat vas u.e. 108

114)Alçat vas u.e. 108

115)Alçat vas u.e. 108

116)Vista general final excavació

117)Vista general final excavació

118)Vista general final excavació

119)Vista general final excavació

120)Vista general final excavació

121)Vista general final excavació

122)Perfil Sud

123)Detall perfil Sud

124)Detall perfil Sud

125)Detall perfil Sud

126)Vista general final excavació

127)Vista general final excavació

128)Vista general final excavació

129)Mur u.e. 118

130)Mur u.e. 118

131)Protecció estructures

132)Protecció estructures

133)Protecció estructures

134)Protecció estructures

135)Protecció estructures

136)Protecció estructures

137)Protecció estructures

138)Protecció amb planxes de ferro

SANTA MARIA DEL MAR. CALA 2. CONTACTES FOTOGRÀFICS

1) Delimitació de l'espai

2) Delimitació de l'espai

3) Lloses del paviment a extreure

4) Detall lloses paviment

5) Extracció lloses paviment

6) Extracció lloses paviment

7) u.e. 203

8) u.e. 203

9) Afectació u.e. 203

10) Vista cala

11) u.e. 205

12) Perfil cala

13) Vista general cala

14) Vista general cala i u.e. 203

15) Afectació u.e. 203

16) Afectació u.e. 203

17) Protecció elements elèctrics

18) u.e. 205

19) u.e. 205

20) u.e. 205

21) Final u.e. 205

22) Final u.e. 205

23) Final u.e. 205

24) Vas u.e. 215

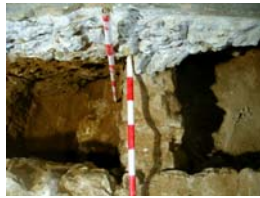
25) Vas u.e. 215

26) Vas u.e. 215

27) Vas u.e. 215

28) Vas u.e. 215

29) Afectació paret vas u.e. 215

30) Afectació paret vas u.e. 215

31) u.e. 207

32) Detall mur u.e. 213

33) Pilastra u.e. 218

34) Pilastra u.e. 218

35) Pilastra u.e. 218

36)Mur u.e. 213 vist en planta

37)Mur u.e. 213

38)Detall mur u.e. 213

39)Detall mur u.e. 213

40)Detall mur u.e. 213 en alçat

41)Excavació retall u.e. 220

42)u.e. 221

43)Excavació retall u.e. 220

44)Final retall u.e. 220

45)Final retall u.e. 220

46)Mur u.e. 211 i banqueta u.e. 233

47)Mur u.e. 211 i banqueta u.e. 233

48)Mur u.e. 211

49)Mur u.e. 211 i vas funerari

50)Estructura u.e. 219

51)Estructura u.e. 219

52)Estructura u.e. 219

53) Mur vas funerari

54)Mur u.e. 211

55)Mur u.e. 211 i banqueta u.e. 233

56)Mur u.e. 211 i banqueta u.e. 233

57)Mur u.e. 221 i element u.e. 219

58)u.e. 225

59)Banqueta u.e. 233 i element u.e. 219

60) u.e. 213

61)u.e. 213

62)u.e. 213

63)u.e. 213

64)u.e. 213

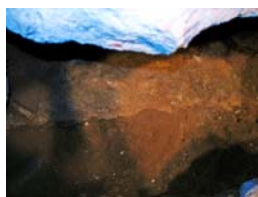
65)Pilastra u.e. 218

66)Pilastra u.e. 218

67)Perfil Mur u.e. 228

68)Banqueta u.e. 229

69)Mur u.e. 228

70)Mur u.e. 211 i banqueta u.e. 233

71)Mur u.e. 211 i banqueta u.e. 233

72)Paret vas funerari

73)Perfil 1 u.e. 209

74)Perfil 2 u.e. 209

75)Perfil 2 u.e. 209

76)Perfil 3 u.e. 209

77)Mur u.e. 211

78)Mur u.e. 211

79)Mur u.e. 211

80)Mur u.e. 211

81)Mur u.e. 211

82)Mur u.e. 211

83)Mur u.e. 211

84)Mur u.e. 211 i banqueta u.e. 233

85)Mur u.e. 211 i banqueta u.e. 233

86)Mur u.e. 211 i banqueta u.e. 233

87)Pilar u.e. 209 i plataforma u.e.219

88)Pilar u.e. 209 i plataforma u.e. 219

89)Plataforma u.e. 219

90)Plataforma u.e. 219

91)u.e. 230

92)u.e. 230

93)u.e. 230

94)u.e. 230

95)Mur u.e. 228 i u.e. 230

96)Mur u.e. 228 i u.e. 230

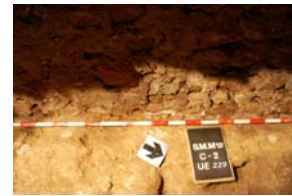
97) Vista general u.e. 230

98)Vista general i u.e. 230

99)Detall u.e. 230

100)Banqueta u.e. 229

101)Banqueta u.e. 229

102)Banqueta u.e. 229

103)Banqueta u.e. 229

104)Detall banqueta u.e. 229

105)Detall mur u.e. 228

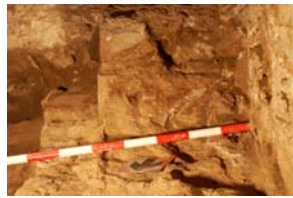

106)Detall mur u.e. 228 i banqueta u.e. 229

107)Detall mur u.e. 228 i banqueta u.e. 229

108)Detall mur u.e. 228 i banqueta u.e. 229

109)Vista en alçat mur u.e. 228

110)Vista en alçat mur u.e. 228

111)Vista en alçat mur u.e. 228

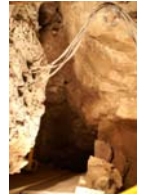
112)Vista en alçat mur u.e. 228

113)Detall alçat mur u.e. 228

114)Vista en alçat mur u.e. 228

115)Detall en alçat pilastra u.e. 218

116)Vista en alçat pilastra u.e. 218

117)Vista en alçat pilastra u.e. 218

118)Vista en alçat pilastra u.e. 218

119)Vista en alçat pilastra u.e. 218

120)u.e. 219

121)u.e. 219

122)u.e. 219

123)u.e. 219

124)Detall u.e. 230

125)Detall u.e. 230

126)Detall u.e. 230

127)Detall u.e. 230

128)u.e. 230 i u.e. 229

129)u.e. 230 i u.e. 229

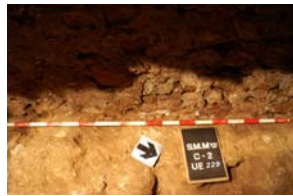
130)Detall u.e. 230

131)u.e. 230

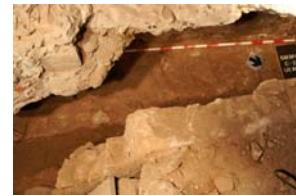
132)u.e. 230

133)Plataforma u.e. 229

134)Plataforma u.e. 229

135)Plataforma u.e. 229

136)Plataforma u.e. 229

137)Plataforma u.e. 229

138)Detall mur u.e. 228 i banqueta u.e. 229

139)Mur u.e. 228 i banqueta u.e. 229

140)Mur u.e. 228 i banqueta u.e. 229

141)Mur u.e. 228 i banqueta u.e. 229

142)Vista en alçat mur u.e. 228

143)Vista en alçat mur u.e. 228

144)Vista en alçat mur u.e. 228

145)Detall alçat mur u.e. 228

146)Detall mur u.e. 228

147)Retall u.e. 231 i u.e. 232

148)u.e. 232

149)u.e. 232

150)u.e. 232

151)u.e. 232

152)Protecció estructures amb geotèxtil

153)Protecció estructures

154)Protecció estructures

155)Protecció estructures

156)Protecció estructures

157)Protecció estructures

158)Restitució paviment

SANTA MARIA DEL MAR. CALA 3. CONTACTES FOTOGRÀFICS

1) Vista quadrant Sudoest inici excavació

2) Vista quadrant Sudest inici excavació

3) Vista pica central capella

4) Protecció elements patrimonials

5) Extracció lloses paviment

6) Extraccio lloses paviment

7) u.e. 302

8) u.e. 303

9) u.e. 303

10) u.e. 303

11) u.e. 303

12) u.e. 304

13) u.e. 304

14) u.e. 304

15) Volta u.e. 313

16) Volta u.e. 313

17) Volta u.e. 313 i farciment u.e. 308

18) Volta u.e. 313 i farciment u.e. 308

19) Volta u.e. 313 i farciment u.e. 310

20) Volta u.e. 313 i farciment u.e. 310

21) Volta u.e. 313 del vas u.e. 307

22) Detall volta u.e. 313 i paret vas funerari u.e. 307

23) Detall volta u.e. 313

24) Reompliment u.e. 311 del vas u.e. 307

25) Reompliment u.e. 313

26) Detall reompiment u.e. 311

27) Detall reompliment u.e. 311

28) Fons rajoles u.e. 312

29) Fons rajoles .e. 312

30) Vas funerari u.e. 307

31) Vas funerari u.e. 307

32) Detall mur vas u.e. 307

33) Fons rajoles u.e. 312 del vas

34) Banqueta u.e. 320

35) Vas funerari u.e. 307

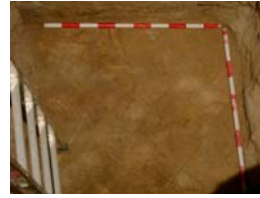
36)Detall fons rajoles u.e. 312

37)banqueta mur u.e. 320 i volta u.e. 313 vas

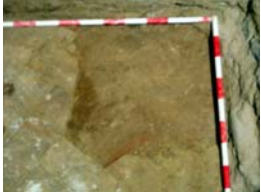
38)Vista general estructures

39)Paviment u.e. 312

40)Sondeig al paviment u.e. 312

41)Preparació u.e. 314

42) u.e. 315

43)u.e. 315

44)Vista general sondeig i u.e. 317

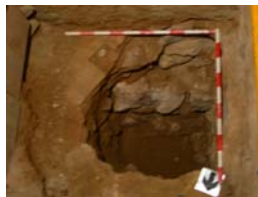
45)Sondeig i u.e. 317

46)Sondeig i u.e. 317

47)Sondeig i u.e. 317

48)Sondeig i mur u.e. 323 i banqueta u.e. 324

49)Mur 323

50)Vas u.e. 30 i mur u.e. 323

51)Excavació sondeig

52)Excavació sondeig

53)Excavació sondeig

54)Banqueta u.e. 321, Mur u.e. 323 i banqueta u.e. 324

55)Banqueta u.e. 321, mur u.e. 323 i banqueta u.e. 324

56)Mur u.e. 323 i banqueta u.e. 324

57)Final sondeig

58)Final sondeig

59)Banqueta u.e. 327

60)Banqueta u.e. 327

61)Mur u.e. 323 i banqueta u.e. 324

62)Mur u.e. 323 i banqueta u.e. 324

63)Mur u.e. 323 i banqueta u.e. 324

64)Mur u.e. 323 i banqueta u.e. 324

65)Mur ue. 323 i banqueta u.e. 324

66)Mur u.e. 323 i banqueta u.e. 324

67)Detall mur i banqueta

68)Detall banqueta 327

69)Detall banqueta 327

70)Detall banqueta 327

71)Detall banqueta 327

72)Detall banqueta 327

73)Vista final sondeig

74)Vista final sondeig

75)Vista final excavació

76)Vista final sondeig

77)Vista final excavació

78)Vista final excavació

79)protecció estructures

80)Protecció estructures

81)Protecció estructures

82)Protecció estructures

ANNEX III. INVENTARI DE MATERIALS

FITXA D'INVENTARI DE MATERIAL ARQUEOLÒGIC

Jaciment: Santa Maria del Mar Santa Maria   **Codi:** 051/07   **Sector:** 1   **U.E.:** 104

Num. dif.	Num. frag.	Class.	Definició	Forma	Tècnica	Pasta	Dec. Ext.	Dec. Int.	Ac. Ext.	Ac. Int.	Cronologia	Observacions	Rest	Foto	Dibuix
1	1	14003	VO	OLL	TO	AO				VI		REGALIMS EXTERIORS			
2	3	14003	VO	PAT	TO	AO				VI		2VO,1SF			
3	1	14128	SF	ESC	TO	AO	PI	PI	VI	VI	S.XV				
4	2	14103	VO	PAT	TO	AO	PI	PI	VI	VI	S.XVII				
5	1	13501	VO	CSS	TO	AR					S.XIV				
6	1	14003	FO	MOR	TO	AO		PI		VI	S.XIV				
7	1	14003	BR	CAT	TO	AO	PI		VI		S.XV				
8	2	14002	NA	CSS	TO	AO									
9	2	14003	NA	GER	TO	AO	PI		VI						
10	8	20002	PS	CLAU											
11	12	20002	PS	AGC											
12	1	60004	PS	DEN											
13	1	30000	SF	VIN								VIDRE TRANSLÚCID			
14	1	15000	SF	PIP							S.XVII	MÀNEC PIPA CAOLÍ			
15	2	30000	SF	VIN								VIDRE			
16	1	20008	PS	MONEDA							S. XVIII	2 maravedís Felip V			
17	1	20008	PS	MONEDA							1655	1 ardit Felip IV Bcn			
18	1	20008	PS	MONEDA							1655	1 ardit Felip IV Bcn			
19	1	20008	PS	MONEDA								1 ardit Bcn mal encunyat			
20	1	20008	PS	MONEDA								1 ardit Bcn s.i			
21	1	20008	PS	MONEDA								1 diner menut Felip III Bcn			
22	1	20008	PS	MONEDA								1 diner menut Felip IV Bcn			
23	1	20008	PS	MONEDA								1 ardit Bcn Felip III ó IV			

Jaciment: Santa Maria del Mar

Codi: 051/07

Sector: 1

U.E.: 109

Num. dif.	Num. frag.	Class.	Definició	Forma	Tècnica	Pasta	Dec. Ext.	Dec. Int.	Ac. Ext.	Ac. Int.	Cronologia	Observacions	Rest	Foto	Dibuix
1	5	14003	VO	GIB	TO	AO				VI		3VO,2SF,REGALIMS EXTERIORS			
2	7	14002	FO	FIN	TO	AO						1FO,6SF			
3	7	14003	VO	CSS	TO	AO				VI		1VO,6SF			
4	1	14003	PS	TAP	TO	AO			VI	VI					
5	2	14003	NA	GER	TO	AO			VI			1NA,1SF			
6	1	13502	VO	OLL	TO	GB									
7	4	14300	VO	ESC	TO	AO				VI	3/4S.XIII-3/4S.XIV	2VO,2FO			
8	1	14300	VO	PTL	TO	AO				VI	3/4S.XIII-3/4S.XIV				
9	1	14300	FO	ESC	TO	AO				VI	3/4S.XIV-3/4S.XV				
10	1	14256	VO	PAT	TO	AO		PI		VI	3/4S.XIII-3/4S.XIV				
11	1	14128	SF	ESC	TO	AO		PI	VI	VI	3/4S.XIII-3/4S.XIV				
12	1	14208	FO	PAT	TO	AO			VI	VI	3/4S.XVI-3/4S.XVII				
13	1	14103	VO	PAT	TO	AO		PI	VI	VI	1570-1670	POLICROMA			
14	1	14120	VO	PAT	TO	AO		PI	VI	VI	1620-1670				
15	18	50029	SF									TEULA			
16	28	14003	SF	CSS	TO	AO				VI		1VO,27SF			
17	1	14003	VO	MOR	TO	AO	PI	PI	VI	VI	S.XIV	VERD GÒTIC			
18	7	14003	VO	GIB	TO	AO		PI		PI	S.XIV	REGALIMS EXTERIORS			
19	4	13501	VO	OLL	TO	AR					S.XIII-XIV	1VO,3SF			
20	20	14002	SF	FIN	TO	AO									
21	3	14103	SF	PAT	TO	AO	PI	PI	VI	VI	S.XVII				
22	1	14255	VO	PAT	TO	AO		PI		VI	S.XIV				
23	1	14250	SF	PAT	TO	AO		PI		VI	S.XIII-XIV				
24	1	14255	VO	EPAT	TO	AO		PI		VI	S.XIV				
25	2	14300	VO	ESC	TO	AO		PI		VI	S.XV	1VO,1SF			
26	1	14300	VO	POT	TO	AO	PI		VI		S.XV				
27	21	20002	PS	CLAU											
28	62	20002	PS	CLAU											
29	1	30000	VO	FIN											
30	1	30003	SF									ESCÒRIA			
31	2	15000	SF	PIP							S.XVII	MÀNCES PIPA CAOLI(1 DECORAT)			

Jaciment: Santa Maria del Mar

Codi: 051/07

Sector: 1

U.E.: 109

Num. dif.	Num. frag.	Class.	Definició	Forma	Tècnica	Pasta	Dec. Ext.	Dec. Int.	Ac. Ext.	Ac. Int.	Cronologia	Observacions	Rest	Foto	Dibuix
32	13	30000	SF	AMP								2PECES DIF,1NA			
33	98	20002	PS	AGP								AGULLES DE CAP PER MORTALLES			
34	5	30001	PS	DEN								DENES DE ROSARI			
35	6	60004	PS	DEN								DENES DE FUSTA PER ROSARIS			
36	1	60002	PS	BOT											
37	1	20002	SF	PLC								PETITA PLACA			
38	1	20008	PS	MONEDA							s. XVII	1 diner Felip IV. Bcn			
39	1	20008	PS	MONEDA							s. XVII	1 diner Felip IV Bcn			
40	1	20008	PS	MONEDA							s. XVII	1 diner Menut Felip IV.Lleida-BCN			
41	1	20008	PS	MONEDA							1643	1 diner Lluís XIV. Bcn			
42	1	20008	PS	MONEDA							1643	1 diner Lluís XIII. Bcn			
43	1	20008	PS	MONEDA							1641	1 diner Felip IV.Puigcerdà o Lluís XIII Olot. Dobleg			
44	1	20008	PS	MONEDA							1612-1620	1 diner menut Felip III Solsona			
45	1	20008	PS	MONEDA							S. XVII	1 diner menut Felip III			
46	1	20008	PS	MONEDA							1654	1 ardit Felip IV. Bcn			
47	1	20008	PS	MONEDA							1653	1 ardit Felip IV. Bcn			
48	1	20008	PS	MONEDA							1627	1 ardit Felip IV. Bcn			
49	1	20008	PS	MONEDA							1653	1 ardit Felip IV. Bcn			
50	1	20008	PS	MONEDA							1653	1 ardit Felip IV Bcn			
51	1	20008	PS	MONEDA							1644-47-48	1 ardit Lluís XIV. Bcn			
52	1	20008	PS	MONEDA							s. XVII	1 ardit Lluís XIV Bcn			
53	1	20008	PS	MONEDA							1648	1 ardit Lluís XIV Bcn			
54	1	20008	PS	MONEDA							1653	1 ardit Felip IV Bcn			
55	1	20008	PS	MONEDA							1612-1618	1 ardit Felip III Bcn			
56	17	20008	PS	MONEDA							s. XVII	Ardits Felip II ó IV. Bcn			
57	5	20008	PS	MONEDA							1556-1598	Diners menuts Felip II ó III Girona			
58	2	20008	PS	MONEDA							1600-22-28-29-33-34-35	Diners menuts Felip III ó IV resellat "B"			
59	2	20008	PS	MONEDA							s. XVII	2 diners			
60	1	20008	PS	MONEDA							s. XVII	1 diner resellat			
61	1	20003	PS	MONEDA							s d	mig croat resellat a BCN			
62	1	20008	PS	MONEDA							s. XVII	1 diner menut Felip II ó IV			

Jaciment: Santa Maria del Mar

Codi: 051/07

Sector: 1

U.E.: 109

Num. dif.	Num. frag.	Class.	Definició	Forma	Tècnica	Pasta	Dec. Ext.	Dec. Int.	Ac. Ext.	Ac. Int.	Cronologia	Observacions	Rest	Foto	Dibuix
63	1	20008	PS	MONEDA							s.d	1 diner menut resellat "6"			
64	2	20008	PS	MONEDA							1708-1709	2 ardots resellats			
65	1	20008	PS	MEDALLA							S. XVII-XVIII				
66	1	20008	PS	MEDALLA							S. XVII-XVIII				

Jaciment: Santa Maria del Mar

Codi: 051/07

Sector: 1

U.E.: 111

Num. dif.	Num. frag.	Class.	Definició	Forma	Tècnica	Pasta	Dec. Ext.	Dec. Int.	Ac. Ext.	Ac. Int.	Cronologia	Observacions	Rest	Foto	Dibuix
1	8	50029	SF									TEULA			
2	6	14003	SF	GIB	TO	AO		PI		VI	S.XV	1APROX FO			
3	1	14002	PS	GRE	TO	AO					S.XV				
4	2	14300	VO	ESC	TO	AO		PI		VI	S.XV				
5	1	14300	NA	FIN	TO	AO		PI		VI	S.XV				

Jaciment: Santa Maria del Mar

Codi: 051/07

Sector: 1

U.E.: 115

Num. dif.	Num. frag.	Class.	Definició	Forma	Tècnica	Pasta	Dec. Ext.	Dec. Int.	Ac. Ext.	Ac. Int.	Cronologia	Observacions	Rest	Foto	Dibuix
1	1	14002	FO	PAT	TO	GO						1FO,1PS,1CR			
2	1	14252	FO	PAT	TO	AO	VI	PI	VI	VI	S.XIV				
3	3	14252	VO	PAT	TO	AO	PI	PI	VI	VI	S.XIV				
4	5	14252	SF	PAT	TO	AO	PI	PI	VI	VI	S.XIV				
5	1	14300	VO	BOL	TO	AO	AC	PI		VI	S.XIV	2SF,MATEIXA PEÇA			
6	6	14300	VO	PAT	TO	AC	PI		VI		S.XIV				
7	1	14300	SF	NAN	TO	AO	AC	PI		VI	S.XIV				
8	2	14300	FO	PAT	TO	AO	AC	PI		VI	S.XIV				
9	1	14201	PS	PAT	TO	AO	PI	PI	VI	VI	S.XIV				
10	1	13400	PS	LCB	TO	AO						VIDRAT INTERIOR			
11	3	14003	SF	POT	TO	AO	IS	PI	VI	VI					
12	4	13400	FO	CSS	TO	AO									
13	11	13400	SF	CSS	TO	AO									
14	5	14003	SF	TEN	TO	AO	AL	VI	PI	PI					
15	1	14002	FO	TEN	TO	AO	VI	VI	PI	PI					
16	19	50005	SF									19 FRAG IMBREX			
17	2	14003	FO	GIB	TO	AO	AC	VI	AC	VI		1FO,1SF			
18	2	14003	FO	CSS	TO	AO	AC	VI		VI		6SF			
19	1	14100	VO	GIB	TO	AO	AC	VI		VI					
20	1	13304	NA	AMF	TO	AO	AO				FINAL S.I-II	13307 FRÉJUS			
21	1	13307	VO	AMF	TO							GAULOISE 2			
22	2	13304	VO	AMF	TO							ROMANA			
23	2	13309	VO	AMF	TO				EN						
24	10	13309	SF	AMF	TO										
25	3	13312	SF	AMF	TO										
26	9	20002	PS	CLAU											
27	2	30000	SF	VIN											
28	1	20008	PS	MONEDA							1643	1 diner Felip IV Agramunt			

Jaciment: Santa Maria del Mar

Codi: 051/07

Sector: 2

U.E.: 205

Num. dif.	Num. frag.	Class.	Definició	Forma	Tècnica	Pasta	Dec. Ext.	Dec. Int.	Ac. Ext.	Ac. Int.	Cronologia	Observacions	Rest	Foto	Dibuix
1	1	50015	PS									TEGULA			
2	1	50003	SF									ESTUC			
3	6	14003	SF	CSS						VI					
4	4	20002	PS	CLAU											
5	7	20002	PS	AGC								PER MORTALLES			
6	1	20000	PS	BOI											
7	5	30000	SF	AMP								1NA,4SF			
8	2	15000	SF	PIP								2 MÀNECS DE PIPA DE CAOLI			
9	1	20008	PS	MONEDA							1714	1 ardit resellat (Guerra Successió)			

Jaciment: Santa Maria del Mar

Codi: 051/07

Sector: 2

U.E.: 207

Num. dif.	Num. frag.	Class.	Definició	Forma	Tècnica	Pasta	Dec. Ext.	Dec. Int.	Ac. Ext.	Ac. Int.	Cronologia	Observacions	Rest	Foto	Dibuix
1	1	14252	VO	PAT	TO						S.XIV	VERD I MORAT			
2	1	14250	SF	ESC	TO						S.XIII-XIV	BLANCA I MORAT (VALENCIANA)			
3	1	14102	FO	FIN							S.XV	BLAVA GÒTICA			
4	1	14208	SF	PAT	TO						3/4S.XVI-3/4S.XVII	PINZELL PINTA			
5	1	14102	VO	PAT	TO						S.XVI	BLAVA GÒTICA			
6	3	14107	FO	PAT	TO						FINAL S.XVIII	1FO,2SF			
7	5	14103	SF	PAT								BLAVA GÒTICA			
8	5	14300	SF	FIN	TO							PISA BLANCA			
9	2	50029	SF									TEULA			
10	10	14003	VO	CSS	TO							VIDRAT INTERN MELAT			
11	31	14003	SF	CSS	TO										
12	12	14003	VO	PAT	TO							1VO,11SF			
13	1	14003	PS	SLR	TO				VI	VI		SALER			
14	1	14003	VO	GIB	TO				VI	VI		VIDRAT INTERIOR VERD			
15	1	14003	CR	POA					VI	VI		1CR,1AN			
16	1	14300	NA	FIN					VI	VI					
17	4	14003	VO	GIB						VI		3VO,1SF			
18	2	14002	NA	FIN											
19	14	14002	SF	FIN											
20	5	14005	SF	CSS								COMUNA REDUÏDA			
21	4	20002	PS	CLAU											
22	2	20002										ESCÒRIA			
23	4	20002	PS	AGC								AGULLES PER MORTALLA			
24	2	20002										2 CADENES DE ROSARI AMB DENES			
25	2	30000	SF	VIN											
26	1	20008	PS	FIGURA							S. XVII-XVIII	Crucifixió			
27	1	20008	PS	MONEDA							1870	5 cèntims Isabel II			
28	1	20008	PS	ROSARI							S. XVII-XVIII	part d'un rosari amb denes			
29	1	30000	VO	FIN								Ampolla			

Jaciment: Santa Maria del Mar

Codi: 051/07

Sector: 2

U.E.: 213

Num. dif.	Num. frag.	Class.	Definició	Forma	Tècnica	Pasta	Dec. Ext.	Dec. Int.	Ac. Ext.	Ac. Int.	Cronologia	Observacions	Rest	Foto	Dibuix
1	1	20001	SF	PLC								Remat rodó			
2	1	20008	PS	MEDALLA								Molt malmesa			
3	1	20001	FG	ESR								escòria			

Jaciment: Santa Maria del Mar

Codi: 051/07

Sector: 2

U.E.: 222

Num. dif.	Num. frag.	Class.	Definició	Forma	Tècnica	Pasta	Dec. Ext.	Dec. Int.	Ac. Ext.	Ac. Int.	Cronologia	Observacions	Rest	Foto	Dibuix
1	5	50015	SF									TEGULA			
2	3	50029	SF									TEULA			
3	1	14003	SF	GIB	TO							VERNIS INTERIOR VERD CLAR			
4	1	14300	VO	ESC	TO						S.XV-XVI	VIDRAT INTERN			
5	1	14103	VO	PAT	TO						S.XVII-XVIII	BLAVA CATALANA			
6	1		SF	AMF											
7		14003	SF	CSS								VIDRAT VERD INTERN			
8	2	14001	SF	FIN	TO										
9	1	50003	SF												
10	3	20002	PS	CLAU											
11	1	20008									s XVII	1 ardit Felip II o IV			

Jaciment: Santa Maria del Mar

Codi: 051/07

Sector: 2

U.E.: 224

Num. dif.	Num. frag.	Class.	Definició	Forma	Tècnica	Pasta	Dec. Ext.	Dec. Int.	Ac. Ext.	Ac. Int.	Cronologia	Observacions	Rest	Foto	Dibuix
1	1	50014	PS									RAJOLA 20X20 CM			
2	1	50031	SF									RAJOLA BLANCA I BLAVA			
3	3	20002	PS									CLAU			
4	1	20002	PS									ARANDELA			
5	1	20008	PS	MONEDA							1845	4 maravedís Isabel II Jubia			
6	1	20008	PS	MEDALLA								Part d'un rosari			
7	1	20001	PS	MEDALLA								Part d'un rosari			
8	1	20001	PS	MEDALLA								Verge dels Dolors i Crucifixió			
9	1	20002	PS	ANELLA								manec ventall dintre fusta			
10	1	30000	VO	AMP											
11	1	20001	PS	ROSARI								Denes pasta vidre			
12	1	20001	PS	MANEC								Manec ventall fusta			
13	1	20001	PS	MANEC								Manec ventall fusta			
14	1	20001	PS	MANEC								Manec ventall fusta			
15	1	20001	PS	MANEC								Manec ventall fusta			
16	1	20001	PS	MANEC								Manec ventall fusta			
17	1	20001	PS	MANEC								Manec ventall fusta			
18	1	20001	PS	DIC								Didal gravat amb puntets			
19	1	60006	SF	CUIR								Cuir			
20	1	20001	PS	ROSARI								Denes pasta vidre			
21	1	20001	PSI	ROSARI								Denes pasta vidre			
22	1	20001	PS	ROSARI								Denes pasta vidre			
23	1	20001	PS	ROSARI								Denes pasta vidre			
24	1	20001	PS	ROSARI								Denes pasta vidre			
25	5	20001	PS	AGC								3 senceres i 2 partides			
26	5	20001	PS	CLA								Peces caixa mortuoria			
27	1	60001	PS	BOT								Botó molt petit			
28	1	30000	SF	AMP								Fragment ampolla			
29	1	30000	SF	FOB								Vidre transparent			

Jaciment: Santa Maria del Mar

Codi: 051/07

Sector: 3

U.E.: 303

Num. dif.	Num. frag.	Class.	Definició	Forma	Tècnica	Pasta	Dec. Ext.	Dec. Int.	Ac. Ext.	Ac. Int.	Cronologia	Observacions	Rest	Foto	Dibuix
1	3	14005	SF	OLL	TO	AR									
2	1	14005	SF	CSS	TO	AO		PI		VI					

Jaciment: Santa Maria del Mar

Codi: 051/07

Sector: 3

U.E.: 310

Num. dif.	Num. frag.	Class.	Definició	Forma	Tècnica	Pasta	Dec. Ext.	Dec. Int.	Ac. Ext.	Ac. Int.	Cronologia	Observacions	Rest	Foto	Dibuix
1	12	50013										ESTUC GRIS			
2	11	14005	FO	CAT	TO	AR						CÀNTIR DE VERDÚ			
3	1	14300	FO	FIN	TO	AO		PI		VI	S.XV				
4	7	14003	CR	GER	TO	AO		PI	PC	VI		VERD FOSC			
5	8	14003	FO	GIB	TO	AO		PI		VI	S.XIV	3FO,4SF, PECES DIVERSES			
6	3	14003	FO	SEV	TO	AO		PI		VI					
7	1	14003	PS	BR	TO	AO	PI	PI	VI	VI		BROC DE CÀNTIR			
8	2	14003	VO	CAT	TO	AO	PI	PI	VI	VI					
9	2	14003	VO	GIB	TO	AO		PI		VI					
10	2	14003	FO	GIB	TO	AO									
11	1	14002	CR	TEN	TO	AO	IN		IN						
12	1	14003	CR	FIN	TO	AO			IS			DUES MARQUES D'ESTAMPILLA:CERCLE,EST			
13	2	14003	NA	CSS	TO	AO		PI		VI					
14	1	14002	BR	CAT	TO	AO									
15	1	50003	SF									ESTUC			
16	9	30000	VO	AMP								1VO,1PEU,1NA,6SF			
17	8	20002	PS	CLAU											
18	1	20002		PLACA											
19	2	20001	SF	PLACA											
20	1	20008	PS	MONEDA							1822-1823	8 Maravedís Fernando VII Segovia			

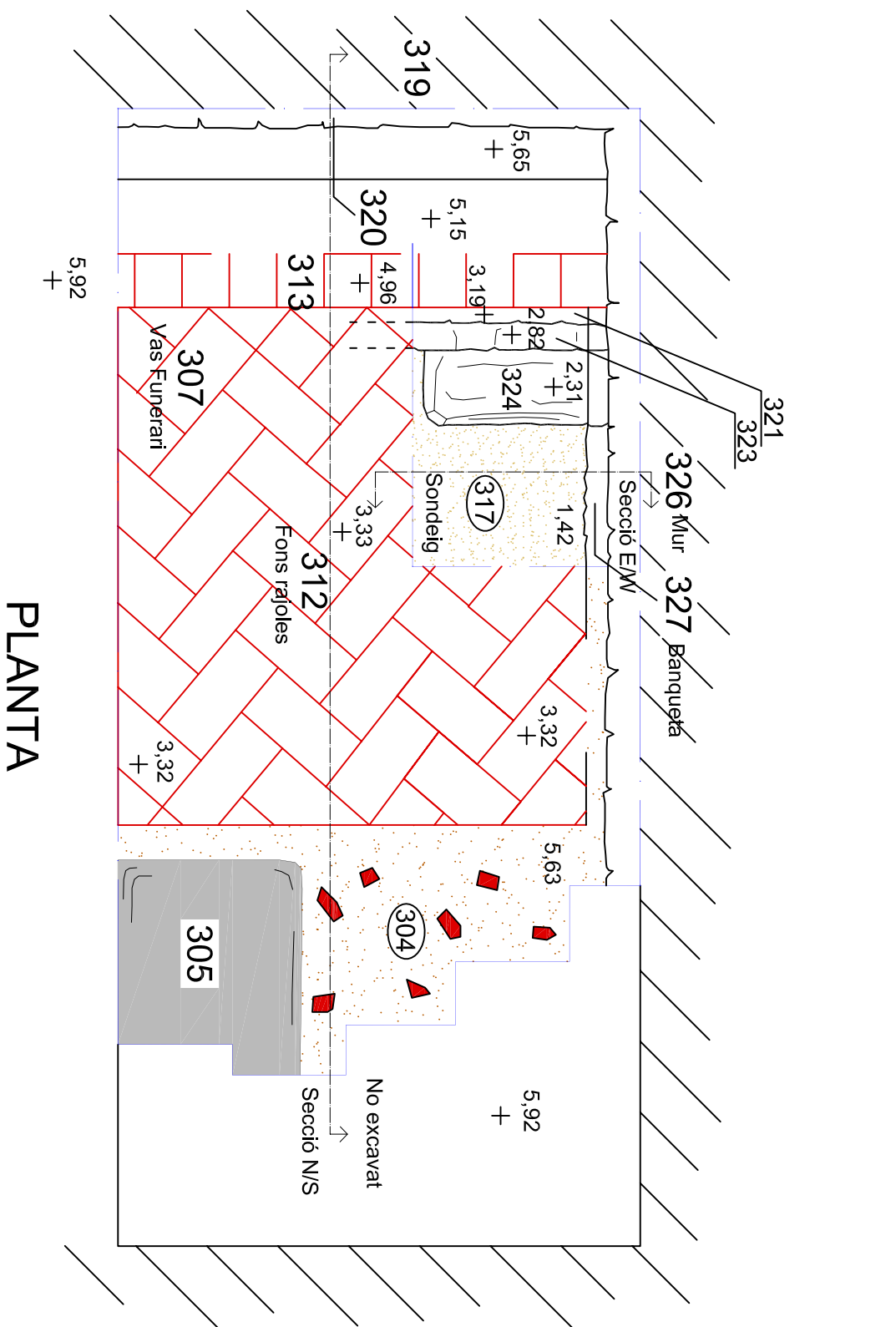
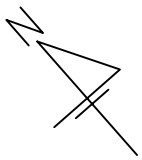
ANNEX IV. PLANIMETRIA

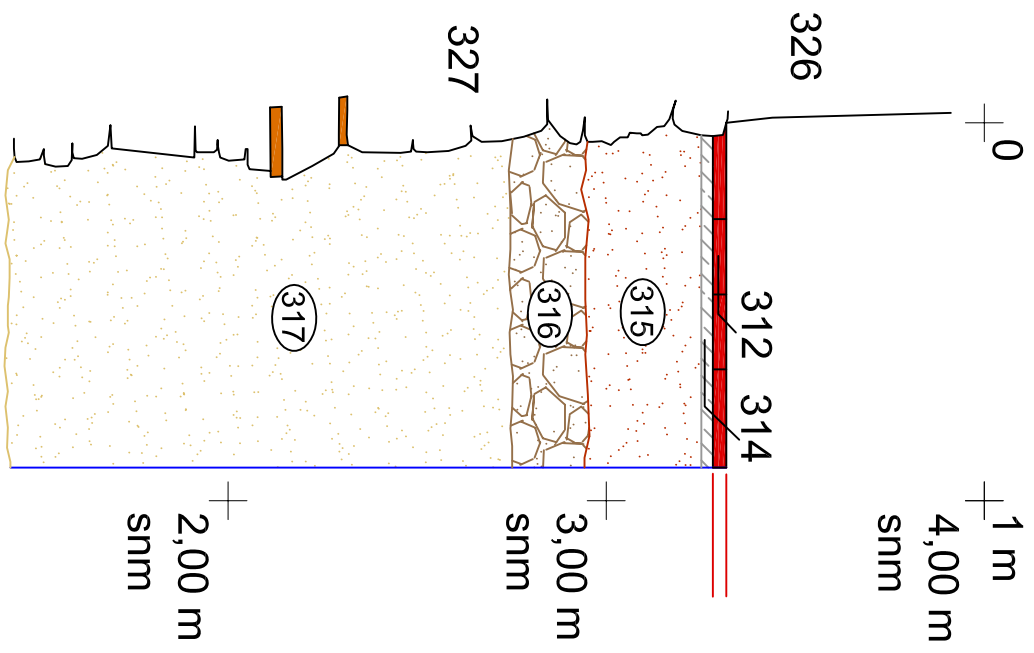
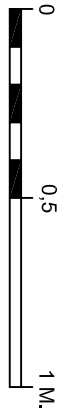
Memòria de la intervenció arqueològica preventiva al ras de planta baixa de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona (Codi: 051/07)

ANNEX 4 Planimetria

- 1.- Planta de situació. A-4. Escala 1:1000
- 2.- Planta de situació de les cales. A-3. Escala 1:300
- 3.- Planta i seccions Cala 1. A-3 Escala 1:120
- 4.- Planta estructures Cala 2. A-3. Escala 1:20
- 5.- Cala 2. Secció C- D, Secció A- B i Secció G- H A-2. Escala 1:10
- 6.- Cala 2 Secció vista E-F. A-2. Escala 1:10
- 7.- Planta i secció Est- Oest. Cala 3. A-3. Escala 1:20
- 8.- Secció Nord- Sud. A-3. Escala 1:20
- 9.- Planta anteriors a l'església documentades per M. Ribas i en la intervenció de 2007. A-2. Escala 1:50.

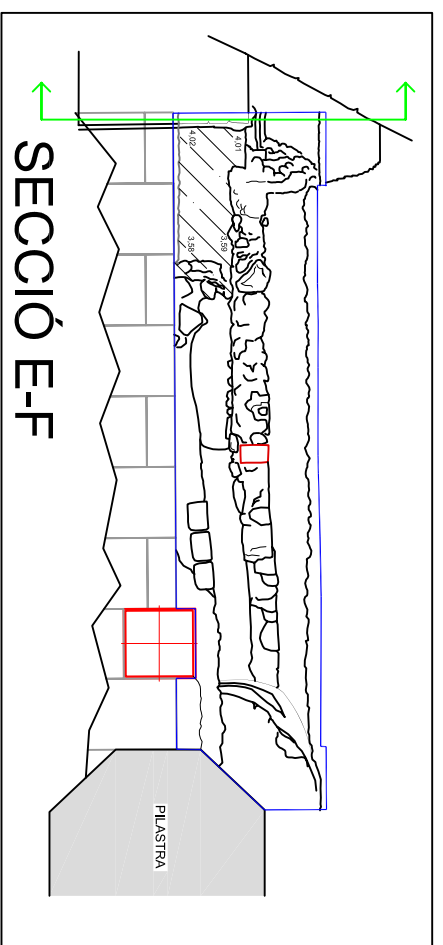

PLANTA

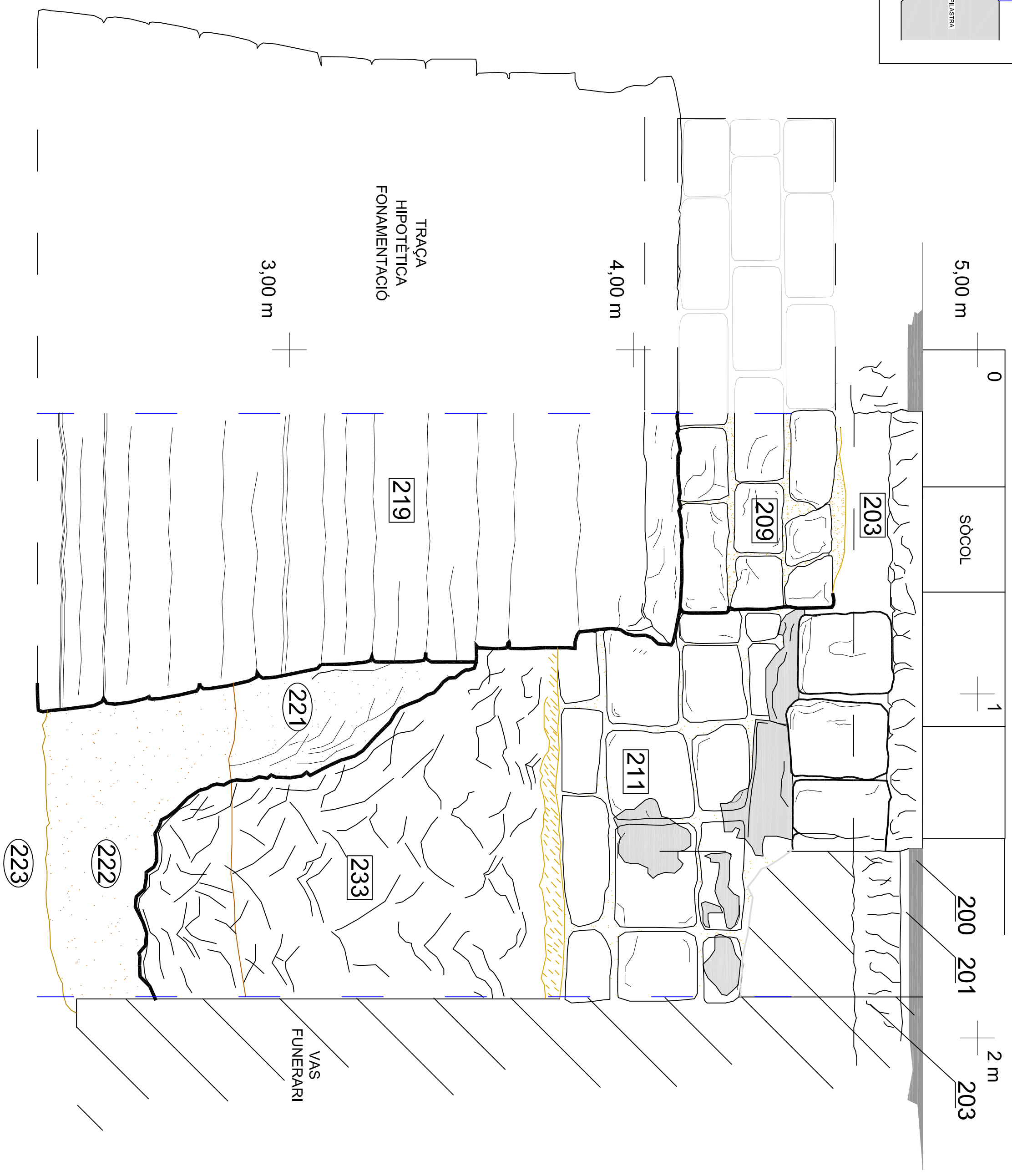

SECCIÓ EST-OEST

INTERVENCIÓ 051/07		ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DEL MAR (BARCELONA, BARCELONES)	Núm.
CALA 3. PLANTA I SECCIÓ E-W			
ESCALA 1:20		DIRECCIÓ I DIBUIX: JÚLIA MIQUEL LÓPEZ	07
		DESEMBRE 2009	

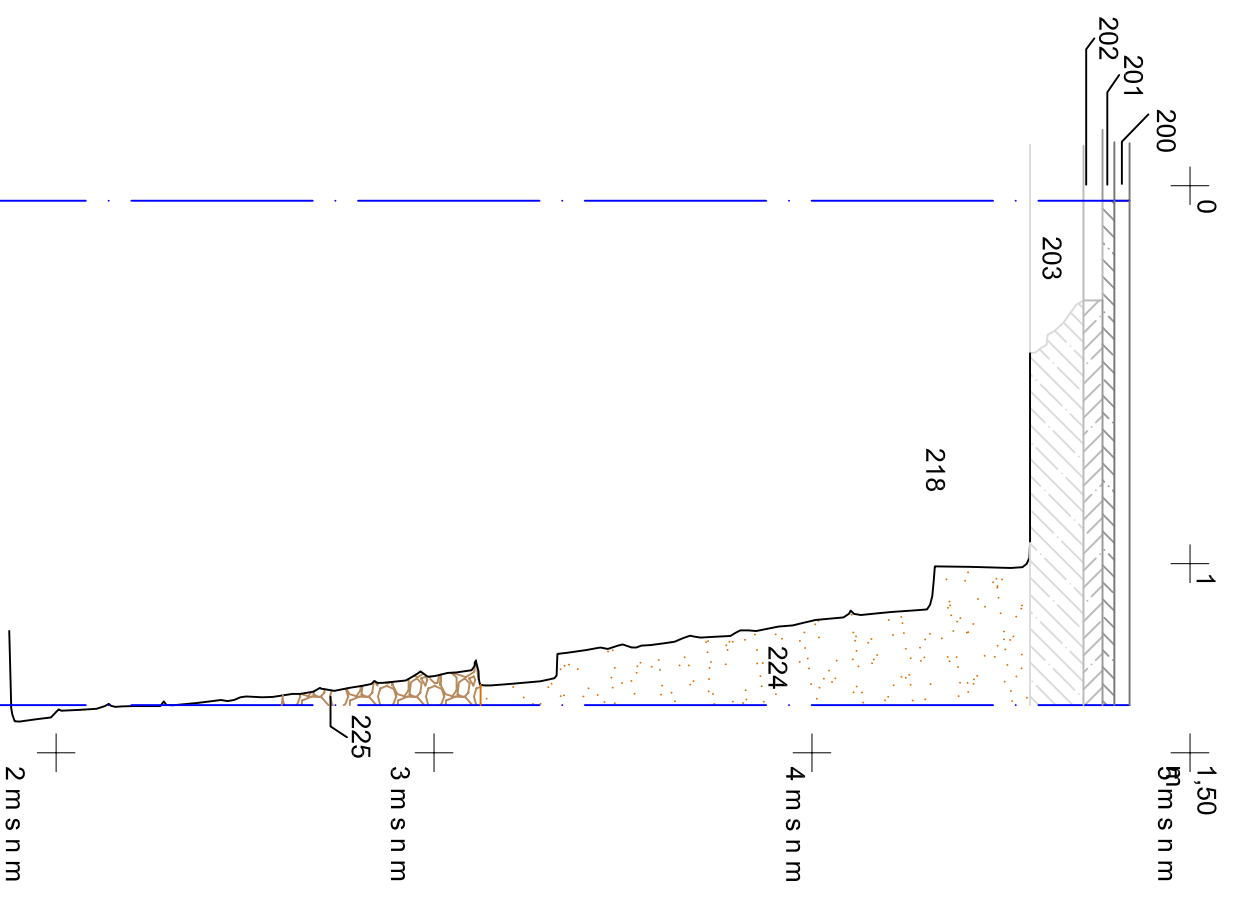
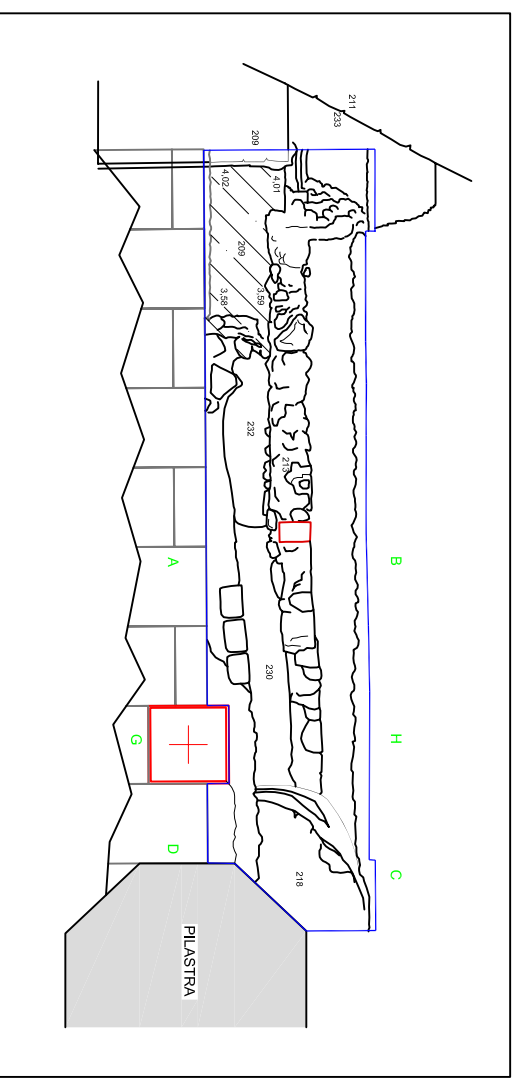

SECCIÓ E-F

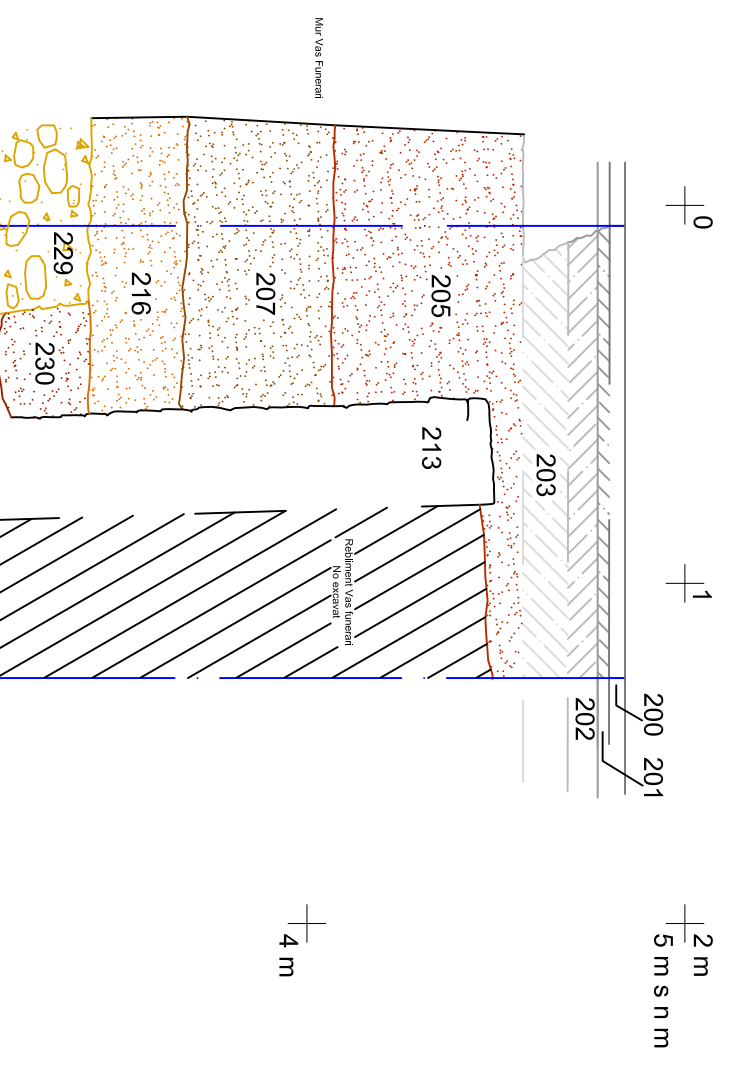

2,00 m
S.N.M.

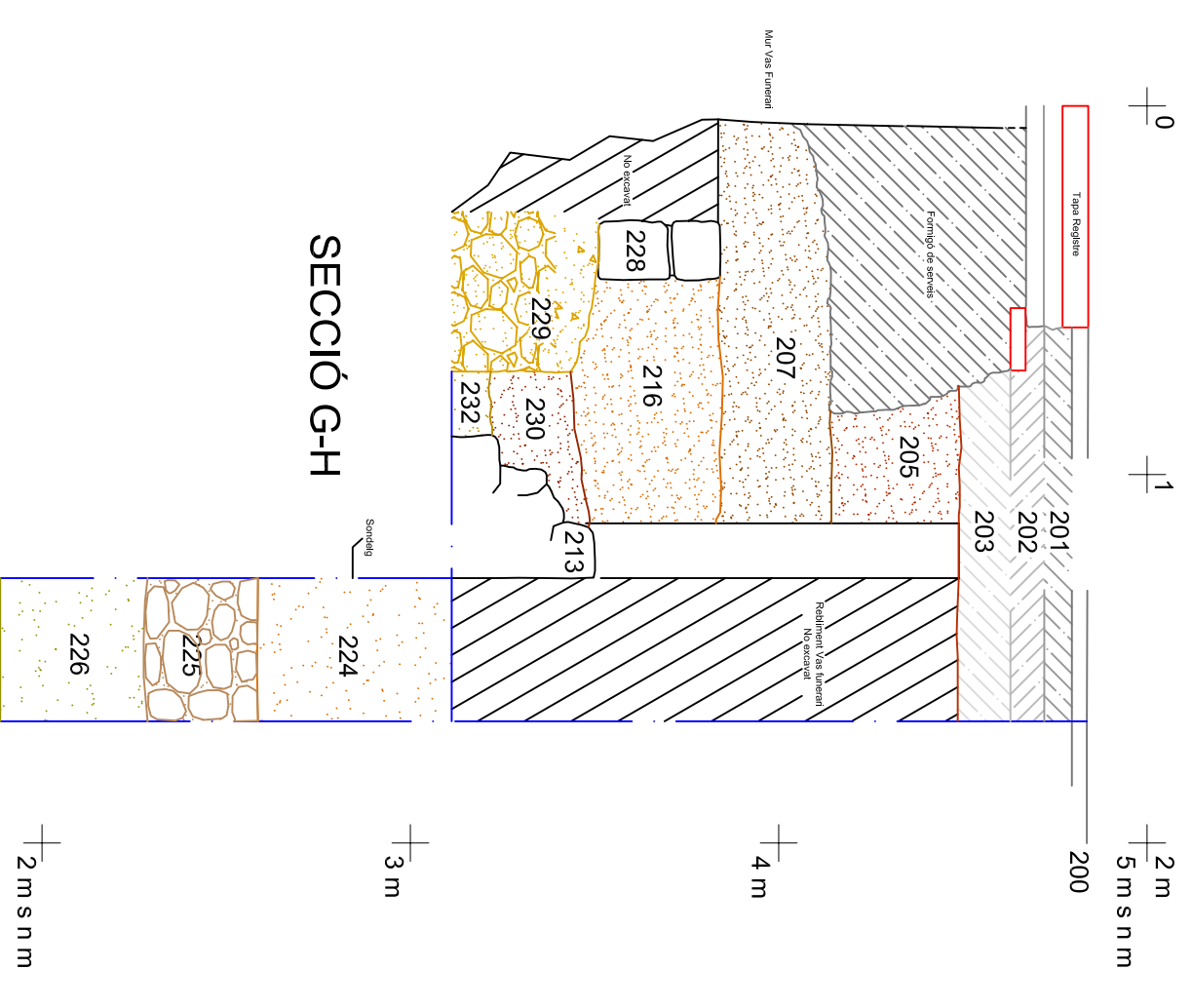
INTERVENCIÓ 05/10/07	ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DEL MAR (BARCELONA, BARCELONES)	Num.
CALA 2. SECCIÓ-VISTA E-F	DIRECCIÓ I DIBUIX: JÚLIA MIQUEL LÓPEZ	06
ESCALA 1:10	ABRIL 2009	

SECCIÓ C-D

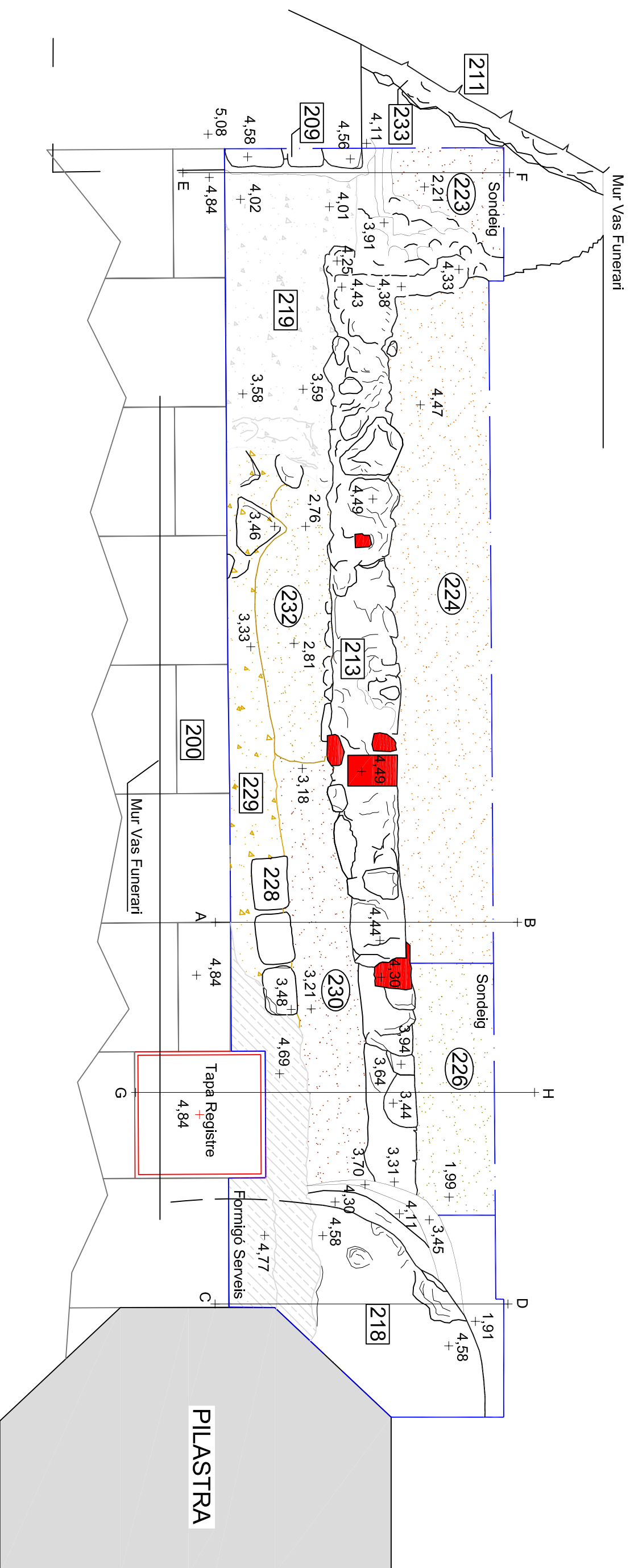
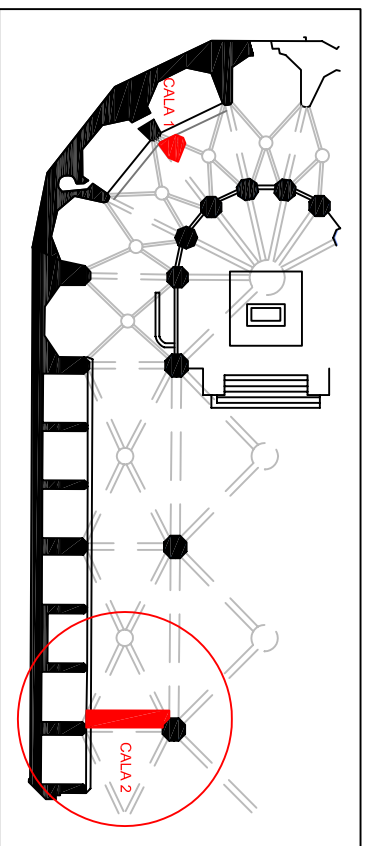
SECCIÓ A-B

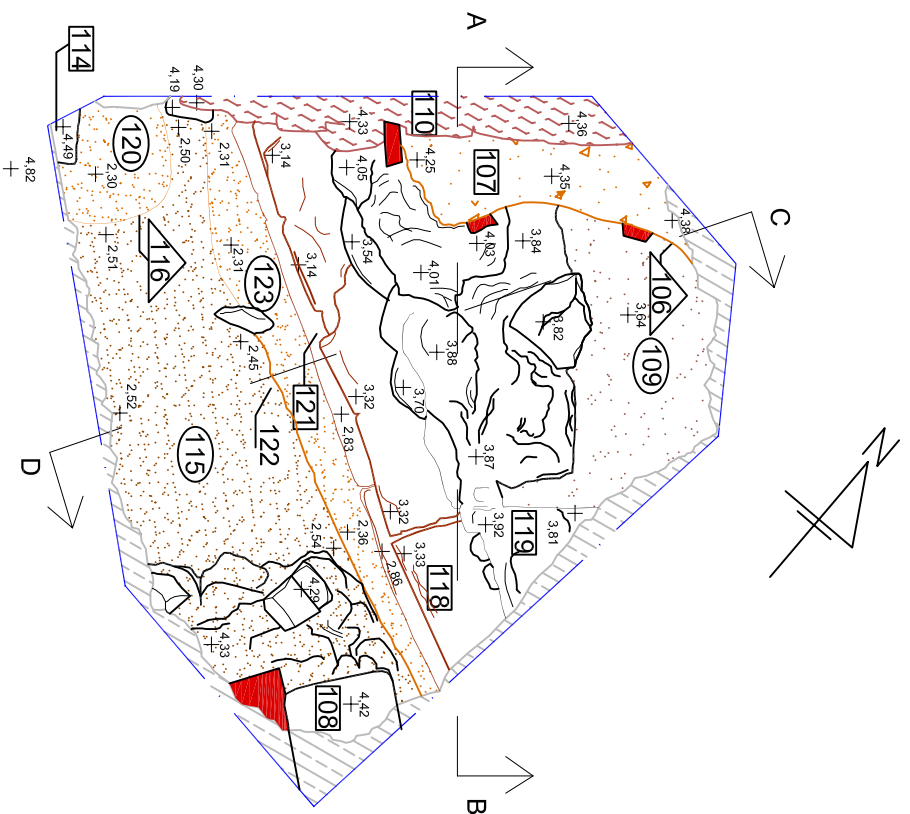
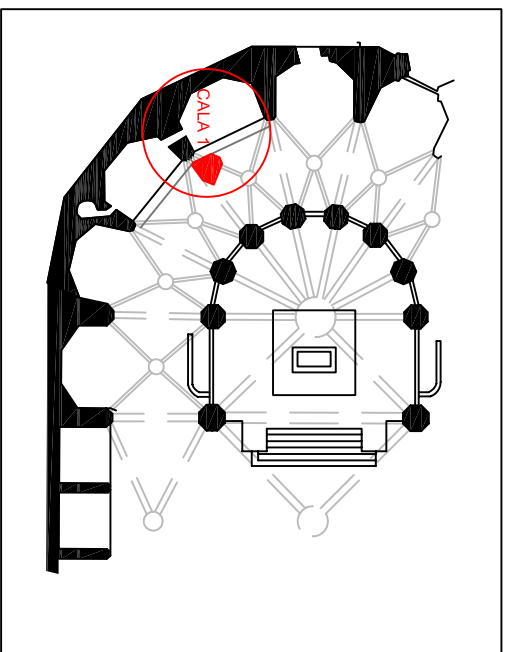
SECCIÓ G-H

INTERVENCIÓ 051/07		ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DEL MAR (BARCELONA, BARCELONÈS)	Núm.
CALA 2. SECCIÓ E-F			
ESCALA 1:10		DIRECCIÓ I DIBUIX: JÚLIA MIQUEL LÓPEZ	05
		DESEMBRE 2009	

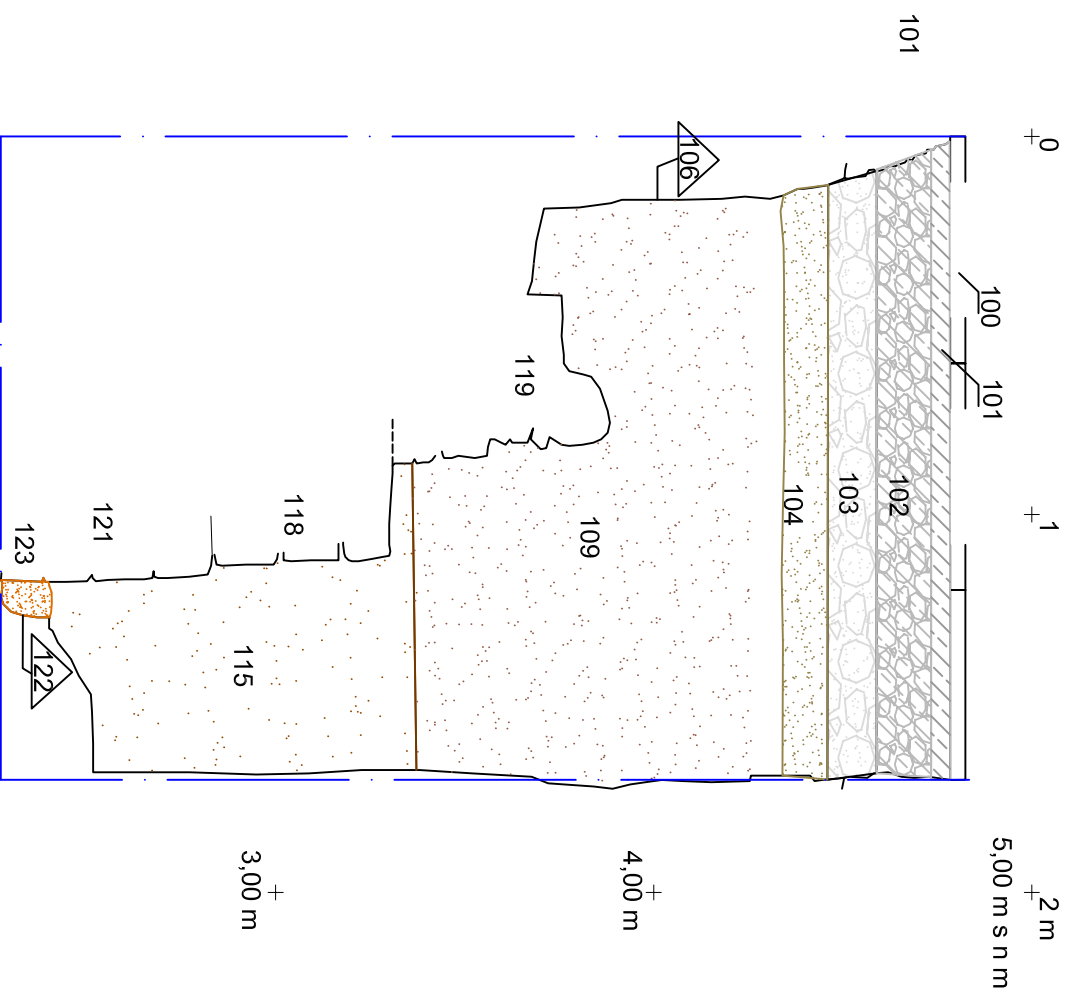

INTERVENCIÓ 051/07		ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DEL MAR (BARCELONA, BARCELONÈS)	Núm.
CALA 2. PLANTA ESTRUCTURES		DIRECCIÓ I DIBUIX: JÚLIA MIQUEL LÓPEZ	
ESCALA 1:20		DESEMBRE 2009	04

PLANTA FINAL

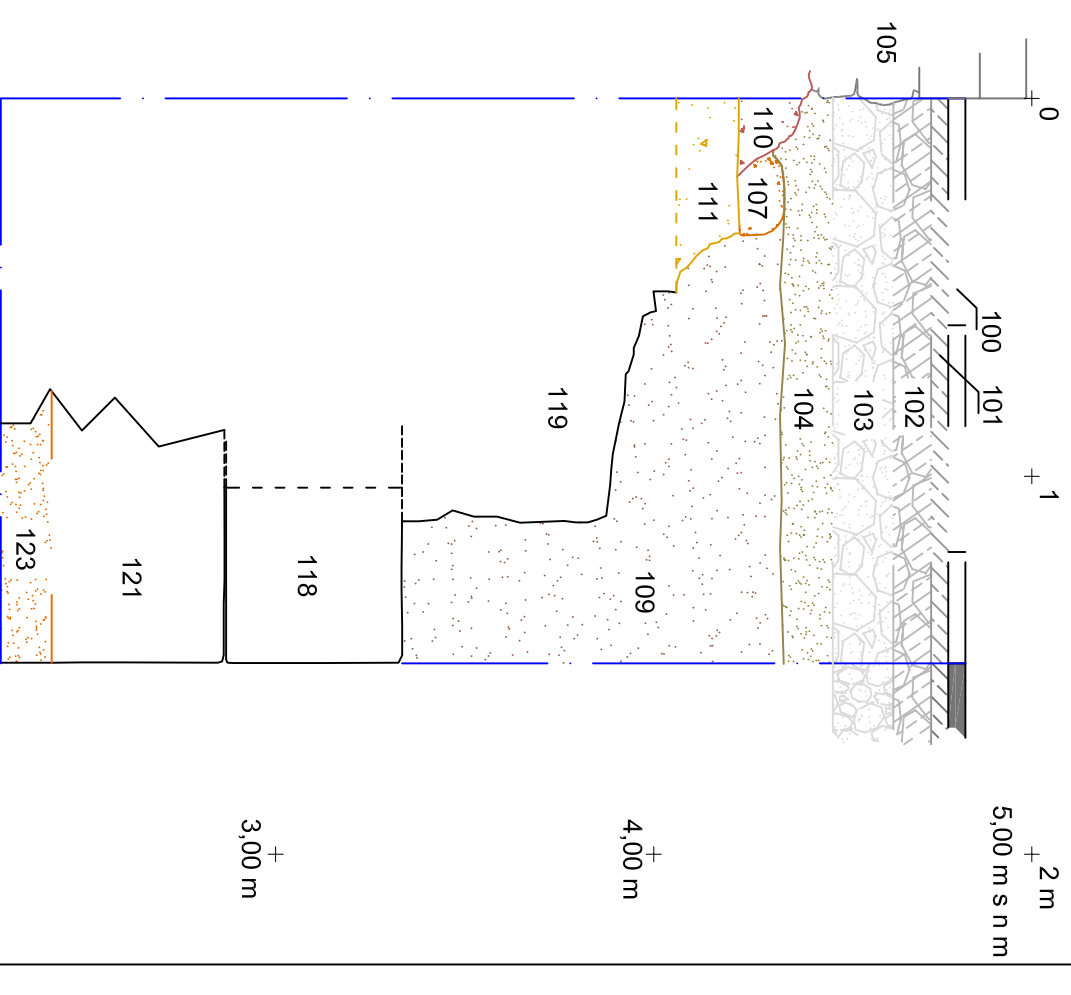
SECCIÓ C-D

2,00 m

3,00 m

4,00 m

5,00 m s n m

SECCIÓ A-B

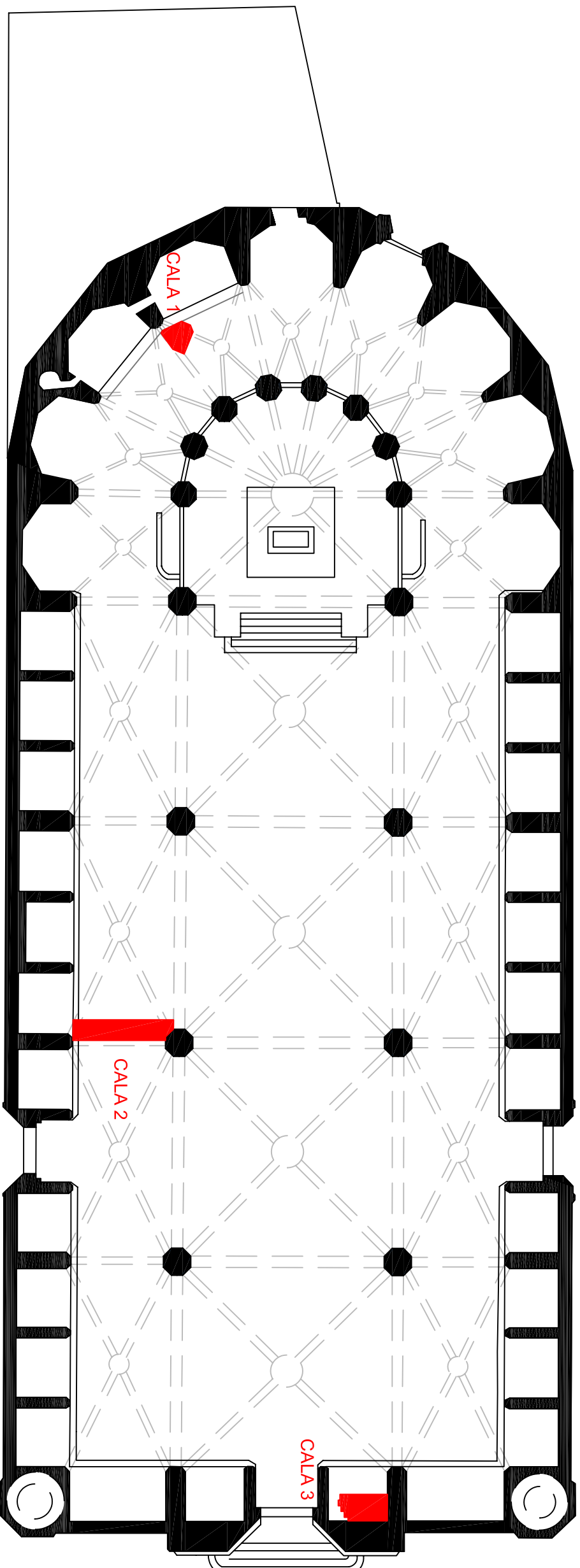
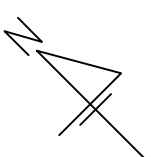
2,00 m

3,00 m

4,00 m

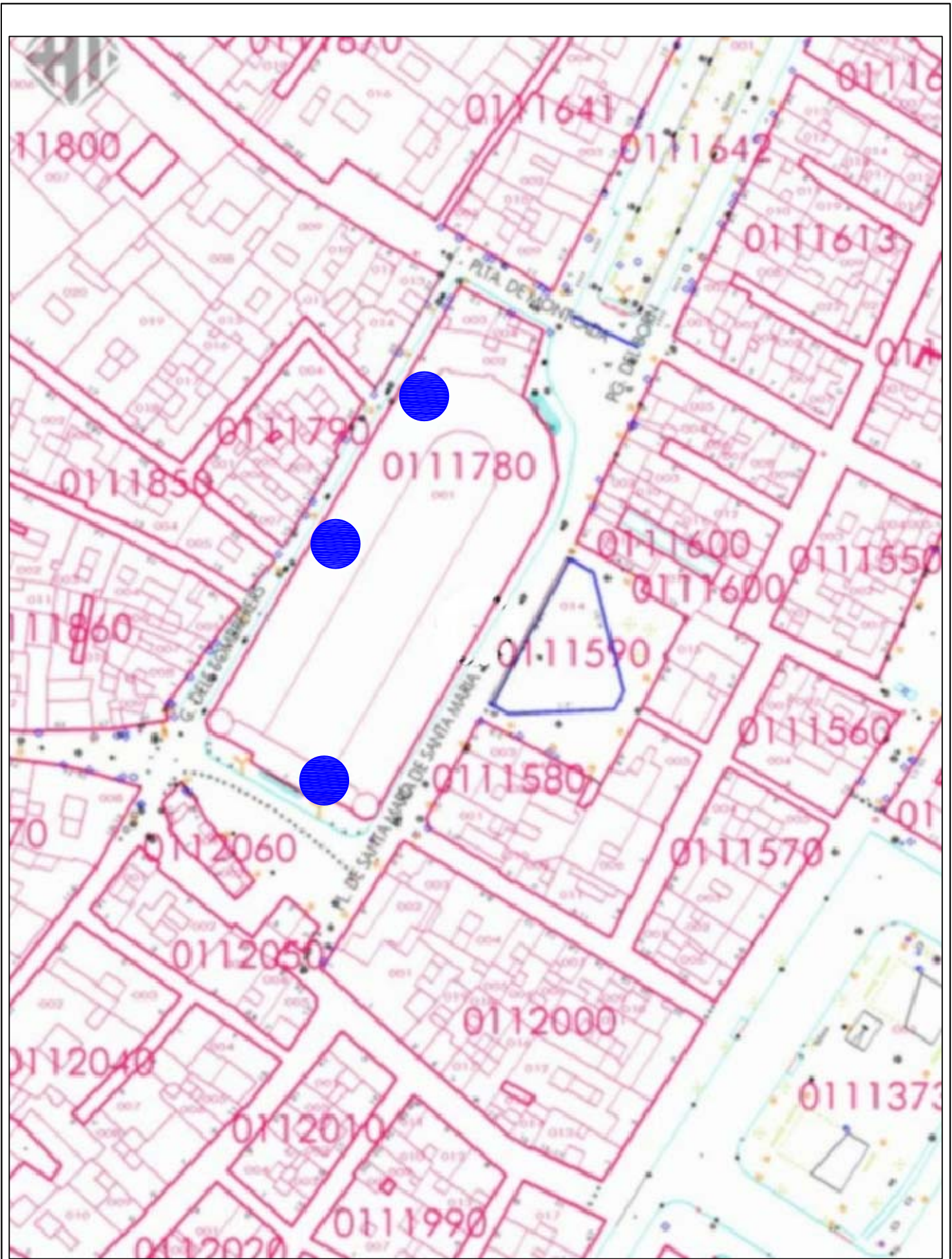
5,00 m s n m

INTERVENCIÓ 051/07		ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DEL MAR (BARCELONA, BARCELONÈS)	Núm.
PLANTA I SECCIONS CALA 1		DIRECCIÓ I DIBUIX: JÚLIA MIQUEL LÓPEZ	03
ESCALA 1:20		DESEMBRE 2007	

INTERVENCIÓ 051/07		ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DEL MAR (BARCELONA, BARCELONÈS)	Núm.
PLANTA SITUACIÓ CALES			
ESCALA 1:300		DIRECCIÓ I DIBUIX: JÚLIA MIQUEL LÓPEZ	02
		DESEMBRE 2007	

	INTERVENCIÓ 051/07	ESGLÉSIA DE SANTA MARIA DEL MAR (BARCELONA, BARCELONÈS)	Núm.
	SITUACIÓ	DIRECCIÓ I DIBUIX: JÚLIA MIQUEL LÓPEZ	01
	ESCALA 1:1000	DESEMBRE 2007	

